

Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Současný stav investigativní žurnalistiky
v Českém rozhlase**

**Current conditions of investigative
journalism in Český rozhlas**

Bakalářská diplomová práce

Dominika KUBIŠTOVÁ

Vedoucí práce: PhDr. Petr Orság, Ph.D.

Olomouc 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím literatury a zdrojů uvedených v jejich seznamu. Bakalářská práce má 81 079 znaků.

V Olomouci dne 25. dubna 2018

.....
Dominika Kubištová

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala všem zaměstnancům Českého rozhlasu, že se se mnou i přes své nabité programy sešli a zodpověděli všechny mé dotazy. Dále bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Petru Orságovi, který si vždy našel čas na to, aby se mnou zkonzultoval problémy, které během psaní této práce vznikaly, a zároveň mi dal cenné rady, díky nimž jsem ji dokončila. V neposlední řadě bych pak ráda poděkovala své rodině a svým přátelům za podporu. Vyzdvihla bych hlavně rodiče, kteří mi v posledních měsících více než jindy připomínali, že člověk se nesmí nikdy vzdávat.

Anotace

Tato práce se zabývá popisem investigativní žurnalistiky v Českém rozhlasu. V první části bakalářská práce seznamuje čtenáře se základními pojmy, jako jsou investigativní žurnalistika nebo veřejnoprávní médium, a právními normami, které korigují činnost Českého rozhlasu. Druhá polovina práce popisuje práci investigativní skupiny Radiožurnálu, do které v současnosti patří Markéta Chaloupská, Jana Klímová, Janek Kroupa, Jakub Troníček a jako koordinátor Petr Šabata. Je také tvořena několika novináři, kteří se částečně věnují investigativní žurnalistice na zpravodajském webu Českého rozhlasu iRozhlas.cz, tedy Ondřeji Golisovi, Haně Mazancové a Radku Kedroňovi.

Součástí práce jsou také polostrukturované rozhovory, které autorka uskutečnila s investigativními novináři Českého rozhlasu. Cílem bylo zjistit, jak funguje investigativní žurnalistika v tomto veřejnoprávním médiu, jak na Radiožurnálu, tak na webu iRozhlas.cz. Kromě výše zmíněných autorka zpracovala rozhovor i s Ondřejem Suchanem, šéfredaktorem Radiožurnálu. Tato práce přináší podrobný vhled do práce investigativních novinářů Českého rozhlasu.

Klíčová slova

Investigativní žurnalistika, česká žurnalistika, historie investigativní žurnalistiky, veřejnoprávní média, Český rozhlas, Radiožurnál, investigativní skupina Českého rozhlasu, iRozhlas.cz, Janek Kroupa, Jana Klímová, Markéta Chaloupská, Jakub Troníček, Marie Bastlová, Radek Kedroň, Ondřej Golis, Hana Mazancová, Ondřej Suchan.

Annotation

The aim of this work is to describe investigative journalism in Czech Radio. In the first part of my bachelor thesis there are presented basic terms such as investigative journalism and public media, but also the legal norms that are related to the function of Czech Radio.

The second half of this thesis focuses on work of investigative group Radiožurnál to which currently belong Markéta Chaloupská, Jana Klímová, Janek Kroupa, Jakub Troníček and the coordinator Petr Šabata. Radiožurnál group is moreover formed by several other journalists who partly dedicated their work to investigative journalism on the Czech Radio news channel iRozhlas.cz, namely Ondřej Golis, Hana Mazancová and Radek Kedroň.

Another part of the thesis contains half-structured interviews with investigative journalists of Czech Radio. The main aim of the interviews was to find out how does investigative journalism in this public media and on the web site iRozhlas.cz work. The author also led an interview with Ondřej Suchan who is the editor-in-chief of Radiožurnál except those mentioned above. This thesis provides detailed insight into the work of Czech Radio investigative journalists.

Key words

Investigative journalism, Czech journalism, the history of investigative journalism, public media, Czech Radio, Radiožurnál, investigative group of Radiožurnál, iRozhlas.cz, Janek Kroupa, Jana Klímová, Maréta Chaloupská, Jakub Troníček, Marie Bastlová, Radek Kedroň, Ondřej Golis, Hana Mazancová, Ondřej Suchan.

Obsah

1	Úvod	7
2	Teoretická část	9
2.1	Vymezení základních pojmů	9
2.1.1	Definice pojmu investigativní žurnalistika	9
2.2	Historický kontext	11
2.2.1	Formování české investigativní žurnalistiky	12
2.2.2	Současná investigativní žurnalistika v ČR	13
2.3	Definice pojmu veřejnoprávní médium	16
2.3.1	Právní aspekty ovlivňující investigativní žurnalistiku v Českém rozhlasě	16
2.4	Historie investigativní žurnalistiky v Českém rozhlasě	18
2.4.1	Problémové pořady	18
2.4.2	Investigativní žurnalistika v ČRo po roce 1989	19
3	Metodologie práce	22
4	Praktická část	24
4.1	Investigativní žurnalistika v ČRo v současnosti	24
4.2	Investigativní skupina Radiožurnálu	26
4.2.1	Životopisy členů skupiny a vybraných spolupracovníků	26
4.2.2	Formování	29
4.2.3	Fungování skupiny	31
4.3	Investigativní žurnalistika na serveru iRozhlas.cz	38
4.3.1	Stručná historie webů ČRo	38
4.3.2	iRozhlas.cz	39
4.3.3	Životopisy	40
4.3.4	Investigativní práce na serveru iRozhlas.cz	41
4.4	Hlavní rozdíly mezi investigativní prací v soukromém a veřejnoprávním Českém rozhlasě	44
5	Závěr	45
6	Seznam použité literatury a zdrojů	47
7	Přílohy	52

1 Úvod

V současné době je v českém mediálním prostředí jen několik médií, která mají ve své redakci investigativní skupinu, investigativní žurnalistice se věnují převážně jednotlivci. V psaných médiích se investigativními tématy zabývá například měsíčník *Reportér*, ve kterém každý měsíc vychází publicistický článek Jaroslava Kmenty. V rámci internetových médií se investigativní žurnalistice věnují například *Neovlivní.cz* pod vedením Sabiny Slonkové, *Hlidacípes.org*, nebo *České centrum pro investigativní žurnalistiku* Pavly Holcové. Nicméně dvě největší investigativní skupiny, které pravidelně publikují svou práci, pracují pro veřejnoprávní média. První z nich existuje v České televizi pod vedením Marka Wollnera a své reportáže prezentují v pořadech *Reportéři ČT* a *168 hodin*. Tato práce se ale bude zabývat skupinou pod vedením Janka Kroupy, redaktora Českého rozhlasu. Skupina prezentuje svou práci v Radiožurnálu a na webu Českého rozhlasu *iRozhlas.cz*.

Hlavním cílem této práce tedy je představit investigativní žurnalisty Českého rozhlasu, popsat rutiny jejich práce a získat odpověď na otázku: Jak vypadá práce investigativních novinářů v Českém rozhlasu v současné době?

Tato práce by měla ukázat, jak fungují investigativní týmy v Českém rozhlase, tedy veřejnoprávním audiovizuálním médiu. Informace v práci pocházejí především z polostrukturovaných rozhovorů s investigativními novináři ČRo, mezi které patří Janek Kroupa, Jana Klímová, Markéta Chaloupská, Jakub Troníček a Marie Bastlová. Markétu Chaloupskou jsem vyzpovídala společně s Jakubem Troníčkem kvůli časové vytíženosti redaktorky. Dále zachycují myšlenky některých redaktorů internetového serveru *iRozhlas.cz*, kteří se částečně věnují i investigativní práci. Mezi ně patří Radek Kedroň, vedoucí webu *iRozhlas.cz*, Ondřej Golis. Součástí práce jsou i rozhovory s některými členy vedení, tzn. s ředitelem ČRo Plus, který zastřešuje investigativní skupinu, Petrem Šabatou a s šéfredaktorem Radiožurnálu Ondřejem Suchanem. Z osobních důvodů rozhovor odmítli redaktorka webu *iRozhlas.cz* Hana Mazancová, která se částečně věnuje i investigativní žurnalistice, a Jan Pokorný, ředitel Zpravodajství. Souhrn informací získaných z rozhovorů je popsán v praktické části bakalářské práce.

V českém kontextu je nedostatek odborných publikací, které by se vztahovaly k investigativní žurnalistice, tím spíše ve veřejnoprávním médiu, proto tato práce jak v teoretické, tak v praktické části vychází z různých statí, článků, odborně naučných publikací o žurnalistice a především z rozhovorů s novináři ČRo. Cizojazyčné odborné zdroje

pojdnávající o investigativní žurnalistice sice existují, ale informace z nich nelze v mnoha aspektech vztáhnout na český prostor. Z tohoto důvodu je v bakalářské práci použitých pouze několik cizojazyčných zdrojů, a to v definici investigativní žurnalistiky v teoretické části.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části. V první z nich, tedy teoretické, se snažím vymezit základní pojmy jako jsou investigativní žurnalistika nebo veřejnoprávní médium, také přibližuji historický vývoj investigativní žurnalistiky v České republice po roce 1989, stručně popsat stav české investigativní žurnalistiky v současnosti, ale zaměřuje se zejména na historický vývoj investigativní žurnalistiky v Českém rozhlasu. Vývojem investigativní žurnalistik po roce 2014, kdy vznikla investigativní sekce v rámci Radiožurnálu, se ale zabývám až v druhé části práce. Mimo to se zde snažím přiblížit jednotlivé předpisy, které upravují činnost Českého rozhlasu. V této části práce je také popsána metoda zkoumání, tedy polostrukturované rozhovory.

Další část, praktická, nejdříve představuje jednotlivé novináře zmiňované výše. Shrnuje, kde působili předtím, než nastoupili do Českého rozhlasu, stručně popisuje stěžejní kauzy atd. Autorka se zde krátce věnuje i pořadu *Stopy, fakta, tajemství* Stanislava Motla, který v širším slova smyslu také můžeme považovat za investigativní pořad. Převážná část je ale zaměřena na popis současného stavu investigativní žurnalistiky v ČRo, informace jsou získané převážně z polostrukturovaných rozhovorů s jednotlivými respondenty. Snažila jsem se ukázat zejména společné prvky a zároveň rozdíly investigativní práce v ČRo. V úvodu této části seznamuji čtenáře s tím, jaké jsou jejich pracovní rutiny, a porovnává práci vedoucích pracovníků s prací redaktorů. Další část se věnuje práci se zdroji, ukazuje, jaké jsou hlavní zdroje pro investigativní práci, a zdůvodňuje, proč je novináři Českého rozhlasu využívají. Také vysvětluje, jak a proč jednotliví redaktoři vybírají témata, pozornost je zaměřena zejména na to, jak je s tématem pracováno v širším časovém horizontu. Dále shrnuje, jaké jsou výhody a nevýhody práce ve veřejnoprávním audiovizuálním médiu a snaží se popsat rozdíly mezi investigativní žurnalistikou právě ve veřejnoprávním Českém rozhlasu a v soukromém sektoru.

Praktická část se zabývá prací převážně investigativní skupinu Radiožurnálu, nicméně je zde i několik kapitol, které přibližují práci několika investigativních reportérů na serveru iRozhlas.cz, se kterými někdy spolupracuje i tým Janka Kroupy. Tato část práce je řazena podobně jako popis investigativní skupiny Radiožurnálu. Nejdříve seznamuje čtenáře s novináři a posléze s jejich pracovními rutinami. Přepisy rozhovorů s jednotlivými novináři jsou zařazeny do přílohové části.

2 Teoretická část

2.1 Vymezení základních pojmů

2.1.1 Definice pojmu investigativní žurnalistika

Samotný pojem „novinářství, resp. žurnalistika, je velmi těžko uchopitelný a významově dosti široký pojem a o jeho obsahu nepanuje příliš velká shoda“.¹ Pojem žurnalistika ale především označuje „svěbytný typ veřejné komunikace založený na systematickém vyhledávání, zpracovávání a distribuování určitého sdělení“.² Jsou to sdělení, která se zaprvé týkají důležitých nebo zajímavých událostí, která zadruhé analyzují nebo komentují, která zatřetí nabízejí názor na svět kolem nás, a začtvrté přinášejí zábavu.³

Barbora Osvaldová potom definuje žurnalistiku jako „produkt činnosti/novinářů (žurnalistů), který obsahuje informace o současném dění ve společnosti a názorech na toto dění“. Dva stěžejní pilíře žurnalistiky jsou zpravodajství a publicistika. Můžeme ji ale také dělit například podle typu média (v tištěných médiích, rozhlasová, televizní, online, fotografická), podle zaměření (politická, ekonomická, kulturní, sociální, sportovní,...) nebo hierarchicky (šéfredaktoři, editoři, zpravodajové, komentátoři, recenzenti, fotografové,...). Mimo to se ale vydělují i speciální druhy žurnalistiky jako jsou, například žurnalistika datová, občanská, participativní nebo právě žurnalistika investigativní.⁴

Pojmenování investigativní žurnalistika potom vychází z anglického slova „investigate“, tedy pátrat, proto bývá v české mediální sféře tento typ žurnalistiky občas označován jako žurnalistika pátrací nebo vyšetřovací.

Petr Orság hovoří o třech základních parametrech, které definují investigativní žurnalistiku:

- pátrání je vlastní prací reportéra, ne nikoho jiného,
- téma článku přináší něco, co má pro čtenáře, diváka či posluchače podstatný význam, je aktuální,
- reportér odhaluje něco, co se někdo pokouší před veřejností skrýt.⁵

¹ Köpplová, Barbara. Jiráček, Jan. 2009. Masová média. Praha: Portál, s. 77.

² Köpplová, 2009, s. 78.

³ Tamtéž.

⁴ Halada, Jan. Osvaldová, Barbora. (ed.). Slovník žurnalistiky. Praha: Karolinum, 2017, s. 280.

⁵ Orság, Petr. 2007. Investigativní žurnalistika a možnosti jejího uplatnění v českém regionálním zpravodajství. In: Lenka Waschková Císařová (ed.). Regionální média v evropském kontextu. Brno: Masarykova univerzita, s. 55.

Podrobnější vysvětlení potom přináší Barbora Osvaldová, který tento pojem definuje jako „žurnalistiku, jejímž cílem je zveřejňovat zamlčované a odpírané, pro fungování společnosti však důležité informace. Tato forma předpokládá u novinářů důkladnou rešeršní činnost, shromažďování faktů a bezchybné důkazy, ověřené nejméně ze dvou nezávislých zdrojů, konfrontaci opačných stanovisek a možnost poskytnout prostor i obviňované straně.“⁶

Méně odborný popis investigativní žurnalistiky potom můžeme najít na webových stránkách Jaroslava Kmenty. Podle něj musí mít každý novinář zkušenosti, musí být důsledný, mít skvělého šéfa, musí umět jednat s lidmi, mít zdroje, musí umět využívat otevřené zdroje a zasazovat věci do kontextu, musí být přísný, ale zároveň korektní a objektivní, nesmí se bát politiků a státních úředníků a taky „jít štěstíčku naproti“.⁷ Podobnou definici přináší, například i šéfredaktor Českého rozhlasu Plus Petr Šabata, který charakterizuje investigativního novináře jako zkušeného novináře, který má dostatečné bohatství zdrojů, měl by mít znalosti, také by měl být rázný a drzý v oslovování lidí a měl by to být člověk, který neustále pochybuje.⁸ Všechny definice popisují u nás nejčastěji rozšířený anglosaský výklad investigativní žurnalistiky a zároveň to, jak si práci investigativního reportéra vykládá investigativní skupina Radiožurnálu.

Z toho vyplývá, že cílem investigativního novináře není věnovat se tzv. dennímu zpravodajství, tedy informovat jako první o nějaké události. Tento typ žurnalistiky proto jako jeden z mála neklade důraz na aktuálnost. Jeho prací je přinášet exkluzivní informace, popř. jedinečný pohled na události nebo problémy a zároveň ověřovat fakta například z otevřených nebo vlastních často utajovaných zdrojů, nebo pomocí rozhovorů s aktéry v kauzách.

Zejména kvůli časové náročnosti je investigativní žurnalistika pro každé médium jedním z ekonomicky nejnáročnějších typů žurnalistiky⁹, proto si investigativní týmy u nás po hospodářské krizi, která začala v roce 2008, mohou dovolit jen některá média. „Investigativní žurnalistika je drahá a neefektivní. Dramaticky médiu nezvedne návštěvnost, poslechovost a prodej. Jsou to většinou složité kauzy, které sice mají pozitivní vliv na chod společnosti, ale ne na ekonomickou prosperitu média. Je proto správně, že je to součást veřejné služby.“¹⁰

⁶ Osvaldová, 2017, s. 281.

⁷ Kmenta, Jaroslav. *Desatero [online]*. In: Kmenta.cz [cit. 9.4.2018] Dostupné z <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/desatero>

⁸ Rozhovor s Petrem Šabatou, příloha č. 6.

⁹ Tyto informace potvrzují všichni investigativní novináři Českého rozhlasu.

¹⁰ Rozhovor s Petrem Šabatou, příloha č. 6.

Přestože většina novinářů i odborné veřejnosti chápe investigativní žurnalistiku jako svébytný druh žurnalistiky, existují i názory, že investigativní žurnalistika by měla být součástí i běžného zpravodajství jak na celostátní, tak na regionální úrovni. Tento názor z českých novinářů zastává například investigativní reportér České televize David Macháček.

Pro účely této práce považuji investigativní žurnalistiku za samostatný druh žurnalistiky, který lze z výše zvedených důvodů vydělit od běžné žurnalistiky. Tento názor také převažuje u všech investigativních reportérů v Českém rozhlase.¹¹

S anglosaským přístupem k investigativní žurnalistice pracuje nebo dříve pracovala i většina ostatních českých médií. V minulosti to byla například investigativní redakce deníku MF Dnes, ve které pracoval i jeden z tuzemských nejznámějších investigativních reportérů Jaroslav Kmenta. Nyní je to zejména investigativní tým České televize pod vedením Marek Wollnera nebo investigativní novináři pracující pro Seznam zprávy, tedy Sabina Slonková a Jiří Kubík.

2.2 Historický kontext

Počátky investigativní žurnalistiky ve světě najdeme už na přelomu 19. a 20. století v USA a je spojené s tzv. muckrakers. „Jejich podrobné vyšetřování and odhalování korupce, sahající od zneužívání dětské práce po městské politické machinace a železniční a ropné společnosti, vedlo ke zlepšování národní politiky.“¹² „Průkopníky“ investigativní žurnalistiky jsou Lincoln Steffens, kterému se díky sérii článků nazvaných Ostuda měst z roku 1904 podařilo reformovat lokální politiku v USA¹³ nebo nejvýznamnější investigativní novinář 30. let 20. století Egon Erwin Kirsch, jehož práci se nechali v 90. letech minulého století inspirovat i čeští investigativní novináři.¹⁴

Mezi nejznámější světové investigativní reportáže potom patří kauza Watergate, díky které se pojem investigativní žurnalistika dostal do obecného povědomí. O událostech z roku 1972, které se týkaly odposlechů v sídle Demokratické stran, které sem nainstalovali spolupracovníci republikánského prezidenta Richarda Nixona, informovali reportéři The Washington Post Carl Bernstein a Bob Woodward. Ve stejné době, přesněji v roce 1971, také

¹¹ Tato informace vyplývá z rozhovorů se všemi investigativními novináři Českého rozhlasu, které jsou umístěné v přílohách.

¹² Kovach, Bill. Rosenstiel, Tom. *The Elements of Journalism. What Newspeople Should Know and the Public Should Expect*. New York: Three Rivers Press, 2007, s. 144.

¹³ Kovach, 2007, s. 145

¹⁴ Kmenta, Jaroslav. *Investigativní žurnalistika v ČR* [online]. In: Kmenta.cz [cit. 9.4.2018] Dostupné z <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/investigativni-zurnalistika-v-cr>

americký deník The New York Times zveřejnil tzv. Pentagon Papers, tedy tajnou studii, kterou napsala americká vláda, o zapojení Američanů ve válce ve Vietnamu.¹⁵

2.2.1 Formování české investigativní žurnalistiky

První pokusy o českou investigativní žurnalistiku zaznamenáváme už v 60. letech 20. století, například právě v Českém (tehdy Československém) rozhlase. Kvůli komunistickému režimu se ale u nás nemohla investigativní žurnalistika rozvíjet jako například v USA. O jejím formování tedy můžeme mluvit až po roce 1989. První investigativní kauzou, která se u nás objevila, byla podle Karla Hvižďali reportáž „OSA nostra“ časopisu *Malý svět* z roku 1989, která popisovala to, jak Ochranný svaz autorský přerozděloval honoráře na ideologickém základě. Druhou v zásadě investigativní reportáž s názvem „Vložky v kastlíku“ přinesli *Lidové noviny* v roce 1993. Redaktor Michal Růžička v ní odhalil, jak firma Procter and Gamble kupovala informace o matkách s dětmi a na základě nich jim rozesílala reklamní vložky.¹⁶

Od roku 1994 začala TV Nova vysílat publicistický pořad Josefa Klímy a Radka Johna Na vlastní oči. Od konce devadesátých let se do pořadu přidal i Janek Kroupa, který předtím pracoval v pořadu *Občanské judo* vysílaném také na TV Nova. Mimo něj na pořadu *Na vlastní oči* také spolupracovali i Stanislav Motl (dnes vede investigativní pořad Stopy, fakta, tajemství v Českém rozhlase) a Markéta Chaloupská (dnes součástí investigativního týmu Radiožurnálu). Jejich práce je dnes spojována zejména s kauzou Kinských nebo s Berdychovým gangem. Pořad *Na vlastní oči* skončil roku 2009. Jeho vysílání bylo ale znovu obnoveno v roce 2012, o rok později se ale magazín přestal vysílat definitivně.

V roce 2008 byl souběžně s pořadem *Na vlastní oči* vysílán i občasník *Natvrdo* Janka Kroupy. „Pořad *Natvrdo* je koncipován podobně, jako jsou ve velkých západních televizích dělány pořady typu under-cover (v utajení). V nich má divák možnost vidět zápletky jednotlivých dílů, jak se mu odehrávají přímo před jeho očima, a zažívat je. Nikoliv sledovat zpětnou rekonstrukci na základě svědectví.“¹⁷ Pořad byl nakonec zrušen, jelikož vedení televize požadovalo po Janku Kroupovi, aby netočil reportáže o politice, což odmítl.¹⁸

Od roku 2010 začala fungovat v deníku MF Dnes investigativní skupina, do které patřili například Jaroslav Kmenta, Janek Kroupa, Jana Klímová, Sabina Slonková a Jiří Kubík.

¹⁵ Kovach, 2007, 146.

¹⁶ Hvižďala, Karel. *Důvěryhodnost média a práce s informacemi*. In: Polách, Vladimír (ed.). *Mediální teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s.36.

¹⁷ *TV Nova dnes poběží natvrdo* [online]. In: Radiotv.cz 28.5.2008 [cit. 9.4.2018] Dostupné z http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/tv-nova-dnes-pobezi-natvrdo/.

¹⁸ Rozhovor s Jankem Kroupou, příloha č.4.

Šéfredaktorem deníku byl v té době Robert Čásenský. MF Dnes se ale věnovala investigativním kauzám i před formálním vznikem skupiny. Roku 2005 se podařilo MF Dnes odhalit nesrovnalosti ve financování bytu Stanislava Grosse, který následně odešel z funkce premiéra. O tři roky později deník zveřejnil spis Krakatice, ze kterého vyplývalo, že poslanec za ODS Ivan Langer spolupracoval s kmotrem Františkem Mrázkem. Nejvýznamnější kauzou této skupiny potom byla série článků o nákupu obrněných transportérů Pandur.¹⁹ Investigativní skupina MF Dnes se rozpadla roku 2013, kdy deník koupil současný premiér v demisi Andrej Babiš a členové této skupiny postupně MF Dnes opustili.

2.2.2 Současná investigativní žurnalistika v ČR

V současnosti se kromě veřejnoprávních médií mnoho redakcí nevěnuje systematické investigativní práci. „Investigativní žurnalistika je drahá a neefektivní, to znamená, že médiu dramaticky nezvedne návštěvnost, poslechovost a prodej. Investigativní kauzy jsou většinou navíc složité, a i když mají pozitivní vliv na chod společnosti, tak ne na ekonomickou prosperitu.“²⁰ Největší tradici v českém prostředí má momentálně investigativní skupina České televize, nyní pod vedením Marka Wollnera. V současnosti svou práci prezentuje každé pondělí v publicistickém pořadu *Reportéři ČT*. Od roku 1995 - 2004 měla Česká televize ještě investigativní pořad *Klekánice* připravovaný Televizním studiem Ostrava, který uváděl nejdříve Petr Bohuš a později Jana Lorencová.²¹ Pořad podle Jany Lorencové skončil kvůli reportáži o společnosti Sazka.²² Momentálně do investigativní skupiny České televize patří Dalibor Bártek, Markéta Dobiášová, Michael Fiala, David Havlík, Lukáš Landa, David Macháček, Andrea Máslová, Jan Moláček, Jana Neumannová, Aneta Snopová, Tereza Strnadová, Aneta Vojtěchová, David Vondráček, Stanislava Raupachová a Karel Vrána.²³

Z tištěných periodik se investigativní žurnalistice věnuje především měsíčník *Reportér*, jehož šéfredaktorem je Robert Čásenský, kde publikuje své články investigativní novinář Jaroslav Kmenta²⁴, známý především díky odhalení podvodů spojených s Radovanem

¹⁹ MUSIL, Michal. *Změna podoby i obsahu, odhalování nepravostí. Vyšla nová MF DNES* [online]. In: iDnes.cz, 22. 3. 2010. [cit. 9.4.2018] Dostupné z https://zpravy.idnes.cz/zmena-podoby-i-obsahu-odhalovani-nepravosti-vysla-nova-mf-dnes-p76-/domaci.aspx?c=A100321_205332_domaci_cem

²⁰ Rozhovor s Petrem Šabatou, příloha č. 6.

²¹ *Klekánice* [online]. In: Českátelevize.cz. [cit. 12.4.2018] Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1099654483-klanice/>

²² Lorencová, Jana. *Možnosti a limity investigativní žurnalistiky v České republice*. In: ZELENÁ, Pavla. POLÁCH, Vladimír P. *Mediální teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012, s. 66.

²³ *Reportéři ČT* [online]. In: Českátelevize.cz [cit. 12.4.2018] Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/2048-redakce-poradu/>

²⁴ Jaroslav Kmenta se narodil roku 1969, novinářem je od roku 1991. Od roku 1993 až do roku 2000, a poté od roku 2003 do roku 2013 v MF Dnes. Z redakce odešel, poté co vydavatelství koupil Andrej Babiš. O svých kauzách napsal jedenáct knih, mezi nejznámější patří trilogie *Kmotr Mrázek*, série *Padrino Krejčíř* nebo kniha

Krejčířem nebo Františkem Mrázkem. V současnosti se v Reportéru věnuje zejména podnikateli a premiérovi České republiky v demisi Andreji Babišovi.

Částečně se také investigativní žurnalistice věnují i někteří redaktoři týdeníku Respekt, zejména Ondřej Kundra nebo Jaroslav Spurný. V minulosti se ekonomické investigativě v tomto týdeníku věnoval i Jan Macháček. V poslední době se v souvislosti s investigativní žurnalistikou v Respektu ve veřejném prostoru nejvíce řešila kauza skupiny Šuman. Jaroslav Spurný se v DVTV vyjádřil, že brzy zveřejní nové informace spojené s tímto případem, šéfredaktor časopisu Erik Tabery ale později toto vyjádření dementoval. Výraznou byla i reportáž Ondřeje Kundry o utajených misích Martina Nejedlého do Moskvy. Jelikož je ale Respekt zaměřen spíše na popisování a komentování aktuálního dění, nemá žádnou ucelenou investigativní skupinu.

V rámci online médií se potom investigativní žurnalistice věnuje zejména část redakce serveru Seznamzpravy.cz, kterou tvoří Sabina Slonková a Jiří Kubík. Svoji práci prezentují v pořadech Zvláštní vyšetřování a Uzávěrka. Ve Zvláštním vyšetřování, které režíruje a vytváří Vít Klusák a Filip Remunda, naposledy novináři Sabina Slonková a Jiří Kubík zkoumali fungování strany SPD a působení jejich předsedy Tomia Okamury. Sabina Slonková potom sama zpracovává pořad Uzávěrka, který rozebírá velké investigativní kauzy z minulosti.

Sabina Slonková je zároveň šéfredaktorkou webového portálu Neovlivní.cz, který založila roku 2015 pod vydavatelstvím Dead Line Media. Neovlivní.cz na sebe nejvíce upozornili kauzou Čapí hnízdo, která popisuje dotační podvody současného premiéra v demisi Andreje Babiše. Do investigativní rubriky přispívají kromě Sabiny Slonkové zejména Lukáš Wagenknecht a Pavel Vrabec, kromě nich ale i Marie Bastlová a Jana Klímová, obě členky investigativního týmu Radiožurnálu.

O něco dříve, v lednu 2013 bylo potom založeno Centrum české investigativní žurnalistiky, které zpracovává nejen investigativní kauzy, ale také si klade za cíl šířit povědomí o kvalitní investigativní žurnalistice a školit investigativní novináře. Zároveň je jako jediné české médium zapojeno do projektů Organized Crime and Corruption Reporting Project nebo Panama Papers.²⁵ Zakladatelkou a zároveň šéfredaktorkou webu je Pavla Holcová, která zde zpracovává články týkající se zejména organizovaného balkánského zločinu, mapování

Boss Babiš. Podle některých z nich byly natočeny i filmy. Za svou práci získal cenu Karla Havlíčka Borovského. Zdroj: Kmenta, Jaroslav. *Boss Babiš*. Nymburk: Nakladatelství JKM, 2017.

²⁵ *O nás* [online]. In: *Investigace.cz*. [cit. 12.4.2018] Dostupné z <https://www.investigace.cz/o-nas/>

offshorových firem nebo propojení italské mafie se slovenskými politiky. Na posledním jmenovaném případě spolupracovala se zavražděným slovenským novinářem Jánem Kuciakem. V redakci CČIŽ dále pracují Jan Indra, Steffi Černá, Lukáš Nechvátal a Jakub Šimák.

Poslední internetové médium věnující se převážně investigativní žurnalistice je Hlídacipes.org, první projekt neziskové organizace Ústav nezávislé žurnalistiky, který byl založen roku 2014 „jako reakce na razantní změny v tuzemských médiích - na jednu stranu probíhá a dále probíhat bude koncentrace vlastnictví (s výrazným angažmá Andreje Babiše), na straně druhé se v celém oboru výrazně šetří.“²⁶ Šéfredaktorem serveru, který má momentálně i dvě regionální mutace – v Olomouci a Ústí nad Labem, je Robert Břešťan, který se věnuje tématům o české energetice. Hlídacípec.org pak rozkrývá zejména kauzy, týkající se čínských a ruských zájmů u nás i ve světě.²⁷

²⁶ *Mise* [online]. In. Hlídacipes.cz [cit. 9.4.2018] Dostupné z <https://hlidacipes.org/mise-3/>

²⁷ Výčet médií věnující se investigativní žurnalistice je subjektivní a vychází ze zkušeností autora s českým mediálním prostředím a z osobních rozhovorů s některými investigativními novináři.

2.3 Definice pojmu veřejnoprávní médium

Ačkoli se v dnešní době věnuje investigativní žurnalistice v České republice zejména několik soukromých internetových médií, i nadále jsou dva největší investigativní týmy součástí veřejnoprávních médií, tedy České televize a Českého rozhlasu.

Veřejnoprávní média (nebo také média veřejné služby) jsou na rozdíl od ostatních médií financována převážně z koncesionářských poplatků, druhým nejvýznamnějším příjmem je reklama.²⁸ Momentálně je stanovena výše poplatku na 135 Kč za televizní vysílání a 45 Kč za rozhlasové vysílání za měsíc, výši poplatků stanovuje zákonem Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. „Koncesionářské poplatky jsou poplatky vybírané za užívání funkčního rozhlasového nebo televizního přijímače bez ohledu na to, jestli majitel přístroje sleduje tu či onu televizní nebo rozhlasovou stanici.“²⁹

Český rozhlas, kterému se věnuje tato práce, má momentálně osm celoplošných stanic – hlavní zpravodajskou stanicí Radiožurnál, Dvojka, Vltava, Plus, Radio Wave, Radio Junior, D-dur a Jazz. Kromě toho pod Český rozhlas spadá i čtrnáct regionálních stanic (Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Karlovy Vary, Olomouc, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Regina, Region – střední Čechy, Region – Vysočina, Sever, Sever – Liberec a Zlín). Současným generálním ředitelem je René Zaoral, který se i ve svém kandidátském projevu mimo jiné zmínil, že „Český rozhlas musí (...) rozkrývat a veřejnosti předkládat nová významná témata...“³⁰, což splňuje podstatu investigativní žurnalistiky. Skutečnost, že René Zaoral chtěl od začátku v Českém rozhlasu podporovat investigativní žurnalistiku, potvrdila v rozhovoru i Jana Klímová.

2.3.1 Právní aspekty ovlivňující investigativní žurnalistiku v Českém rozhlasu

Činnost Českého rozhlasu obecně upravuje Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) a Listina lidských práv a svobod (ústavní zákon č. 2/1993 Sb.), dále Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (tzv. vysílací zákon), Zákon 348/2005 Sb. Zákon o rozhlasových a televizních poplatcích, Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu. Některé aspekty vysílání Českého rozhlasu také upravuje, Zákon 121/2000 Sb. tedy Autorský zákon, Zákon 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích, Zákon č. 40/1995 Sb. o

²⁸ Burton, Greame. Jiráček, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister a Principal, 2001, s. 98.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ *Co slíbil nový šéf Českého rozhlasu René Zavoral* [online]. In. Neovlivní.cz [cit. 9.4.2018] Dostupné z <https://neovlivni.cz/dokument-co-slibil-novy-sef-ceskeho-rozhlasu-rene-zavoral/>

regulaci reklamy a Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, další právní normy a vnitřní předpisy Českého rozhlasu, zejména Kodex Českého rozhlasu.

Práci investigativního novináře v Českém rozhlasu potom z výše jmenovaných ovlivňuje zejména Listina základních práv a svobod (dále jen „Listina“), tzv. vysílací zákon, zákon o Českém rozhlasu a Kodex Českého rozhlasu. Listina uzákoňuje svobodu projevu, která umožňuje novinářům vykonávat svou práci. „Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“³¹

Vysílací zákon opět mluví o svobodě slova, ale je v něm také zakotveno právo na ochranu zdroje a obsahu informací.³² Zákon o Českém rozhlasu ukládá nejen investigativní novinářům povinnost poskytovat „objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů“, tento paragraf ovlivňuje jak výrobu investigativních reportáží, tak jejich schvalovací proces. Požadavek objektivity vysílání je zmíněn i v tzv. vysílacím zákoně. Konkrétně investigativní žurnalistiku zmiňuje ale pouze Kodex Českého rozhlasu, který ale zároveň práci investigativních novinářů ovlivňuje i v mnoha dalších bodech, ve kterých není přímo jmenována. „Při sledování vývoje demokratické společnosti je nezbytné uvádět investigativní publicistické pořady věnující se závažnému porušování zákona, korupci a ochraně práv a zájmů obyvatel.“³³

³¹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina lidských práv a svobod. Čl. 17, odst. 1,2.

³² Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Sbírka zákonů.

³³ *Kodex Českého rozhlasu* [online]. In: Českýrozhlas.cz [cit. 18.4.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056

2.4 Historie investigativní žurnalistiky v Českém rozhlase

2.4.1 Problémové pořady

Počátky investigativní žurnalistiky v Českém rozhlase spadají do počátku 60. let 20. století. Od roku 1959 sice Československý rozhlas podléhal „přímému řízení, vlivu a kontrole Ústředního výboru KSČ,³⁴ navzdory tomu se ale redaktorům dařilo do vysílání dostat konfliktní témata a kritiku tehdejšího režimu. „S tím, jak zpočátku sporadicky a opatrně, ale v polovině šedesátých let už stále častěji vyplouvaly na povrch nedostatky a chyby tehdejšího režimu, vznikaly tzv. problémové pořady.“³⁵ Mezi tyto pořady patřily, například i cykly *Všechna mládež je naše* nebo *Právo na zdraví*.

Počátky těchto pořadů můžeme najít už kolem roku 1955 v tzv. problémových besedách. První takovou besedu připravil s. Brunát, ve velké míře je ale točila zejména zemědělská rubrika. „To nebylo náhodné: v zemědělství doutnalo pod povrchem, který jsme předtím líčili více méně idylicky a zjednodušeně, nejvíc a nejpálčivějších problémů.“³⁶ Poté nastalo krátké období stagnace, než se „v jednotlivých rubrikách politického vysílání objevily příspěvky, které svou závažností vystupovaly nad průměr, které se vědomě obracely čelem k životu a usilovaly vyslovit se k nejnaléhavějším otázkám.“³⁷

Definici problémových pořadů, které měly složitější dramatickou podobu, než problémové besedy, přináší Josef Branžovský, který byl v 60. letech vedoucím Redakce vědy a techniky Hlavní redakce politického vysílání. „Ve vlastním slova smyslu jsou tedy problémové pořady (pokud tento název zůstane živý) rozhlasovými útvary, které mají svůj základ v autentické reportáži a diskusi. Jsou s použitím stylizovaného slova rozhlasově zpracovávány jako pásma a reportáže a zachycují pravdivě a do hloubky skutečné rozpory našeho života s cílem napomáhat jejich řešení.“³⁸ V širším slova smyslu tudíž tzv. problémové pořady skutečně splňovaly základní parametry investigativní žurnalistiky v dnešním chápání.

Roku 1962 byly některé problémové pořady byly předvedeny na osmi besedách s veřejností, mezi ně patřily i reportáže *Nábor do OKR Štěpána Kloučka*, *Liduška od Libuše Šnekové* a *Příběh družstevnice Fejfarové* od Oty Bednářové a Čeňka Pražáka. Zmiňované pořady stejného roku vyšly i v tištěné podobě. Autorka jednoho z problémových pořadů,

³⁴ Ješutová, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003, s. 291.

³⁵ Ješutová, 2003, s. 296.

³⁶ Majznerová, Anna. *Informace k tzv. problémovým pořadům v Rozhlase*. Praha: Československý rozhlas, 1962., s. 58.

³⁷ Majznerová, 1962, s. 2

³⁸ Branžovský, Josef. *Pásma či feature?* Praha: Československý rozhlas, 1990. Rozhlasová práce, 2, s. 123.

dokonce v předmluvě ke své reportáži uvádí, že při zpracovávání tématu se rozhodovala, jestli použije metodu davu, kdy všechny aktéry pozve dohromady, a ti se mohou společně vyjádřit k danému problému, nebo metodu detektivní. „Při této metodě se chodí s mikrofonem od jednoho účastníka ke druhému. (...) Když se to takhle se všemi postupně podle předem promyšlené koncepce natočí, doma se pak sestříhne a napíše se k tomu náležitý komentář.“³⁹ Detektivní metoda v podstatě ve zjednodušené formě odpovídá tomu, jak rozhlasoví reportéři, a tedy i investigativní buňka, pracuje nyní.

Tyto pořady se mimo to lišily od zbytku zpravodajství a politického vysílání zejména hlubší analýzou problému. Josef Bražnovský například upozorňuje na to, „abychom v hledání příčin a souvislostí nezůstávali na půli cesty, buď proto, že jsme sami nepronikli k podstatě věcí, nebo proto, že jsme neměli dost odvahy na některé příčiny poukázat“⁴⁰. Zajímavým detailem, na který Bražnovský upozorňuje je i používání skrytého mikrofonu (v reportáži Putování po pražských zubních ordinacích, ve které autorka přicházela jako pacientka, která se chce nechat ošetřit).⁴¹ Tento způsob práce je shodný s tím, jak v některých případech pracuje i dnešní investigativní skupina ČRo.

2.4.2 Investigativní žurnalistika v ČRo po roce 1989

Po roce 1989 se objevilo jen několik, zejména regionálních pořadů, které splňovaly parametry investigativní žurnalistiky. Hlasy a ohlasy byly „první pořad v české mediální scéně, který používal metody investigativní žurnalistiky“⁴². Původně pořad patřil do vysílání Rádia Svobodná Evropa, po vytvoření stanice Český rozhlas 6/Rádio Svobodná Evropa v roce 1995 ale spadl i do vysílání Českého rozhlasu. Od konce roku 1988 ale pořad hlavně informoval o situaci v Československu v předrevoluční době. Tato agenda byla totiž tak obsáhlá, že se nevešla do hlavního publicistického pořadu Události a názory.⁴³

Po sametové revoluci „si pořad kladl za cíl informovat o tom, jak se Československo vypořádává s minulostí, jak si vede na cestě k demokracii a k tržnímu hospodářství.“⁴⁴ V té době si redakce vytipovala z dopisů, které do ní přicházely, přispěvatele, kteří vytvářeli agendu tehdejšího vysílání. Změna nastala až na přelomu let 1991 – 1992, kdy se do redakce začali

³⁹ Majznerová, 1962, s. 47.

⁴⁰ Branžovský, 1990, s. 80.

⁴¹ Branžovský, 1990, s. 93-94.

⁴² Srb, Martin. *Proměny programu rozhlasové stanice Český rozhlas 6/Rádio Svobodná Evropa v letech 1995 – 2006*. Praha: 2009. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, s. 18.

⁴³ Sedláček, Karel. *Volá svobodná Evropa*. Praha: Archa, 1993, s. 148.

⁴⁴ Sedláček, 1993, s. 148.

hlásit i mladí čeští a slovenští novináři.⁴⁵ V té době se začaly Hlasy a ohlasy opravdu blížit dnešnímu chápání investigativní, tedy pátrací, žurnalistiky. „Jde o to, žurnalistiky zachytit, jak se ta „vysoká“ politika prakticky projevuje tam „dole“, jaký názor na ní má řadový občan. Kde mu pomáhá, kde jen částečně, kde se popřípadě spletla.“⁴⁶

I v dalších letech se investigativní žurnalistika v Českém rozhlasu týkala zejména regionálních stanic. Od roku 1995 až do roku 2015 byl na stanici ČRo České Budějovice vysílán pořad *Bez obalu*. Byla to investigativní rubrika zabývající se problémy Jihočechů, zejména soudními kauzami politickými pnutími, ochranou práv a problematickými rozhodnutími státní správy. Reportáže připravoval tým publicistiky ve složení Jitka Cibulová Vokatá, Mária Pfeiferová, Lucie Hochmanová, Jan Kopřiva a Václav Malina.⁴⁷

V roce 2001 se ve vysílání Českého rozhlasu se objevují známky investigativní žurnalistiky v ČRo Vltava, kde byl odvysílán investigativní dokumentární cyklus o babické tragédii⁴⁸ nebo v ČRo Olomouc. „V roce 2001 se publicistikou - vedle běžné zpravodajské práce - zabývali téměř všichni redaktoři. (...) Zvláště pečlivě jsme se věnovali konkrétním „lidským příběhům“, často na hranici rozhlasové investigativní žurnalistiky, a tématům s čistě regionálním obsahem.“⁴⁹ Ve vysílání ČRo Ostrava se také objevuje první zmínka o pořadu *Zaostřeno*, ve kterém se ostravští novináři věnovali nejzajímavějším regionálním „kauzám“.⁵⁰

Tento investigativní pořad, který má dlouhou tradici napříč nejrůznějšími stanicemi Českého rozhlasu. Další stanicí, která začala vysílat pořad *Zaostřeno*... byla roku 2006 ČRo Sever.⁵¹ V současnosti je pořad od roku 2013 vysílán na stanici ČRo Plus. „Pořad nabízí reportérům Českého rozhlasu možnost věnovat se ožehavým tématům a zjišťovat jejich příčiny i důsledky na prostoru, který na jiné stanici nedostanou.“⁵² Zároveň je dnes jednou z platforem, ve které mohou vystupovat investigativní novináři z týmu Janka Kroupy.

V roce 2007 vznikl pořad *Volejte reportéry*, který byl od vysílán na celoplošné stanici ČRo Dvojka až do listopadu roku 2008. „Rok 2007 byl také svědkem snahy o nastolení

⁴⁵ Sedláček, 1993, s. 149.

⁴⁶ Sedláček, 1993, s. 150.

⁴⁷ *Bez obalu* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/cb/porady/_porad/718

⁴⁸ *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2001* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070>, s. 13.

⁴⁹ *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2001*, s. 32.

⁵⁰ *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2001*, s. 34.

⁵¹ *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2006* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070>, s. 60.

⁵² *Zaostřeno* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/plus/zaostreno>

investigativní žurnalistiky v cyklu Volejte reportéry, kteří na podnět posluchačů pátrají po nepravostech všedního dne, a snaží se tím přispět k jejich nápravě.“⁵³

Výraznější podpora publicistiky a tím pádem i investigativní žurnalistiky se v Českém rozhlasu projevila až v roce 2009. V této době například stanice ČRo Vysočina začíná vysílat investigativní pořad Narovinu na stanici ČRo Vysočina, který se zde udržel dodnes, a hlavně vznikla tzv. redakce reportérů na Radiožurnálu. „Od dubna začala fungovat redakce reportérů, která připravuje příspěvky pro zpravodajské stanice Českého rozhlasu (tedy pro Radiožurnál a Rádio Česko). Do redakce postupně nastoupili kvalitní novináři, kteří přinášejí do vysílání nezbytnou vlastní agendu a oživili žánr investigativních reportáží. Jako první médium v ČR se tak Radiožurnál věnoval problémům s financováním sportu, loterijním společnostem, výsledkům hospodaření jednotlivých firem, privatizaci ČSA nebo sporným veřejným zakázkám.“⁵⁴

Redakce reportérů fungovala od dubna 2009. „Důvodem vzniku nové redakce je posílení vlastní agendy a investigativní žurnalistiky.“⁵⁵ Skupina měla i vlastní pořad Pod kůží, který se věnoval mimo jiné i investigativním kauzám, například problematice loterijního zákona a Sazky. Většinou se v pořadu objevovaly dvě reportáže a rozhovor. Do skupiny patřil vedoucí redakce reportéru Miroslav Motejlek, Ondřej Suchan, který se zabýval zejména sportovními tématy, Jan Hrbáček, který se věnoval bezpečnostním tématům, Lucie Husárová, která se zabývala politikou a Petr Sehnoutka, který pracoval například na kauze exředitele Nemocnice Na Homolce Vladimíra Dbalého, dále pak Michala Vetešková.

Redakce zanikla v květnu 2010, poté co se Miroslav Motejlek se rozhodl odejít a věnovat se vlastnímu ekonomickému serveru www.motejlek.com (dnes www.motejlekskocdopole.com). Jeho odchod ale nebyl jediným důvodem rozpadu skupiny.⁵⁶

⁵³ Ročenka Českého rozhlasu z roku 2007 [online]. In: Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070>, s. 18.

⁵⁴ Ročenka Českého rozhlasu z roku 2009 [online]. In: Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070>, s. 15.

⁵⁵ Motejlek bude šéfem nové redakce Radiožurnálu [online]. In: Mam.cz. 26.3. 2009. [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <https://mam.ihned.cz/c1-36489250-motejlek-bude-sefem-nove-redakce-radiozurnalu>

⁵⁶ Informace o redakci reportérů vycházejí zejména z rozhovoru s Ondřejem Suchanem, příloha č. 5.

3 Metodologie práce

Cílem této bakalářské práce je pomocí kvalitativního dotazování zjistit, jak vypadá (ve smyslu funguje) práce investigativních novinářů, kteří pracují v Českém rozhlasu, ať už ve skupině spadající pod Radiožurnál nebo pod web iRozhlas.cz. Pro výzkum autorka zvolila jednu z kvalitativních metod, tedy polostrukturované rozhovory, jelikož pro zodpovězení výše uvedené výzkumné otázky v podstatě není možné použít metody kvantitativní, které pracují s tzv. tvrdými daty. Tento typ dat totiž k tématu buď neexistuje (v případě například tzv. hromadných dat), nebo ho nelze získat (v případě dotazníkových šetření).

Kvalitativní výzkum na rozdíl od kvantitativního pracuje s tzv. měkkými daty, „jež mají zpravidla podobu dlouhých slovních výpovědí či zápisů nebo zobrazení“⁵⁷. Problémem takových dat je většinou vysoká validita (platnost), jelikož máme možnost doptávat se na informace, a malá reliabilita (tedy spolehlivost), protože v případě právě rozhovorů může informace ovlivňovat například názory, pocity nebo nálada respondenta. Aby autorka zvýšila reliabilitu výzkumu, porovnává výpovědi jednotlivých respondentů, například s ročenkami a výročními zprávami Českého rozhlasu, a také pokládá některé otázky ve stejném znění všem respondentům, čímž získané informace ověřuje.

Kvalitativní výzkum zpravidla zachovává stejnou strukturu – nejdříve si autor určí cíl výzkumu a výzkumné otázky.⁵⁸ V případě této práce si autorka klade tyto dílčí otázky. 1. Jaké jsou největší rozdíly mezi prací investigativního reportéra v soukromém a veřejnoprávním Českém rozhlasu? 2. Jak se utvářela investigativní žurnalistika v Českém rozhlasu? 3. Jak funguje práce investigativních reportérů Českého rozhlasu (skupiny pracující pro Radiožurnál a pro iRozhlas.cz) v současnosti? 4. Jakou pozici má ve skupině Radiožurnálu Janek Kroupa a Petr Šabata? a 5. Jakým způsobem spolu jednotliví novináři z obou skupin spolupracují?. Dále si autor práce zvolí cílovou skupinu a výzkumnou techniku.⁵⁹ Cílovou skupinu této práce tvoří investigativní reportéři Českého rozhlasu a jejich spolupracovníci, výzkumnou technikou jsou tzv. polostrukturované rozhovory. Poté autor sbírá data a následně je interpretuje,⁶⁰ v případě této práce jsou interpretované výsledky součástí převážně praktické části.

Tzv. polostrukturované rozhovory (někdy také označované jako semistrukturované, řízené nebo rozhovor pomocí návodu) jsou rozhovory, pro které výzkumník připravuje soubor

⁵⁷ Sedláková, Renáta. *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9, s. 51.

⁵⁸ Sedláková, 2014, s. 62.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž.

otázek (tj. otázky primární), ale v rámci jednotlivých rozhovorů pokládá i tzv. otázky sekundární (také sondážní nebo doplňující).⁶¹ „Mohou mít podobu podpůrného projevu porozumění, souhlasu či zájmu nebo krátkého shrnutí informantovy výpovědi a žádosti o doplnění podrobností nebo zopakování primární otázky třeba její parafrází.“⁶² Z těchto důvodů patří mezi nejvyužívanější kvalitativní formy dotazování, jelikož kombinuje výhody standardizovaných a hloubkových rozhovorů.⁶³

Všechny polostrukturované rozhovory proběhly při osobním setkání, což je tradiční a zároveň preferovaná forma, při které si tazatel a dotazovaný mohou utvořit vztah a tazatel má také možnost reagovat například na neverbální komunikaci dotazovaného.⁶⁴ Doplnující informace od Jana Cibulky potom autorka získala přes email. V rozhovorech autorka využívala všech druhů otázek, které roztřídil Patton a zároveň je zmiňuje Hendl, tedy otázky vztahující se ke zkušenostem nebo chování, otázky vztahující se k názorům, otázky vztahující se k pocitům, otázky vztahující se ke znalostem, otázky vztahující se k vnímání a otázky demografické a kontextové.⁶⁵ „Patton zdůrazňuje, že neexistují fixní pravidla pro řazení otázek při organizaci interview.“⁶⁶ Nicméně na začátek je vhodné pokládat otázky neproblémové, jakmile se vytvoří vztah mezi dotazovaným a tazatelem pokládá tazatel otázky, které se týkají zkušeností, názorů, pocitů a znalostí. Nakonec můžeme klást otázky demografické.⁶⁷

⁶¹ Sedláková, 2014, s. 211.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Ritchie, Jane. Lewis, Jane. Mcnaughton Nicholls, Carol. Ormston, Rachel. *Qualitative Research Practice: A guide for social science students and researchers*. Londýn: Sage Publications, 2014, s. 182.

⁶⁵ Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s. 168.

⁶⁶ Hendl, 2005, s. 168.

⁶⁷ Hendl, 2005, s. 169.

4 Praktická část

4.1 Investigativní žurnalistika v ČRo v současnosti

Investigativní žurnalistiku v Českém rozhlasu můžeme rozdělit na dvě části. V první řadě se investigativní žurnalistice věnuje skupina Radiožurnálu, do které patří Janek Kroupa, Jana Klímová, Markéta Chaloupská, Jakub Troníček a formálně i Marie Bastlová, která ale v současnosti moderuje 20 minut Radiožurnálu. Editorem nebo konzultantem této skupiny je potom šéfredaktor Českého rozhlasu Plus Petr Šabata. Mimo tuto skupinu se investigativní práci částečně věnuje i několik novinářů pracujících pro zpravodajský web Českého rozhlasu, mezi ně patří Radek Kedroň, Ondřej Golis a Hana Manzancová. Na „citlivější“ kauzy v obou týmech dohlíží ředitel Zpravodajství Jan Pokorný, šéfredaktor Radiožurnálu Ondřej Suchan a vedoucí programu Radiožurnálu Martin Ondráček.

Obě skupiny řeší jiné kauzy a podle rozhovorů s novináři spolupracují jen výjimečně, například v případě, že se kauza dotýká témat, která dlouhodobě sledují obě skupiny, nebo pokud mají obě dvě skupiny zdroje, které jsou relevantní k danému tématu. Nejčastěji spolu pracují Markéta Chaloupská a Ondřej Golis, protože se zaměřují na stejná témata. Několikrát se stalo, že z časových důvodů stejnou kauzu rozkrývali investigativci pod Radiožurnálem do vysílání a redaktoři iRozhlasu na web.⁶⁸ S oběma skupinami zároveň pracuje i datový tým Českého rozhlasu, který spadá také pod web iRozhlas.cz. Do tohoto týmu momentálně patří Jan Cibulka, Jan Boček, Petr Kočí⁶⁹ a Michal Zlatkovský.

Investigativní žurnalistice v širším slova smyslu se ale věnuje i Stanislav Motl ve svém pořadu *Stopy, fakta, tajemství*, který se na Dvojce Českého rozhlasu začal vysílat roku 2010. V ročence Českého rozhlasu je tento pořad popisován jako „investigativní „malý“ dokument Stanislava Motla⁷⁰, který usiluje o odhalování mýtů, záhad a událostí, které spoluvytvářely naši (někdy i evropskou) historii.“⁷¹ V pořadu můžeme najít reportáže o filmových hercích předválečné a válečné doby, nebo reportáže týkající se událostí druhé světové války. V poslední

⁶⁸ Rozhovor s Ondřejem Golisem, příloha č. 7.

⁶⁹ Tito tři novináři do roku 2014 pracovali jako datoví žurnalisté společně s vývojářem Marcelem Šulkem pro Hospodářské noviny. Po odchodu z vydavatelství *Economia* založili firmu *Samizdat s.r.o.*

⁷⁰ Stanislav Motl vystudoval žurnalistiku na Univerzitě Karlově. Po revoluci pracoval v časopise *Reflex*. Od roku 1995 byl reportérem publicistického pořadu *TV Nova Na vlastní oči*. Postupně se stal specialistou na předválečné a válečné filmové hvězdy a obecně na historická témata. Napsal mnoho knih, například *Mraky nad Barrandovem*, *Prokletí Lídy Baarové* nebo *Děti Antonína Kaliny*. Zdroj: Klíma, Josef. *Vlastníma očima aneb Před kamerou i za ní*. Praha: Nakladatelství Andrej Šťastný, 2012, s. 152.

⁷¹ *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2012* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070>, s. 17.

době se věnoval například mariánským zjevením na území Československa. Pořad měl od roku 2012 do roku 2013 v České televizi i svoji televizní podobu.

4.2 Investigativní skupina Radiožurnálu

Investigativní skupina patřící pod hlavní zpravodajskou stanici Českého rozhlasu, tedy pod Radiožurnál, byla založena na začátku roku 2015 Jankem Kroupou a Janem Pokorným, vedoucím Zpravodajství Českého rozhlasu. V počátcích do této skupiny patřil už zmíněný Janek Kroupa, Jana Klímová, Markéta Chaloupská, Marie Bastlová a Antonín Viktora. Na začátku roku 2017 s touto skupinou začal pracovat také Petr Šabata, který se stal editorem nebo také koordinátorem investigativní buňky. Po odchodu Marie Bastlové do pořadu 20 minut Radiožurnálu na podzim roku 2017 se stal členem skupiny Jakub Troníček. Skupina nemá vlastní rozpočet, finance získává z rozpočtu Radiožurnálu.

4.2.1 Životopisy členů skupiny a vybraných spolupracovníků

4.2.1.1 Marie Bastlová

Vystudovala žurnalistiku a práva. V médiích začala pracovat v roce 2007 jako sportovní redaktorka na serveru Lidovky.cz. Záhy se ale začala věnovat politické žurnalistice v domácí redakci Lidových novin. Od roku 2014 pracovala pro Hospodářské noviny ze začátku jako politická novinářka, později se začala věnovat analyticko-investigativní práci s politickým přesahem. V roce 2015 přešla do stanice Plus Českého rozhlasu na místo analytika, po dvou měsících byla včleněna do vznikajícího investigativního týmu Radiožurnálu. Její nejvýznamnější kauzou byl případ Starostů a nezávislých, kterým radil člověk napojený na Radovana Krejčíře. Z něj odešla na podzim roku 2017 moderovat publicisticko-rozhovorový pořad 20 minut Radiožurnálu, do této doby také na zpravodajský web iRozhlas.cz psala komentáře, rozhovory a analýzy. Na její místo přišel Jakub Troníček, podle Janka Kroupy ale formálně do skupiny stále patří. Spolupracuje i s webem Neovlivni.cz, kam píše zpravodajsko-analytické texty. V roce 2012 získala Novinářskou křepelku a byla čtyřikrát nominována na Novinářskou cenu.^{72 73}

4.2.1.2 Markéta Chaloupská

Vystudovala politologii na Západočeské univerzitě a žurnalistiku na Univerzitě Karlově. Při studiu v roce 2008 začala pracovat v domácím zpravodajství na serveru Aktuálně.cz. V roce 2010 odešla do Lidových novin, kde se věnovala zejména policejním a justičním tématům, působila zde až do roku 2012.⁷⁴ Poté přešla do televizního magazínu Na

⁷² Informace vycházejí z rozhovoru s Marií Bastlovou, příloha č. 1.

⁷³ Marie Bastlová, [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 18.4..2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/marie-bastlova-5349195?page=4>.

⁷⁴ Markéta Chaloupská [online]. In: Lidovky.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.lidovky.cz/novinar.aspx?idnov=2104&strana=7>.

vlastní oči, který v té době obnovila TV Nova. Po zrušení pořadu nastoupila na začátku roku 2014 do Českého rozhlasu, v roce 2015 se stala součástí investigativního týmu Radiožurnálu. V poslední době pracovala s Jakubem Troníčkem na kauze exšéfa dotačního úřadu Jiřího Trnky.^{75 76}

4.2.1.3 Janek Kroupa

V roce 1995 poprvé odjel do války jako pozorovatel. V médiích začal pracovat roku 1996 v publicistickém pořadu Občanské judo, který vysílala TV Nova.⁷⁷ Roku 1997 se na stejné televizní stanici stal redaktorem publicistického týdeníku Na vlastní oči, kde v té době působili i Josef Klíma, Radek John nebo Stanislav Motl. S Josefem Klímou v této době spolupracoval, například na případu unesených dětí Vosmanských, na odhalování skupiny lidí, po kterých zůstávali mrtví z podivných autonehod a sebevražd, nebo na kauze Kajínek. Janek Kroupa se pak v tomto období proslavil zejména kauzou, které se říká „pět na stole v českých“. Investigativní reportér tehdy uveřejnil skryté nahrávky, ve kterých si tajemník premiéra Zdeněk Doležal říká o úplatek. TV Nova týdeník Na vlastní oči pozastavila roku 2009.⁷⁸

Po odchodu z pořadu si Janek Kroupa založil vlastní občasník Natvrdo, který byl na TV Nova vysílán roku 2008. Poté nastoupil do MF Dnes, kde patřil do investigativní skupiny tohoto deníku. Významnou kauzou v MF Dnes byla reportáž o vládním nákupu bojových transportérů Pandur. Roku 2009 natočil i reportáž pro Reportéry ČT s názvem Utajená firma z Černošic.⁷⁹ V roce 2010 začal Janek Kroupa pracovat i pro nový publicistický pořad TV Prima Soukromá dramata. Spolupráci s touto televizí ukončil roku 2012 a vrátil se do obnoveného týdeníku Na vlastní oči společně s Josefem Klímou, o rok později ale pořad skončil.⁸⁰ Roku 2014 nastoupil jako investigativní reportér do Českého rozhlasu, v roce 2015 stal zde vedoucím investigativní

⁷⁵ Informace vycházejí z rozhovoru s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, příloha č. 2.

⁷⁶ Markéta Chaloupská [online]. In: iRohlas.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/marketa-chaloupska-5003136>

⁷⁷ Uchem jehly – Janek Kroupa. [televizní pořad]. Česká televize, 17.6. 2012.

⁷⁸ Aust, Ondřej. Nova na čas stopne pořad Na vlastní oči. [online]. In: Lidovky.cz. 15.4. 2009 [cit. 18.4.2018]. Dostupné z https://byznys.lidovky.cz/nova-na-cas-stopne-porad-na-vlastni-oci-dhu-/media.aspx?c=A090415_225750_ln-media_ani

⁷⁹ Reportéři ČT – Utajená firma z Černošic. [televizní pořad]. Česká televize. 20.4. 2009.

⁸⁰ Březina, David. Publicistické duo Klíma a Kroupa opouští Soukromá dramata na Primě [online]. In: iDnes.cz. 13.2. 2012.[cit. 18.4.2018]. Dostupné z https://zpravy.idnes.cz/novinar-josef-klima-opousti-soukroma-dramata-na-prime-ppp-/domaci.aspx?c=A120513_182344_domaci_brd

buňky Radiožurnálu.⁸¹ V Českém rozhlasu se v současnosti věnuje kauze okolo pozemků firmy Agrofert nebo nahrávkám zveřejněným na twitterovém účtu Šuman.⁸²

Janek Kroupa získal během své kariéry několik ocenění - cenu Elsa, cenu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky za válečné reportáže nebo Novinářskou křepelku. V roce 2014 dostal prestižní polskou novinářskou cenu Grand Prix za reportáž o prodeji zbraní z Čech nebo Polska na Ukrajinu. Vydal knihu Zločin jako profese, společně s Josefem Klímou napsal scénář k seriálu Expozitura. Zpravodajské články, reportáže a komentáře donedávna psal i pro měsíčník Reportér.

4.2.1.4 Jana Klímová

Vystudovala Českou zemědělskou univerzitu. Od roku 1992 pracovala jako ekonomická redaktorka pro Zemské noviny. O rok později odešla do Hospodářských novin, kde působila jako redaktorka a vedoucí podnikové sekce ekonomické redakce. Roku 1999 nastoupila do deníku MF Dnes, kde pracovala v investigativní buňce a věnovala se především ekonomickým tématům, například společně s Jankem Kroupou kauze okolo prodeje plzeňské Škody Auto. V roce 2014 nastoupila do redakce týdeníku Respekt, kde se věnovala případům Miloslava Randsdorfa, Ivo Rittiga nebo Ivana Langer.⁸³ O dva roky později přešla do Českého rozhlasu, kde pracovala jako analytička, a později se stala členkou investigativního týmu Radiožurnálu, kde zpracovává opět ekonomická témata, například týkající se energetiky, ČEZu nebo čínských investic, ale i témata justiční. Dlouhodobě sleduje kauzy OKD nebo Mostecké uhelné. Analýzy a rozhovory také někdy píše pro server Neovlivní.cz. Je držitelkou Ceny Karla Havlíčka Borovského, které dostala v roce 2011, a roku 2018 získala Cenu Ferdinanda Peroutky.⁸⁴

4.2.1.5 Ondřej Suchan

Během studia na Vyšší odborné škole publicistiky v Praze začal pracovat v MF Dnes. V roce 2005, kdy nastoupil do novin Nedělní svět. O dva roky později se tyto noviny přestaly vydávat a Ondřej Suchan nastoupil do sportovní redakce časopisu Týden, zároveň pracoval i na webu týden.cz. V roce 2009 přijal nabídku z Českého rozhlasu a přidal se k redakci reportérů Českého rozhlasu, kterou tehdy vedl Miroslav Motejlek. V roce 2010 odešel do Lidových novin, kde dva roky vedl sportovní redakci Lidových novin. V této době se snažil informovat

⁸¹ Aust, Ondřej. *Janek Kroupa povede investigativní redakci Českého rozhlasu*. [online]. In: Mediář.cz. 31.1. 2014. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.mediar.cz/janek-kroupa-povede-investigativni-redakci-ceskeho-rozhlasu/>

⁸² Informace vycházejí také z rozhovoru s Jankem Kroupou, příloha č. 4.

⁸³ *Jana Klímová*. [online]. In: Respekt.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.respekt.cz/autori/jana-klimova>.

⁸⁴ Informace vycházejí z rozhovoru s Janou Klímovou, příloha č. 3.

čtenáře deníku o loterijním zákoně nebo o kauzách spojených se Sazkou. V roce 2012 se stal šéfredaktorem přílohy Lidových novin, magazínu Pátek. O rok později odešel zpět do Českého rozhlasu na pozici vedoucího domácího zpravodajství, v roce 2014 se stal vedoucím programu Radiožurnálu a o tři čtvrtě roku později šéfredaktorem Radiožurnálu.

4.2.1.6 Petr Šabata

V devadesátých letech pracoval v MF Dnes, kde od roku 1993 do roku 2000 vykonával funkci šéfredaktora.⁸⁵ Poté přešel do slovenského deníku Pravda. V roce 2008 se opět vrátil do českých médií, přesněji do projektu hyperlokálních médií společnosti PFF Media s názvem Naše adresa, kde se stal šéfredaktorem regionálních médií.⁸⁶ V roce 2010 odešel do Hospodářských novin na pozici šéfredaktora. V roce 2013 se opět vrací na Slovensko, tentokrát na místo zástupce šéfredaktorky deníku Sme. V lednu roku 2017 se stává vedoucím programu Radiožurnálu Českého rozhlasu. Od 1. března 2018 je šéfredaktorem Českého rozhlasu plus, zároveň je editorem/koordinátorem investigativní skupiny Radiožurnálu. Pro média MF Dnes a Naše adresa psal politické a ekonomické zpravodajství komentáře, analýzy, rozhovory a sloupky. Komentáře píše i dnes pro server iRozhlas.cz, v nich se věnuje zejména ekonomice, školství a Slovensku.^{87 88}

4.2.1.7 Jakub Troníček

Od roku 1998 pracoval v Lidových novinách. V roce 2004 přešel do deníku Právo, kde psal například o teroristických atentátech v Evropě. Od podzimu roku 2017 pracuje pro investigativní tým Radiožurnálu. V poslední době pracoval s Markétou Chaloupskou na kauze exšéfa dotačního úřadu Jiřího Trnky, o fotbalovém bossy Miroslavu Peltovi nebo na kauze exdetektiva Jiřího Komárka.⁸⁹

4.2.2 Formování

Investigativní žurnalistika v Českém rozhlasu byla obnovena už s příchodem Janka Kroupy na začátku roku 2013. Janek Kroupa začal pracovat jako neukotvený investigativní novinář pro Radiožurnál Českého rozhlasu a nespadal do běžného režimu redakce.⁹⁰ Už ve chvíli, kdy začal pracovat pro Český rozhlas, měl domluvené s vedením, že se tady tato skupina

⁸⁵ Petr Šabata končí ve funkci šéfredaktora MF Dnes [online]. In: Mediář.cz. 10.11. 2000. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://ihned.cz/c1-10338830-petr-sabata-konci-ve-funkci-sefredaktora-mf-dnes>.

⁸⁶ Petr Šabata opouští deník pravda, míří do PPF [online]. In: Týden.cz. 21.4. 2009. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z https://www.tyden.cz/rubriky/media/lide-v-mediich/petr-sabata-opousti-denik-pravda-miri-do-ppf_115878.html.

⁸⁷ Informace vycházejí z rozhovoru s Petrem Šabatou, příloha č. 5.

⁸⁸ Petr Šabata [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/petr-sabata-5413755>.

⁸⁹ Informace vycházejí z rozhovoru s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, příloha č. 2.

⁹⁰ Tuto informaci potvrzuje Marie Bastlová a Markéta Chaloupská, příloha č. 1 a 2.

postupně utvoří, v rozhovoru uvedl, že „to byla jedna z podmínek jeho nástupu“⁹¹. Od svého nástupu do rozhlasu spolupracoval Janek Kroupa na investigativních tématech s Markétou Chaloupskou a Antonínem Viktorou⁹², kteří v té době byli zaměstnaní v redakci domácího zpravodajství. Buňka se ale podle názoru Janka Kroupy vytvářela v Českém rozhlase pomalu. Před vznikem investigativního oddělení se muselo například vyřešit, kam bude skupina zařazena nebo kdo bude jejím nadřízeným. Na vzniku skupiny se kromě Janka Kroupy podíleli i ředitel zpravodajství Jan Pokorný a vedoucí programu Radiožurnálu Martin Ondráček.

Nejdříve byla do investigativní skupiny přiřazena Markéta Chaloupská, která se měla věnovat justici a vnitru, a o něco později Jana Klímová, která se měla zabývat ekonomickými tématy, a Marie Bastlová, která se měla věnovat převážně politice.⁹³ Antonín Viktora, který nejvíce pracoval s Markétou Chaloupskou, ale později skupinu opustil, jelikož dostal nabídku s pravidelnou pracovní dobou, která mu z osobních důvodů více vyhovovala.⁹⁴ Momentálně pracuje jako editor pro Český rozhlas Plus.

Později, na začátku roku 2017, se ke skupině jako koordinátor nebo editor připojil Petr Šabata, před ním tuhle neoficiální funkci zastával Jan Pokorný.⁹⁵ Petr Šabata tento post získal díky svým zkušenostem z tištěných médií, například v slovenského deníku *Sme* měl na starost investigativní reportéry Toma Nicholsona a Adama Valčeka. I když v březnu přešel na místo šéfredaktora Českého rozhlas Plus, na jeho pozici v investigativní skupině se nic nemění.⁹⁶ Jeho úkolem je debatovat se skupinou o námětech na reportáže, dohlížet na zpracovávání příspěvků, „ladit“ harmonogram investigativních reportáží ve vysílání, nebo spolurozhoduje o používání skryté techniky. Je také jedním ze dvou lidí, druhým je Jan Pokorný, kteří mohou vědět o utajených zdrojích Janka Kroupy.⁹⁷ Posledním členem investigativní skupiny se stal v říjnu roku 2017 Jakub Troníček, který doplnil buňku, poté co Marie Bastlová začala moderovat 20 minut Radiožurnálu.

⁹¹ Rozhovor s Jankem Kroupou, příloha č. 4.

⁹² Antonín Viktora odešel z Českého rozhlasu z osobních důvodů do MF Dnes ještě před vznikem investigativní skupiny. Dnes opět pracuje v Českém rozhlase jako editor na stanici Plus. Tato informace vyplývá z rozhovorů s Jankem Kroupou, Ondřejem Suchanem, příloha č. 4, 5.

⁹³ Informace vyplývají z rozhovorů s Marií Bastlovou, Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Janou Klímovou, Jankem Kroupou, příloha č. 1, 2, 3, 4.

⁹⁴ Rozhovor s Jankem Kroupou, příloha č. 4.

⁹⁵ Rozhovor s Jankem Kroupou, příloha č. 4.

⁹⁶ Rozhovor s Petrem Šabatou, příloha č. 6.

⁹⁷ Informace vyplývají z rozhovorů s Marií Bastlovou, Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Janou Klímovou, Jankem Kroupou, příloha č. 1, 2, 3, 4.

4.2.3 Fungování skupiny

4.2.3.1 Témata

Investigativní skupina nemá žádná konkrétní zastřešující témata, kterým by se věnovala. Obecně se jako investigativní žurnalisté ale „zaměřují na ty, kteří mají moc, například na ty, kteří rozhodují o veřejných penězích.“⁹⁸ Každý z reportérů má ale oblast, které se dlouhodobě věnuje. Markéta Chaloupská se zajímá o témata spojená s policií a justicí, také zpracovává témata zabývající se hospodářskou kriminalitou. Naposledy se zajímala o vraždu slovenského novináře Jána Kuciaka nebo o kauzu šéfa dotačního úřadu ROP Jihozápad Jiřího Trnky. Jana Klímová se nejen v Českém rozhlasu, ale během celé své novinářské kariéry, zaměřuje zejména na ekonomická témata a byznys, například se věnuje obchodům ČEZu nebo čínské skupině CEFC. Janek Kroupa nemá vyhraněná témata, kterým by se věnoval. Historicky je ale spojen s policejními tématy a „kauzami klasického zločinu“. Momentálně se zabývá kauzou spojenou s pozemky Agrofertu. Jakub Troníček se věnuje policejním a justičním tématům s přesahem do politiky a zbrojnímu průmyslu, v poslední době spolupracoval s Markétou Chaloupskou na kauze Jiřího Trnky. Témata ale nejsou ve skupině striktně rozdělována podle zaměření, v jejich výběru mají novináři volnost.⁹⁹

Každý z investigativních reportérů má v jednu chvíli rozpracovaný jiný počet kauz. Marie Bastlová a Jana Klímová maximálně dvě až tři. Markéta Chaloupská a Jakub Troníček se shodli na deseti tématech, většina z nich se ale neodvysílá. Buď totiž zjistí, že tip, který dostanou, není pravdivý, nebo že není možné danou informaci ověřit. Janek Kroupa má podle svých slov většinou rozdělaných více kauz, momentálně pět nebo šest.¹⁰⁰

Kromě témat, kterým se investigativní reportéři věnují dlouhodobě, zpracovávají i příspěvky týkající se aktuálního dění. Může se také stát, že jednotlivé stanice požádají investigativní skupinu o zpracování některých témat. Zároveň na některých reportážích nebo článcích skupina spolupracuje s domácím zpravodajstvím nebo se zpravodajským webem Českého rozhlasu iRozhlas.cz, zejména s jejich investigativci tedy s Radkem Kedroněm, Ondřejem Golisem a Hanou Mazancovou, také s datovým oddělením Českého rozhlasu. Datové oddělení pomáhá investigativním novinářům především s technickými záležitostmi, například hledají na základě zadaných kritérií ve větších datových souborech nebo shání číselné údaje pro

⁹⁸ Rozhovor s Marií Bastlovou, příloha č. 1.

⁹⁹ Informace vycházejí z rozhovorů s Marií Bastlovou, Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Jankem Kroupou, Petrem Šabatou, příloha č. 1, 2, 4, 6.

¹⁰⁰ Informace vycházejí z rozhovorů s Marií Bastlovou, Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Janou Klímovou, Jankem Kroupou, příloha č. 1, 2, 3, 4.

doplnění kontextu. Podle Jana Cibulky jejich spolupráce začala nejspíše, když investigativní skupina potřebovala pomoci buď se stažením veřejné databáze do tabulky, vyhledáním předchozí verze webové stránky, nebo identifikováním vztahů v katastru nemovitostí. Datové oddělení naopak někdy využívá pro své články zdroje investigativních novinářů. Spolupracovali spolu také na kauze spojené s pozemky Agrofertu.¹⁰¹

4.2.3.2 Zpracování příspěvku

Poté co si jednotliví novináři vyberou konkrétní téma, představí ho před kolegy na týdenní poradě investigativní skupiny, která je vždy v pondělí dopoledne. Vysvětlí, proč téma chtějí dělat, kolik na něj potřebují času. Ostatní reportéři pak mají možnost se k tématu vyjádřit, pokládat doplňující otázky, také se společně domluví, jak je téma nejlepší zpracovat. Zároveň se zde mohou domluvit, že na tématu budou pracovat společně s některým z kolegů, například protože mají oba k reportáži zdroje. Janek Kroupa teoreticky má možnost téma vetovat, ale nedělá to. Podle jeho slov za dobu své kariéry vetoval pouze jedno téma na poradě pořadu Na vlastní oči. Janek Kroupa je ale se členy investigativní skupiny v kontaktu téměř každý den a konzultuje s nimi posuny v jejich práci.¹⁰² Mimo to se zde diskutuje i o tématech, která mají investigativci rozpracovaná.¹⁰³ V zásadě tedy porada investigativního týmu probíhá stejně, jako běžná redakční porada, a odpovídá i vymezení redakční porady podle Russ-Mohla, který tvrdí, že „na poradách jsou plánována témata, rozdělovány úkoly a je koordinovaná práce. (...) Jsou domlouvány hlavní články a témata v jednotlivých číslech, příležitostně je také podrobněji objasněn jejich obsah.“¹⁰⁴

Kromě porady investigativního týmu musí Janek Kroupa témata, na kterých skupina bude v dalším týdnu pracovat, prezentovat i na týdenní poradě vedení, která je v úterý odpoledne. Řeší se zde, které stanice odvysílají jednotlivá témata, nebo naopak jestli nepotřebují stanice zpracovat reportáž od investigativního týmu. Na této poradě se ale dává dohromady týdenní plán vysílání, spadají sem proto, například i témata týkající se domácího zpravodajství nebo témata ekonomická.¹⁰⁵

Ve chvíli, kdy je téma odsouhlaseno na týdenní poradě, začnou investigativní novináři se sběrem informací. V přípravné fázi spolupracují investigativní novináři s rešeršním

¹⁰¹ Informace vycházejí s emailové komunikace s Janem Cibulkou, příloha č. 9.

¹⁰² Rozhovor s Jankem Kroupou, příloha č. 4.

¹⁰³ Informace vycházejí s rozhovorů z Marií Bastlovou, Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Janou Klímovou, Jankem Kroupou, Petrem Šabatou, příloha č. 1, 2, 3, 4, 6.

¹⁰⁴ Russ-Mohl, Stephan. Bakičová, Hana. *Žurnalistika: kompletní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005, s. 203.

¹⁰⁵ Informace vycházejí z rozhovorů s Jankem Kroupou, Petrem Šabatou, příloha č. 4, 6.

oddělením Českého rozhlasu, které nabízí „výhradně rešeršní a referenční služby po veškeré organizační útvary Českého rozhlasu“.¹⁰⁶ V této fázi ověřují reportéři počáteční informaci, hledají motiv událostí a pátrají po souvislostech.

Se získaným materiálem konfrontují přímé a nepřímé aktéry reportáže a získávají jejich reakce. Specifikem práce v rozhlasu je, že novináři potřebují do reportáží výpověď v odpovídající technické kvalitě, proto v mnoha případech nestačí, když aktérům zavolají. Ve většině případů je musí kontaktovat osobně, což je časově náročné.¹⁰⁷ Technické chyby v nahrávkách investigativci řeší s technickým oddělením, pokud chybu nelze odstranit posuzuje se, jestli je v ní natolik důležitá výpověď, aby i přes to byla odvysílána.¹⁰⁸

4.2.3.2.1 Zdroje

V této části práce zároveň investigativní novináři zpravidla využívají jak svých osobních zdrojů, tak otevřených zdrojů, například katastr nemovitostí, registry smluv nebo obchodní rejstřík. Dalším zdrojem mohou být i sociální sítě, kde se dají dohledat, například vazby mezi lidmi. „Může to být dobré vodítko. Popřípadě se zajímáte o konkrétního člověka, například Josefa Nováka a těch je spousta, a díky fotografii nebo přátelům, která má na facebookovém profilu, můžete přijít na to, který z nich je ten váš.“¹⁰⁹

Ve výjimečných případech mohou v příspěvcích investigativní novináři Radiožurnálu použít i nejmenovaný zdroj. Tento zdroj musí ale znát dva lidé z Českého rozhlasu, reportér a jeho nadřízený. V případě Markéty Chaloupské, Jany Klímové a Jakuba Troníčka identitu nejmenovaného zdroje musí znát ještě Janek Kroupa, totožnost jeho zdrojů zase ví buď Petr Šabata, nebo Jan Pokorný. Zároveň ale podle Janka Kroupy nesmí znát zdroj více než dva lidé, aby se informace nedostala dál. Zpravidla se ale snaží investigativní novináři informaci od nejmenovaného zdroje ověřit a sehnat pro svá tvrzení nezvratitelný důkaz, tudíž se na nejmenované zdroje nakonec odvolávat nemusí.¹¹⁰

Pro zdroje, které si přejí zachovat svoji anonymitu, bylo ze začátku v plánu, že skupina bude mít vlastní kryptovanou telefonní linku a emailový přístup. Tento projekt se jmenoval Radio Leaks. „Nakonec to nevzniklo. Abychom mohli koupit server, musel by to Český rozhlas

¹⁰⁶ *Výroční zpráva Rady Českého rozhlasu o činnosti Českého rozhlasu za rok 2016*. Praha: Český rozhlas, 2016, s. 78.

¹⁰⁷ Informace vychází z rozhovoru s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, příloha č. 2.

¹⁰⁸ Informace vycházejí z rozhovorů s Marií Bastlovou Janou Klímovou, příloha č. 1, 2.

¹⁰⁹ Rozhovor s Jakubem Troníčkem a Markétou Chaloupskou, příloha č. 2.

¹¹⁰ Informace vycházejí z rozhovorů s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Jankem Kroupou, příloha č. 2, 4.

nechat soutěžit ve veřejném výběrovém řízení, což není u kryptované věci možné, o tom, kde server je a kdo ho spravuje, by museli vědět maximálně dva lidé.“¹¹¹

V některých případech investigativní reportéři, zejména Janek Kroupa, využívají při sběru informací také skrytou techniku, identitu nebo skryté mikrofony. Jejich používání upravuje i Kodex Českého rozhlasu. „Český rozhlas je oprávněn použít skrytý mikrofon pro zpravodajské účely nebo zpravodajskou formou pro publicistické účely při zpracování tématu vážně se dotýkajícího veřejného zájmu, jestliže materiál, který má být natočen, nelze ani při vynaložení zvýšeného úsilí získat jinak a jestliže je tento materiál současně nezbytný pro zpracování tématu.“¹¹² Zároveň se Český rozhlas v etickém kodexu zavazuje, že bude používat pouze pasáže s přímým vztahem k tématu, že zajistí, aby nedošlo ke zneužití materiálu a že o jeho použití rozhodne šéfredaktor stanice.¹¹³ V praxi musí nadřízení investigativní skupiny vědět o každém jednom případě použití skryté identity nebo skryté techniky a musí je schválit.¹¹⁴

Následně se hodiny hrubého materiálu reportéři zpracovávají do příspěvků pro vysílání. Z hrubého materiálu si nejdříve vybírají tzv. synchrony, tedy důležité pasáže. Z nich poté skládají scénář a doplňují jednotlivé výpovědi komentáři. Janek Kroupa se v souvislosti s psaním scénáře zmínil, že investigativní novináři používají podobný způsob jako dokumentaristé, tedy že si zvuky přepíší na papír, rozstříhají je a postupným přesouváním z nich vznikne scénář. Janek Kroupa ale tuto metodu nevyužívá, píše si pouze linku vyprávění. Hotový scénář investigativní novináři přinesou ke schválení Jankovi Kroupovi a diskutují spolu o něm, zpravidla se několikrát přepracovává.¹¹⁵

Ve chvíli, kdy mají reportéři odsouhlasený scénář, musí materiál sestříhat, zpravidla do několika příspěvků. Sestříhaný materiál si opět poslechne vedoucí skupiny Janek Kroupa. I v této fázi práce se často stává, že se musí materiál zpracovávat několikrát. Samotná výroba příspěvků trvá většinou několik dní. Ačkoli zpracování reportáží má několik společných prvků, každé natáčení má svá specifika. Společným faktorem ale je, že na konci musí mít novináři důkaz.

¹¹¹ Rozhovor s Jankem Kroupou, příloha č. 4.

¹¹² *Kodex Českého rozhlasu* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 18.4.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Informace vychází z rozhovorů s Jankem Kroupou, Petrem Šabatou, příloha č. 4, 6.

¹¹⁵ Informace vychází z rozhovorů s Marií Bastlovou, Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Jankem Kroupou, příloha č. 1, 2, 4.

V Českém rozhlasu pak funguje dvoustupňový editorský systém, to znamená, že v případě investigativních novinářů musí schválit příspěvek šéf skupiny a poté editor stanice. V případě citlivějších témat musí v případě investigativní skupiny slyšet příspěvek před uveřejněním i šéfredaktor Radiožurnálu Ondřej Suchan, vedoucí program Radiožurnálu Martin Ondráček nebo vedoucí Zpravodajství Jan Pokorný. Podle Ondřeje Suchana se zaprvé hlídá, „aby byla reportáž vyvážená a aby dostala prostor i druhá strana,“¹¹⁶ kromě toho, se ale řeší hlavně formální chyby, to znamená, jestli jsou správně použité zvuky v reportáži nebo jestli je zpravidla složitě téma vysvětleno srozumitelně. Ondřej Suchan s reportéry také řeší, jaký formát pro danou reportáž zvolit nebo jaký bude její stopáž.¹¹⁷ Před uveřejněním takovýchto témat je schváli okolo deseti až dvaceti lidí.¹¹⁸

4.2.3.3 Zveřejňování příspěvku

Investigativní skupina Radiožurnálu nemá zadané, kolik příspěvků nebo kauz musí zveřejnit. Interní domluva buňky ale je, že se snaží jako skupina vydat jeden příspěvek týdně, tedy každý z nich jeden za měsíc.¹¹⁹

Jedno téma je ve většině případů zpracováno do několika příspěvků. Novináři zpracovávají kratší verzi do ranního vysílání, která celou kauzu shrne. Hlavní výstup se potom v proudovém vysílání Českého rozhlasu objeví většinou mezi desátou a jedenáctou hodinou. Rozšířený příspěvek potom novináři často prezentují v publicistice po zprávách ve 12:00. Další verzi potom novináři zpracovávají na odpoledne. „Snažíme se pravidelnými příspěvky dát obsah celému dni.“¹²⁰

Kromě toho investigativní novináři píšou zprávy, které k tématu během dne čte moderátor vysílání, a zpracovávají prodlouženou verzi příspěvku do vysílání Českého rozhlasu Plus. Markéta Chaloupská s Jakubem Troníčkem uvádějí jako příklad příspěvky o kauze šéfa dotačního úřadu ROP Jihozápad Jiřího Trnky, kdy udělali osm příspěvků do vysílání rozhlasu a jeden na web. Svoji práci ale buňka nepravidelně prezentuje také ve 20 minutách Radiožurnálu, v tzv. RSM, tedy rozhovorech s moderátorem¹²¹, nebo v pořadu Zaostřeno na Českém rozhlasu Plus, který využívá Jana Klímová.

¹¹⁶ Informace vychází z rozhovoru s Ondřejem Suchanem, příloha č. 5.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Informace vychází z rozhovorů s Marií Bastlovou, Jankem Kroupou, Petrem Šabatou, příloha č. 1, 4, 6.

¹¹⁹ Informace vychází z rozhovorů s Marií Bastlovou, Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Janou Klímovou, Jankem Kroupou, Petrem Šabatou, příloha č. 1, 2, 3, 4, 6.

¹²⁰ Rozhovor s Jankem Kroupou, příloha č. 4.

¹²¹ Rozhovory s moderátorem mají dvojí stopáž. Na Radiožurnálu má dvě a půl minuty a na Českém rozhlasu Plus čtyři minuty.

Investigativní buňka nemá v současné době žádný pravidelný pořad, kde by prezentovala svá zjištění. Ve skupině se o tom dříve vedla vnitřní debata, ale převážil názor, že prozatím je zaprvé investigativních novinářů na Radiožurnálu příliš málo, aby mohli zaručit kvalitní pravidelný pořad, a zadruhé se novináři v pravidelných pořadech musí občas uchýlit i k povrchním nebo nekvalitním příspěvkům. „Například v Lidových novinách se jeden čas měla třetí strana věnovat zásadnímu tématu dne, postupně ale došlo k tomu, že se musela upřednostňovat kvantita před kvalitou, a nakonec se od této koncepce upustilo.“¹²²

V podstatě ke každé kauze také vzniká ale i textová verze na web iRozhlas.cz, většinou si ji novináři zpracovávají sami. Často se v ní objevují podrobnější informace o celé kauze, které není možné ve vysílání vysvětlit, kvůli tomu, že jsou informace příliš složité, nebo kvůli nedostatku času. K prezentaci své práce většina investigativních novinářů, s výjimkou Janka Kroupy, používá sociální sítě, nejčastěji Twitter nebo Facebook.¹²³

4.2.3.4 Aktuální reportáže

Pro ilustraci témat, kterým se skupina věnuje, autorka práce vybrala dva příklady reportáží, které v poslední době, tzn. na přelomu roku 2017 a 2018 a v počátku roku 2018, novináři investigativní skupiny považují za důležitá.

Nejvýraznější reportáží poslední doby byla kauza o tom, že holding Agrofert podle důkazů investigativního týmu neoprávněně hospodaří na pozemcích, u kterých není jasné, kdo je vlastní, a pobírá na ně dotace z Evropské unie. Na reportáži pracovali Janek Kroupa a Markéta Chaloupská společně s datovým novinářem Janem Cibulkou. Kauza byla ve veřejném prostředí probíraná, také proto, že její zpracování kritizoval generální ředitel Českého rozhlasu René Zavoral.¹²⁴

Dalším výrazným příspěvkem poslední doby byl případ bývalého šéfa Úřadu regionální rady regionu soudržnosti Jihozápad Jiřího Trnky, který spravoval pozemky podnikatele Josefa Půry spjatého s čerpáním dotací, které hodnotil dotační úřad v době, kdy ho vedl Jiří Trnka. Na této kauze spolu pracovali Markéta Chaloupská a Jakub Troníček. „Na začátku byla informace, že zadrželi několik lidí v Hluboké nad Vltavou. Nevěděli jsme koho ani přesně kvůli čemu, jen že je to kvůli hotelu a dotacím. Všechno ostatní, koho zadrželi a jaké to má souvislosti, to jsme si

¹²² Rozhovor s Jakubem Troníčkem a Markétou Chaloupskou. příloha č. 2.

¹²³ Informace vychází z rozhovoru s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Janou Klímovou a Jankem Kroupou, příloha č. 1, 2, 3, 4.

¹²⁴ Podrobný popis kauzy a její analýza překračují rozsah i zaměření bakalářské práce, tudíž se jí nebudu více věnovat. Zároveň popis této kauzy není cílem bakalářské práce.

postupně dohledali v rejstřících. Zjišťovali jsme, za koho byla ta dotace schválena. Když jsme zjistili, že za Jiřího Trnky, podívali jsme se, jaký má majetek. Přišli jsme na to, že spravuje dva svěčenecké fondy, podívali jsme se koho a projeli jsme, jaké pozemky tam patří.¹²⁵ Zpracování téhle kauzy trvalo zhruba dva měsíce.

¹²⁵ Rozhovor s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, příloha č. 2.

4.3 Investigativní žurnalistika na serveru iRozhlas.cz

4.3.1 Stručná historie webů ČRo

Československo bylo připojeno k internetu už roku 1990, první publicistický server ale vznikl až roku 1996, tím byl Neviditelný pes novináře Ondřeje Neffa. Už v té době měl deník pevně danou strukturu, pravidelné rubriky, informace z něj přebírala i další periodika a pravděpodobně jako první překonal v České republice milion návštěv uživatelů. Neviditelný pes byl inspirací pro další weby, například pro Svět namodro. Na konci devadesátých let potom vznikly i servery velkých tištěných deníků, mezi ně patřili iDnes.cz, iHned.cz, Novinky.cz^{126, 127}

Český rozhlas vytvořil první internetovou prezentaci v roce 1994. „Šlo o čistě textové rozhraní, které vzniklo pro velmi jednoduché počítače. (...) První obsah, který rozhlas touto cestou nabídl, spočíval v anglickém zpravodajství, které vznikalo v zahraničním vysílání, tedy v Rádiu Praha.“¹²⁸ Je nutné připomenout, že v této době internet nebyl běžně rozšířeným nástrojem jako dnes, dominoval spíše v akademické sféře. České stránky potom vznikly až mezi lety 1997 a 1998.¹²⁹ Původně se na nich objevilo jen několik sekcí o přírodě a vědě, postupně se ale rozšířily, například roku 2001 sem byl přidán obsah pro mladé návštěvníky a v roce 2009 spadalo pod web rozhlas.cz přes 100 sekcí.

K posílení zpravodajství Českého rozhlasu potom výrazně přispěl roku 2001 tzv. iŽurnál. Denně na tomto webu bylo vydáno kolem dvaceti příspěvků. Zajímavostí je, že iŽurnál v roce 2002 připravil i olympijskou webovou stránku. Rozvoj webů patřících pod Český rozhlas nastal podle Filipa Rožánka mezi lety 2004-2009. V tomto období Rozhlas.cz nabídl nové přehrávače pro poslech jednotlivých stanic a Rádio na přání, „tedy archiv se záznamy většiny pořadů odvysílaných od roku 2004.“¹³⁰ V roce 2010 byl program stanic převeden do deseti tematických webů.¹³¹ Ty rozhlas propagoval pomocí kampaně „Umím si vybrat, co chci. Jdu svou cestou“.¹³² Své internetové stránky má každá stanice dodnes. Zároveň měl Český rozhlas zpravodajský web, který měl název zpravy.rozhlas.cz. Nebyl na něm původní obsah a podle

¹²⁶ Na konci devadesátých let patřily Novinky.cz pod Seznam.cz a řadili se mezi „bulvární“ deníky.

¹²⁷ Bednář, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. s. 49-52.

¹²⁸ Rožánek, Filip. *Český rozhlas si s internetem rozumí už 15 let. Svět rozhlasu. Bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2009, (21).s. 35.

¹²⁹ Na webu iRozhlas.cz je uvedeno, že zpravodajský web je dostupný od roku 1997. Filip Rožánek ve svém článku ve Světě Rozhlasu ale zmiňuje rok 1998.

¹³⁰ Svět rozhlasu, 2009, s. 35.

¹³¹ Pícha, Alexandr. *Internet, nové technologie a speciální stanice. Svět rozhlasu. Bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2010, (23).s. 14.

¹³² Potůček, Jan. *Nová kampaň ČRo loví posluchače přes internet* [online]. In: Lupa.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.lupa.cz/clanky/nova-kampan-cro-lovi-posluchace-pres-internet/>.

Radka Kedroně měl zastaralý redakční systém, ve kterém se aktualizace projeví až zhruba za deset minut.¹³³

4.3.2 iRozhlas.cz

Zpravodajský web, který by i vytvářel původní obsah, byl ale v Českém rozhlasu spuštěn až 18. dubna roku 2017.¹³⁴ O „zásadní proměně internetového zpravodajství ČRo, které musí existovat jako „stanice“ pracující nezávisle na vysílání a díky své kvalitě držet krok se zpravodajskými servery v ČR,“¹³⁵ mluvil ale nynější ředitel Českého rozhlasu René Zavoral ve svém kandidátském projevu už v roce 2016. Od počátku vedl redakci iRozhlasu Radek Kedroň, který se podílel i na vzniku webu. V původní redakci serveru zpravy.rozhlas.cz pracovalo devatenáct lidí, z ní ale zůstali pouze editor Igor Maňour, redaktorka Anna Kottová a sportovní redaktor Vojtěch Mann. Do redakce nyní patří ještě editoři Martin Samek, Michal Žák, Jan Bartoněk, redaktori Ondřej Golis, Hana Mazancová, Magdaléna Slezáková, Kristýna Novotná, Eva Mošpanová, Petra Holinková, Dominika Píhová, Petr Jadrný, Daniela Brodčová, Filip Harzer, Lukáš Řezník, jazykový korektor Jan Mácha a projektový manažer Jiří Špaček, který společně se svým týmem i web vyvíjel.¹³⁶

Na webu funguje směnný provoz. Ranní směna začíná v šest hodin a odpolední o půl třetí. Na směně je vždy jeden editor a tři tzv. směnaři, kteří přepracovávají příspěvky z vysílání Českého rozhlasu Radiožurnál a Českého rozhlasu Plus do textové podoby, také sledují agenturu ČTK a sociální sítě. Nezávisle na tom pracují, tzv. volní redaktori, kteří zpracovávají původní témata, nebo zjišťují doplňující informace k aktuálnímu dění.¹³⁷

Server má jednoduchou grafiku a nejsou na něm žádné reklamy. „Legislativa v tomto ohledu není jednoznačná, teoreticky bychom reklamu na webu mít mohli, ale myslím si, že k tomu se Český rozhlas neodhodlá.“¹³⁸ Články jsou rozděleny do stálých rubrik Domov, Svět, Ekonomika, Sport, Kultura, Věda, Komentáře, Životní styl, Volby a momentálně tam patří ještě rubrika OH 2018. Nejvíce čtená jsou politická témata, kauzy, sport a datové analýzy. V lednu překročil web hranici jednoho milionu reálných uživatelů. Konverze posluchačů a čtenářů webu

¹³³ Informace vychází z rozhovoru s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

¹³⁴ Aust, Ondřej. *Český rozhlas spustil online zprávy iRozhlas.cz* [online]. In: Mediář.cz. 18.4. 2012. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <http://www.mediar.cz/cesky-rozhlas-spustil-zpravodajstvi-irozhlas-cz/>.

¹³⁵ *Kodex Českého rozhlasu* [online]. In: Českýrozhlas.cz [cit. 18.4.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056.

¹³⁶ *Redakce* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/redakce>.

¹³⁷ Informace vycházejí z rozhovorů s Radkem Kedroněm a Ondřejem Golisem.

¹³⁸ Rozhovor s Radkem Kedroněm, příloha č.8

je ale minimální, výjimkou jsou datové analýzy a zprávy, které jsou na webu doplněné, například videi.¹³⁹

Na webu iRozhlas.cz pravidelně svou práci prezentují i novináři z investigativního týmu Radiožurnálu nebo tým datových novinářů. Kromě toho se několik reportérů z tohoto webu částečně věnuje i investigativní žurnalistice, mezi ně patří šéfredaktor serveru Radek Kedroň, Ondřej Golis a Hana Mazancová.

4.3.3 Životopisy

4.3.3.1 Ondřej Golis

Nejprve pracoval jako elév v časopisu Týden, převážně na serveru Týden.cz. Po krátké pauze v roce 2011 přešel do redakce Lidových novin, na server Lidovky.cz. Na tomto webu se věnoval převážně domácí rubrice, kam psal zejména reportáže a story. Věnoval se zde, například kauze sporných prezidentských milostí nebo kauze Rusa Alexeje Torubarova, informoval také o detailech souvisejících s kauzou exposlance Davida Ratha nebo bývalého ředitele Nemocnice Na Homolce Vladimíra Dbalého.¹⁴⁰ Roku 2016 společně se svým nadřízeným Radkem Kedroněm přešel do Českého rozhlasu, kde nyní publikuje na serveru iRozhlas.cz, jeho práce částečně spadá do investigativní žurnalistiky. Dlouhodobě se věnuje justičním tématům, v poslední době informoval, například o ruském hackeru Nikulinovi nebo o dezinformacích spojených s českou prezidentskou volbou, ale sleduje zde i vývoj kauz, které byly zmíněny výše. V loňském roce na sebe upozornil i rozhovorem s dvěma muži, kteří na sociální síti psali rasistické komentáře o žácích základní školy v Teplicích.^{141 142}

4.3.3.2 Radek Kedroň

Pracoval nejdříve v MF Dnes, a to od roku 2000 do roku 2004. Nejprve pracoval pro pražskou přílohu tohoto deníku a později se v místní redakci reportérů věnoval kriminálním kauzám, například vraždě manželů Stodolových nebo daňovým únikům českých podnikatelů. V květnu roku 2004 nastoupil do Hospodářských novin, také vedl domácí zpravodajství v časopisu Týden. Roku 2012 nastoupil do Lidových novin a stal se šéfredaktorem zpravodajského webu lidovky.cz. Zde se věnoval, například kauze exposlance Davida Ratha.

¹³⁹ Informace vychází z rozhovoru s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

¹⁴⁰ *Ondřej Golis* [online]. In: Lidovky.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.lidovky.cz/novinar.aspx?idnov=2182>.

¹⁴¹ Informace vycházejí z rozhovoru s Ondřejem Golisem, příloha č. 7.

¹⁴² *Ondřej Golis* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/ondrej-golis-5000709>.

O vyšetřování této kauzy napsal i knihu *Operace Rath*.¹⁴³ V roce 2016 začal pracovat pro Český rozhlas, kde se nejdříve věnoval přípravným pracím pro spuštění zpravodajského webu iRozhlas.cz a od dubna 2017 je šéfredaktorem tohoto webu. Kromě spolupráce na některých kauzách Hany Mazancové a Ondřeje Golise, píše v poslední době občas na server zejména sloupky, rozhovory a glosy.^{144 145}

4.3.3.3 Hana Mazancová

Od roku 2012 pracovala v redakci Lidových novin pod serverem Lidovky.cz. Informovala tady o milionových odměnách na ministerstvu průmyslu a obchodu, zmapovala podezřele vydělané peníze exsenátora Jaroslava Palase nebo zrekonstruovala korupční kauzu kolem státního podniku Řízení letového provozu a bývalého senátora za ODS Tomáše Kladívka.¹⁴⁶ Roku 2016 společně se svým nadřízeným Radkem Kedroněm přešla do Českého rozhlasu, kde nyní publikuje na serveru iRozhlas.cz, její práce částečně spadá do investigativní žurnalistiky. Dlouhodobě se věnuje politickým a justičním tématům, podle jejího kolegy Ondřeje Golise také analýzám nejrůznějších úředních materiálů. V poslední době psala, například o expolicistovi Jiřím Komárkovi společně s Janou Klímovou.¹⁴⁷

4.3.4 Investigativní práce na serveru iRozhlas.cz

V redakci serveru iRozhlas.cz má každý redaktor povinnost na konci týdne přidat do sdílené tabulky svůj plán na další týden. Radek Kedroň, šéfredaktor webu, nápady jednotlivých redaktorů v této tabulce označí zelenou, oranžovou nebo červenou barvou, podle toho, jak se mu daný nápad líbí. Na dalších tématech a denní agendě se potom redaktoři webu domlouvají během redakční porady, která se koná každý den v 9:30. Zároveň se na této poradě řeší i příspěvky, které budou na webu zveřejněny další den. „Aktuální články dáváme na web hned, ale nadčasové články, které snesou prodlení, zveřejňujeme ráno. Snažíme se mít na webu hned ráno alespoň pět původních článků.“¹⁴⁸

Během této porady přichází s návrhy i reportéři, kteří dělají původní zpravodajství a rozpracovávají témata i postupy, které se dají označit jako investigativní, tedy Ondřej Golis a

¹⁴³ *Radek Kedroň* [online]. In: iHned.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://archiv.ihned.cz/c1-14534960-kedron-radek>.

¹⁴⁴ Informace vycházejí z rozhovoru s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

¹⁴⁵ *Radek Kedroň* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/radek-kedron-5000700>.

¹⁴⁶ *Hana Mazancová* [online]. In: Lidovky.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.lidovky.cz/novinar.aspx?idnov=2434>.

¹⁴⁷ *Hana Mazancová* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/hana-mazancova-5000688?page=3>.

¹⁴⁸ Rozhovor s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

Hana Mazancová. Zároveň mají tito dva společně s Radkem Kedroněm další tabulku, ve které jsou uvedené kauzy, které dlouhodobě sledují, není jich ale více než deset. V případě, že žádný návrh nemají, přidělí jim ho Radek Kedroň, který podle svých slov stále ještě nastavuje agendu investigativních novinářů na webu.¹⁴⁹

Oba musí odevzdat ideálně jeden článek denně. Není ale nutné, aby se každý z článků věnoval jinému tématu. „Online žurnalistika má výhodu, že kauzu můžete „kouskovat“, jít za ní krok za krokem.“¹⁵⁰ V praxi to znamená, že novinář může napsat sérii článků, které na sebe budou navazovat, v každém z nich ale bude nové zjištění. Zároveň si tím server buduje ve čtenářích důvěru. Čtenáři si totiž navyknu na to, že na serveru jsou i reportéři, kteří se určitým kauzám věnují dlouhodobě. Radek Kedroň i Ondřej Golis ale potvrzují, že jejich skupina v rámci webu iRozhlas.cz se nevěnuje pouze investigativním tématům.

Nicméně všichni tři nepravidelně spolupracují na některých kauzách s reportéry investigativní skupiny Radiožurnálu. Radek Kedroň zejména s Jankem Kroupou, zároveň se spolu setkávají na poradách vedení, kde se domlouvají, jakou podobu budou mít investigativní reportáže, které zpracovala skupina Radiožurnálu, na webu. Ondřej Golis potom nejčastěji spolupracuje s Markétou Chaloupskou a Janou Klímovou. Hana Mazancová v poslední době psala s Ondřejem Golisem, Kristýnou Novotnou a Janou Klímovou volební reportáž o dárcích ze Spolku Miloše Zemana. Z časových důvodů někdy tito reportéři zpracovávají kauzy investigativního týmu Radiožurnálu do článku na web. Podle Markéty Chaloupské také v poslední době spolupracovali na článcích o zatčení bývalého předsedy fotbalové asociace Miroslava Pely nebo při zatýkání v Beretě.¹⁵¹

4.3.4.1 Aktuální reportáže

V současné době se Hana Mazancová obecně věnuje zejména politickým tématům a kauzám, které se týkají veřejné správy a majetkovým poměrů politiků. S šéfredaktorem webu Radkem Kedroněm se dohodli, že bude pracovat na kauze Čapí hnízdo. V souvislosti s tím uveřejnila například seznam 44 podezřelých dotací, které chce Brusel vyjmout z dotací nebo zveřejnila posudky, které nedoporučovaly udělení dotaci na stavbu Čapího hnízda. V poslední době na sebe upozornila i díky sérii článků o senátoru Františku Čubovi, který se dlouhodobě neúčastnil jednání Senátu. S Radkem Kedroněm v minulosti spolupracovala také na kauze zmizelé Michaely Muzikářové. „Byl to případ, při kterém jsme nejen vycházeli z policejních

¹⁴⁹ Informace vychází z rozhovoru s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

¹⁵⁰ Rozhovor s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

¹⁵¹ Informace vychází z rozhovoru s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, příloha č. 2.

poznatků, ale informace jsme i v terénu ověřovali. Byli jsme na místech spojených se zločinem.“¹⁵²

Ondřej Golis na webu pracuje hlavně na korupčních kauzách a justičních tématech. V poslední době zpracoval i několik článků týkajících se dezinformačních emailů, které byly rozesílány během prezidentských voleb. „Ondřej našel původce těch emailů, mluvil s nimi a snažil se dozvědět se, proč to dělají. Myslím, že je to velmi cenná sonda do uvažování těchto lidí.“¹⁵³ V minulém roce na sebe upozornil rozhovorem s dvěma muži, kteří na sociálních sítích uráželi žáky základní školy z Teplic. Ondřej Golis také dlouhodobě zpracovává kauzu exposlance Davida Ratha a kauzu bývalého ředitele Nemocnice Na Homolce Vladimíra Dbalého, v obou případech pracoval společně s Radkem Kedroněm už v Lidových novinách.

¹⁵² Rozhovor s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

¹⁵³ Rozhovor s Radkem Kedroněm, příloha č. 8.

4.4 Hlavní rozdíly mezi investigativní prací v soukromém a veřejnoprávním Českém rozhlase

Všichni investigativní novináři, o kterých pojednává tato práce, pracovali v minulosti v soukromých médiích. Z toho důvodu jsou schopni zhodnotit, jaké jsou hlavní rozdíly mezi prací v soukromých médiích a ve veřejnoprávním Českém rozhlase.

1. V první řadě v současnosti soukromá média většinou nemají finanční prostředky, aby si mohli dovolit zaměstnat investigativní týmy. Per Šabata se zmiňuje i o tom, že investigativní žurnalistika je z ekonomického hlediska pro soukromá média neefektivní. „Jsou to složité věci, které mají pozitivní vliv na chod společnosti, ale ne na ekonomickou prosperitu média.“¹⁵⁴ Zároveň platy investigativních novinářů bývají vyšší, než platy reportérů denního zpravodajství, jelikož investigativci musí mít například zkušenosti a zdroje.¹⁵⁵

2. Druhý rozdíl úzce souvisí s prvním. V denním zpravodajství ve většině soukromých médií dnes není čas na to, aby se zde dala dělat investigativní žurnalistika. Po celosvětové hospodářské krizi nejen česká média snížila počet novinářů ve svých redakcích, a většina redaktorů ať už v tištěných, nebo online médiích nemají čas strávit nad tématem několik dní nebo týdnů, i přesto ale média stále kladou důraz zejména na aktuálnost. Cílem investigativní žurnalistiky je pátrat po důkazech určitého jednání, nejen o něm informovat, což je samozřejmě časově náročné. „Neumím si představit, že soukromá média, ve kterých musíte každý den odevzdat alespoň jeden text, vám tohle umožní dělat.“¹⁵⁶

3. Je nutno dodat, že se novináři, kteří celou svou kariéru pracovali v tištěných médiích, zmiňují o tom, že schvalovací systém ve veřejnoprávním Českém rozhlase je složitější než v tištěných soukromých médiích. V Českém rozhlase se používá dvoustupňový editorský systém, který je popsán v kapitole 4.1.3.2. Zpracování příspěvku. Tento rozdíl, podle Petra Šabaty vyplývá z typu média, tedy z pocitů novinářů, kteří přešli z tištěného média do rozhlasu.¹⁵⁷

¹⁵⁴ Rozhovor s Petrem Šabatou, příloha č. 5.

¹⁵⁵ Na tom, že investigativní žurnalistika je pro média jedna z finančně nejnáročnějších položek, se shodují všichni investigativní novináři, kteří byli pro tuto práci osloveni.

¹⁵⁶ Rozhovor s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, příloha č. 2.

¹⁵⁷ Informace vychází z rozhovoru s Petrem Šabatou, příloha č. 5.

5 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo odpovědět na otázku: Jak vypadá práce investigativních novinářů v Českém rozhlasu v současné době? Jelikož k tématu neexistuje žádná literatura, hledala jsem na ni odpověď v rozhovorech s investigativními reportéry Českého rozhlasu a jejich přímými nadřízenými.

V Českém rozhlasu existují v podstatě dvě skupiny, které se zabývají investigativní žurnalistikou. První je skupina investigativních reportérů Radiožurnálu, kterou vede Janek Kroupa a u které pozici neoficiálního koordinátora nebo také editora zastává Petr Šabata, to je zároveň odpověď na čtvrtou výzkumnou otázku: Jakou pozici má ve skupině Radiožurnálu Janek Kroupa a Petr Šabata?

Počátky této skupiny jsou spojeny s příchodem Janka Kroupy do Českého rozhlasu, který měl už v době svého nástupu do média slíbené, že se zde toto oddělení zřídí. O jeho vznik se kromě Janka Kroupy zasloužil zejména Jan Pokorný, který je dnes vedoucím zpravodajství. Momentálně do skupiny patří kromě Janka Kroupy ještě Markéta Chaloupská, Jana Klímová a Jakub Troníček. V minulosti s nimi pracovali i Marie Bastlová nebo Antonín Viktora, čímž si autorka odpověděla na druhou dílčí otázku: Jak se utvářela investigativní žurnalistika v Českém rozhlase?

Skupina se každý týden schází při pravidelných pondělních poradách, kde diskutují o tématech na další týden. Nemají formálně zadáno, kolik prací musí zveřejnit, ale vnitřně si určili, že budou publikovat alespoň jeden příspěvek týdně. Při sběru informací novináři používají otevřené zdroje, tedy například katastr nemovitostí nebo obchodní rejstřík, vlastní zdroje i skrytou techniku. Zpracování příspěvků do vysílání potom zpravidla trvá několik dní. Příspěvky musí projít dvoustupňovým editorským systémem Českého rozhlasu. Jednotlivými reportážemi, popřípadě rozhovory, se snaží naplnit celé proudové vysílání v daný den, to znamená, že se příspěvky objevují v ranních, dopolední i odpoledních zprávách, v publicistice po zprávách v poledne a novináři mohou téma představit i ve 20 minutách Radiožurnálu. Nemají ale žádný pravidelný pořad, ve kterém by mohli prezentovat svou práci, jelikož ve skupině převážil názor, že jich je na takovou práci málo. Odpověděla jsem si i na třetí dílčí otázku: Jak funguje práce investigativních reportérů Českého rozhlasu (skupiny pracující pro Radiožurnál a pro iRozhlas.cz) v současnosti?

Druhá menší skupina, která se investigativní žurnalistikou zabývá jen částečně, potom existuje na zpravodajském webu Českého rozhlasu iRozhlas.cz. Reportéři z obou skupin spolu

nepravidelně na některých kauzách spolupracují, například v případě, že se obě skupiny tématu věnují dlouhodobě, nebo pokud mají k tématu relevantní zdroje. Může se také stát, že z časových důvodů reportéři serveru iRozhlas.cz zpracovávají příspěvky investigativní skupiny Radiožurnálu z vysílání na webu. Ve většině případů si ale novináři články píšou na web sami a přidávají do nich rozšiřující informace. Kromě toho investigativní skupina Radiožurnálu pracuje i s rešeršním oddělením, domácím zpravodajstvím a datovým oddělením Českého rozhlasu. Těmito zjištěními si autorka odpověděla na pátou dílčí otázku výzkumu: Jakým způsobem spolu jednotliví novináři z obou skupin spolupracují?

Závěr práce potom odpovídá na první dílčí otázku, který zní: Jaké jsou největší rozdíly mezi prací investigativního reportéra v soukromém a veřejnoprávním Českém rozhlasu? Všichni novináři, se kterými autorka prováděla rozhovory, pracovali v minulosti v soukromých médiích, tudíž se mohou k problematice vyjádřit. Autorka z odpovědí, které získala během rozhovorů, vyhodnotila tři základní rozdíly. Především soukromá média na rozdíl od veřejnoprávního Českého rozhlasu podle většiny novinářů, které jsem zpovídala, nemají finanční prostředky na to, aby mohla zaplatit investigativní buňku. Druhý důvod úzce souvisí s prvním, soukromá média nemají dostatek novinářů, kteří by měli čas věnovat se časově náročnému investigativnímu pátrání. Dále pak veřejnoprávní rozhlas kontroluje příspěvky v dvoustupňovém editorském systému, který je ve srovnání se schvalovacím systémem v soukromých tištěných médiích složitější. Rozdíl vyplývá z typu média, což si novináři, kteří dříve pracovali v soukromé sféře uvědomují,

Téma investigativní žurnalistiky v Českém rozhlasu by se dalo doplnit ještě informacemi z rozhovorů s vedoucím zpravodajství Janem Pokorným, redaktorkou webu iRozhlas.cz Hanou Mazancovou, kteří ale bohužel z osobních důvodů rozhovor pro tuto práci odmítli. Dále by bylo možné do práce přidat rozhovory s vedoucím programu Radiožurnálu Martinem Ondráčkem, generálním ředitelem René Zavoralem, datovými novináři, editory a rešeršisty Českého rozhlasu. Na ně ale v rámci této práce není prostor. Zároveň by bylo přínosné věnovat se více historii investigativní žurnalistiky Českého rozhlasu, zejména padesátým létům 20. století, tedy léty, ve kterých byly vysílány tzv. problémové pořady a období v letech 2009 – 2010, kdy v rozhlasu fungovala redakce reportérů pod Miroslavem Motejlkem, kteří se také věnovali investigativním kauzám.

6 Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

- BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. ISBN: 978-80-247-3452-1.
- BRANŽOVSKÝ, Josef. *Pásmo či feature?* Praha: Československý rozhlas, 1990. Rozhlasová práce, 2.
- BURTON, Greame. JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister a Principal, 2001. ISBN 80-85947-67-6.
- HALADA, Jan. OSVALDOVÁ, Barbora. (eds.). *Slovník žurnalistiky*. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- JEŠUTOVÁ, Eva. *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2003. ISBN: 80-86762-00-9.
- KLÍMA, Josef. *Vlastníma očima aneb Před kamerou i za ní*. Praha: Nakladatelství Andrej Šťastný, 2012. ISBN: 978-80-86739-51-9.
- KMENTA, Jaroslav. *Boss Babiš*. Nymburk: Nakladatelství JKM, 2017. ISBN: 978-80-87569-32-0.
- KOVACH, Bill. ROSENSTIEL, Tom. *The Elements of Journalism. What Newspeople Should Know and the Public Should Expect*. New York: Three Rivers Press, 2007. ISBN 978-0-307-34670-4.
- KÖPPLOVÁ, Barbara. JIRÁK, Jan. 2003. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-697-7.
- KÖPPLOVÁ, Barbara. JIRÁK, Jan. 2009. *Masová média*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-466-3.
- LORENCOVÁ, Jana. *Možnosti a limity investigativní žurnalistiky v České republice*. In: ZELENÁ, Pavla. POLÁCH, Vladimír P. *Mediální teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. ISBN: 978-80-244-3271-7.
- MAJZNEROVÁ, Anna. *Informace k tzv. problémovým pořadům v Rozhlase*. Praha: Československý rozhlas, 1962.
- ORSÁG, Petr. 2007. *Investigativní žurnalistika a možnosti jejího uplatnění v českém regionálním zpravodajství*. In: Lenka Waschková Císařová (ed.). *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9.

- HVÍŽĎALA, Karel. *Důvěryhodnost média a práce s informacemi*. In: Polách, Vladimír (ed.). *Mediální teorie a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN: 978-80-244-2056-1.
- RITCHIE, Jane. LEWIS, Jane. MCNAUGHTON NICHOLLS, Carol. ORMSTON, Rachel. *Qualitative Research Practice: A guide for social science students and researchers*. Londýn: Sage Publications, 2014. ISBN 978-1-4462-0911-0.
- *Ročenka Českého rozhlasu*. Praha: Český rozhlas, 2016. ISBN 978-80-86762-33-3.
- RUSS-MOHL, Stephan. BAKIČOVÁ, Hana. *Žurnalistika: kompletní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0158-8.
- SEDLÁČEK, Karel. *Volá svobodná Evropa*. Praha: Archa, 1993. ISBN: 80-901117-5-0.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.
- SRB, Martin. *Proměny programu rozhlasové stanice Český rozhlas 6/Rádio Svobodná Evropa v letech 1995 – 2006*. Praha: 2009. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze.
- ŠUSTROVÁ, Petra, MLEJNEK, Josef. *Zaostřeno na komunismus*. Praha: Euroslavica, 2014. ISBN: 978-80-87825-07-5.

Články v periodickém tisku

- ROŽÁNEK, Filip. Český rozhlas si s internetem rozumí už 15 let. *Svět rozhlasu. Bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2009, (21).
- PÍCHA, Alexandr. Internet, nové technologie a speciální stanice. *Svět rozhlasu. Bulletin o rozhlasové práci*. Praha: Český rozhlas, 2010, (23).

Elektronické zdroje

- AUST, Ondřej. *Nova na čas stopne pořad Na vlastní oči*. [online]. In: Lidovky.cz. 15.4. 2009. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z https://byznys.lidovky.cz/nova-na-cas-stopne-porad-na-vlastni-oci-dhu-/media.aspx?c=A090415_225750_in-media_ani.
- AUST, Ondřej. *Janek Kroupa povede investigativní redakci Českého rozhlasu* [online]. In: Mediář.cz. 31.1. 2014. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.mediar.cz/janek-kroupa-povede-investigativni-redakci-ceskeho-rozhlasu/>.
- AUST, Ondřej. *Český rozhlas spustil online zprávy iRozhlas.cz* [online]. In: Mediář.cz. 18.4. 2012. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <http://www.mediar.cz/cesky-rozhlas-spustil-zpravodajstvi-irozhlas-cz/>.

- *Bez obalu* [online]. In: Český rozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/cb/porady/_porad/718.
- BŘEZINA, David. *Publicistické duo Klíma a Kroupa opouští Soukromá dramata na Primě* [online]. In: iDnes.cz. 13.2. 2012. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z https://zpravy.idnes.cz/novinar-josef-klima-opousti-soukroma-dramata-na-prime-ppp-/domaci.aspx?c=A120513_182344_domaci_brd.
- *Co slíbil nový šéf Českého rozhlasu René Zavoral* [online]. In: Neolivní.cz [cit. 9.4.2018]. Dostupné z <https://neolivni.cz/dokument-co-slibil-novy-sef-ceskeho-rozhlasu-rene-zavoral/>.
- *Hana Mazancová* [online]. In: Lidovky.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.lidovky.cz/novinar.aspx?idnov=2434>.
- *Hana Mazancová* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/hana-mazancova-5000688?page=3>.
- *Jana Klímová*. [online]. In: Respekt.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.respekt.cz/autori/jana-klimova>.
- Kmenta, Jaroslav. *Desatero* [online]. In: Kmenta.cz [cit. 9.4.2018] Dostupné z <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/desatero>.
- Kmenta, Jaroslav. *Investigativní žurnalistika v ČR* [online]. In: Kmenta.cz [cit. 9.4.2018] Dostupné z <http://www.kmenta.cz/cs/investigativni-zurnalistika/investigativni-zurnalistika-v-cr>.
- *Klekánice* [online]. In: Česká televize.cz. [cit. 12.4.2018] Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1099654483-kekanice/>.
- *Kodex Českého rozhlasu* [online]. In: Český rozhlas.cz [cit. 18.4.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/rada/legislativa/_zprava/kodex-ceskeho-rozhlasu--789056.
- *Marie Bastlová* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/marie-bastlova-5349195?page=4>
- *Markéta Chaloupská* [online]. In: Lidovky.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.lidovky.cz/novinar.aspx?idnov=2104&strana=7>.
- *Markéta Chaloupská* [online]. In: iRohlas.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/marketa-chaloupska-5003136>.
- *Motejlek bude šéfem nové redakce Radiožurnálu* [online]. In: Mam.cz. 26.3. 2009. [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <https://mam.ihned.cz/c1-36489250-motejlek-bude-sefem-nove-redakce-radiozurnalu>.
- MUSIL, Michal. *Změna podoby i obsahu, odhalování nepravostí. Vyšla nová MF DNES* [online]. In: iDnes.cz, 22. 3. 2010. [cit. 9.4.2018] Dostupné z

https://zpravy.idnes.cz/zmena-podoby-i-obsahu-odhalovani-nepravosti-vysla-nova-mf-dnes-p76-/domaci.aspx?c=A100321_205332_domaci_cem.

- *O nás* [online]. In: Investigace.cz. [cit. 12.4.2018] Dostupné z <https://www.investigace.cz/o-nas/>.
- *Ondřej Golis* [online]. In: Lidovky.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.lidovky.cz/novinar.aspx?idnov=2182>.
- *Ondřej Golis* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/ondrej-golis-5000709>.
- *Petr Šabata končí ve funkci šéfredaktora MF Dnes* [online]. In: iHned.cz. 10.11. 2000. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://ihned.cz/c1-10338830-petr-sabata-konci-ve-funkci-sefredaktora-mf-dnes>.
- *Petr Šabata opouští deník pravda, míří do PPF* [online]. In: Týden.cz. 21.4. 2009. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z https://www.tyden.cz/rubriky/media/lide-v-mediich/petr-sabata-opousti-denik-pravda-miri-do-ppf_115878.html.
- *Petr Šabata* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 18.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/petr-sabata-5413755>.
- POTŮČEK, Jan. *Nová kampaň ČRo loví posluchače přes internet* [online]. In: Lupa.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.lupa.cz/clanky/nova-kampan-cro-lovi-posluchace-pres-internet/>.
- *Reportéři ČT* [online]. In: Českátelevize.cz [cit. 12.4.2018]. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/2048-redakce-poradu/>
- *Mise* [online]. In: Hlídacípis.cz [cit. 9.4.2018] Dostupné z <https://hlidacipes.org/mise-3/>.
- *Redakce* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/redakce>.
- *Radek Kedroň* [online]. In: iHned.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://archiv.ihned.cz/c1-14534960-kedron-radek>.
- *Radek Kedroň* [online]. In: iRozhlas.cz. [cit. 13.4.2018]. Dostupné z <https://www.irozhlas.cz/radek-kedron-5000700>.
- *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2001* [online]. In: Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/_zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070.
- *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2006* [online]. In: Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/_zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070.

- *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2007* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/_zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070.
- *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2009* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/_zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070.
- *Ročenka Českého rozhlasu z roku 2012* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z http://www.rozhlas.cz/informace/legislativa/_zprava/rocenky-ceskeho-rozhlasu--798070.
- *TV Nova dnes poběží natvrdo* [online]. In: Radiotv.cz 28.5.2008 [cit. 9.4.2018] http://www.radiotv.cz/p_tv/t_program/tv-nova-dnes-pobezi-natvrdo/.
- *Zaostřeno* [online]. In. Českýrozhlas.cz [cit. 26.3.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/plus/zaostreno>.

Rozhovory

- Rozhovor s Marií Bastlovou, Praha 5. března 2018.
- Rozhovor s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, Praha 12. března 2018.
- Rozhovor s Janou Klímovou, Praha 6. března 2018.
- Rozhovor s Jankem Kroupou, Praha 23. března 2018.
- Rozhovor s Ondřejem Suchanem, Praha 16. dubna 2018.
- Rozhovor s Petrem Šabatou, Praha 23. března 2018.
- Rozhovor s Ondřejem Golisem, Praha 12. března 2018.
- Rozhovor s Radkem Kedroněm, Praha 23. února 2018.
- Rozhovor s Janem Cibulkou, Praha 12. dubna 2018.

Ostatní zdroje

- Reportéři ČT – Utajená firma z Černošic. [televizní pořad]. Česká televize. 20.4. 2009.
- *Výroční zpráva Rady Českého rozhlasu o činnosti Českého rozhlasu za rok 2016*. Praha: Český rozhlas, 2016.
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Listina lidských práv a svobod.
- *Uchem jehly – Janek Kroupa*. [televizní pořad]. Česká televize, 17.6. 2012.
- Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Sbírka zákonů

7 Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s Marií Bastlovou, moderátorkou 20 minut Radiožurnálu a bývalou členkou investigativního týmu Radiožurnálu

Příloha č.2: Rozhovor s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, reportéry investigativního týmu Radiožurnálu

Příloha č.3: Rozhovor s Janou Klímovou, redaktorkou investigativní skupiny Radiožurnálu

Příloha č. 4: Rozhovor s Jankem Kroupou, vedoucím investigativního týmu Radiožurnálu

Příloha č. 5: Rozhovor s Ondřejem Suchanem, šéfredaktorem Českého rozhlasu Radiožurnál

Příloha č. 6: Rozhovor s Petrem Šabatou, koordinátorem investigativní skupiny Radiožurnálu a šéfredaktorem Českého rozhlasu Plus

Příloha č. 7: Rozhovor s Ondřejem Golísem, redaktorem webu iRozhlas.cz

Příloha č. 8: Rozhovor s Radkem Kedroněm, šéfredaktorem zpravodajského webu iRozhlas.cz

Příloha č. 9: Emailová komunikace s Janem Cibulkou, členem datového týmu Českého rozhlasu (za účelem doplnění informací do bakalářské práce)

Příloha č. 1: Rozhovor s Marií Bastlovou, moderátorkou 20 minut Radiožurnálu a bývalou členkou investigativního týmu Radiožurnálu

Rozhovor se uskutečnil 5. března 2018 v Praze.

Mohla byste se stručně představit?

Já jsem Marie Bastlová, předtím Valášková. Pracovala jsem nejdřív v Lidových novinách, později v Hospodářských novinách ve vydavatelství Economia a odtamtud jsem v listopadu 2015 přešla do Českého rozhlasu. Nejprve na pozici analytika, která ale byla asi po dvou měsících včleněna do investigativně analytického týmu Českého rozhlasu, kde jsem působila zhruba do srpna 2017.

Původně jste se v Lidových novinách věnovala sportovní žurnalistice, proč jste se později začala zabývat politikou?

To byla taková krátká epizoda na začátku. Byla to pro mě cesta, jak se dostat do novin, protože na tuhle pozici někoho hledali, ale chtěla jsem se vždycky věnovat politice. To se stalo záhy, ještě v Lidových novinách, v domácí redakci jsem se věnovala politice. V Hospodářských novinách ze začátku výhradně politice, a pak jsme se částečně věnovali také analyticko-investigativním tématům, v mém případě s přesahem do politiky.

Proč jste nakonec opustila soukromá média a přešla jste do veřejnoprávního Českého rozhlasu?

Po osmi letech práce jsem chtěla změnu, také mám malé dítě a Český rozhlas nabízel lepší podmínky pro sloučení práce a času, ale hlavní asi bylo, že v té době startovalo celoplošné vysílání stanice Český rozhlas Plus, který přecházel z digitálu do vysílání, což nabízelo unikátní prostor pro širší a hlubší zpracování politických témat a analýz, na které často prostor chybí i v denících, i když Hospodářské noviny ten prostor ještě relativně měly. Zkrátka tohle nabízelo novou příležitost k pojetí aktuálních kauz.

Jaký je z vaší zkušenosti největší rozdíl mezi soukromými a veřejnoprávními médii?

Nepochybně v šíři zpracování informací a teď myslím témata, na která dojde. Soukromá média si totiž neomylně vybírají témata atraktivní pro své čtenáře, témata, která vás prodají, a to funguje u všech novin, každé mají ale priority někde jinde, protože mají jiné čtenáře. Veřejnoprávní média si ale tohle nemohou a nesmí dovolit. Neříkám, že by soukromá média nehodnotila události skrze optiku důležitosti, to nepochybně dělají, ale roli tam hraje i ten faktor, o kterém jsem se zmiňovala. U veřejnoprávních médií tohle není, a je tady navíc

obrovský prostor daný čtyřiadvacetihodinovým vysíláním, do kterého se vejde obrovská škála informací a tak je to naše povinnost ze zákona.

Jaká je podle Vás momentální situace investigativní žurnalistiky v Českém rozhlase?

V Českém rozhlase relativně dobrá, protože existuje, což není všude. Investigativní žurnalistika je opravdu drahá, to vám nepochybně řekne každý, protože témata, na kterých pracuje, se zpracovávají velmi dlouho s nejistým výsledkem, to znamená, že z nich někdy nemusí nic být. Navíc jsou to dost často kontroverzní nebo konfliktní témata, která vyvolávají velký ohlas a dostávají v našem případě rádio do situace, ve které se musíte bránit a musíte čelit nejrůznějším tlakům, takže je důležité, že v Českém rozhlase investigativa je, je odtržená od zbytku vysílání, funguje samostatně a má podporu vedení.

Myslíte si, že to je ten důvod, proč většina médií dnes nemá investigativní týmy?

Nepochybně je ten důvod ekonomický. Upřímně řečeno, ale ani v minulosti moc soukromých médií investigativní týmy nemělo. Byla to MF Dnes, která měla reportérskou buňku, ale třeba my v Hospodářských novinách jsme se tomu věnovali, byli tam třeba dva nebo tři novináři, ale věnovali jsme se tomu spíš navíc. Občas, když se objevilo nějaké téma, tak jsme se do něj ponořili, ale rozhodně to nebylo tak, že by si noviny mohly dovolit vyčlenit investigativní tým. Když se o to někdo pokoušel, byly to spíš analytické týmy, kdy jste měla týden času na práci, ale chtěl se po vás výstup. Nebyla to taková ta klasická investigativa, jak jsem ji popsala výše.

Pamatujete si, jak ta investigativní skupina vznikala?

Ano, když jsem přišla, tak to asi byl vznik té skupiny. René Zaoral to měl tuším v kandidátském projevu, když kandidoval do čela Českého rozhlasu. Já si myslím, že úplný počátek investigativy v Českém rozhlase byl příchod Janka Kroupy, to je asi čtyři roky zpátky, nevím teď úplně přesně. Janek Kroupa se tady investigativně věnoval, měl svoje vyčleněné postavení, nikdy nespadal do běžného režimu, ale to byl jen on. Oddělení jako takové ale vzniklo, až když jsem tam přišla, což bylo v lednu 2016, to jsem tam byla já, Markéta Chaloupská, Jana Klímová přišla asi o měsíc později z Respektu a Jakub Troníček nastoupil až později, byli jsme tam ve čtyřech. V té době se vědělo, že buňka vznikne, že má velký prostor na práci, že bude vyčleněná z běžného režimu, ale celé si to sedalo za pochodu. Nevědělo se, jaké výstupy od nás budou chtít, jak často, kam se budou zařazovat.

Předtím tady tedy investigativa nebyla?

To si úplně nemyslím. Byl tu delší dobu Janek Kroupa a před ním tady byl delší dobu Petr Sehnoutka, který se věnoval řekněme investigativnějším tématům. Před tím tady měl Miroslav Motejlek nějakou buňku reportérů, což ale nebyla investigativní buňka, byla to spíš reportérská skupina, která měla zpracovávat témata víc do hloubky a jinak. Dokonce myslím, že tu měli i svůj pořad. Pokusy tu tedy byly.

Jak nyní spolupracujete s investigativní skupinou?

Nespolupracuji.

Jak jste se dostala do investigativního týmu?

Přeřadili mě. Byla jsem neukotvený analytik v rámci struktury Českého rozhlasu Plus, a jelikož se původně myslelo, že ta buňka nebude jenom investigativní, ale že bude investigativně-analytická. Já totiž ze své podstaty nejsem pravý investigativec, který zná všechny policisty v zemi, takže já jsem tam vždy chtěla zastávat takovou tu analytickou rovinu. K dalšímu rozšíření buňky do analytické noviny už ale nedošlo.

Analytická část je tedy podle vás spíš upozad'ovaná tou investigativní?

Částečně ano, ale zároveň ty analytické výstupy jsou nejčastější, protože nejsou závislé na dlouhém pátrání. Když se ale dějí aktuální věci, které se týkají vašeho pátrání, tak je jasné, že k tomu máte, co říct, člověk je schopen to zanalyzovat daleko lépe, než člověk, který se tomu nevěnuje. I když ještě nemáte investigativní výstup, už jste většinou schopná poměrně hluboké analýzy, protože o tom máte informace z různých zdrojů. Analytické výstupy jsou tedy častější, protože vlastně jsou jednodušší.

Kdo tedy patří do investigativní skupiny?

Janek Kroupa, Jana Klímová, Markéta Chaloupská a Jakub Troníček. Ta skupina nikdy neměla vlastního editora, i když se o tom vedly debaty, ale nikdy k tomu nedošlo. Nadřízeným té skupiny byl Petr Šabata, který se jím stal zhruba v březnu 2017. On byl ten, s kým se ta témata konzultovala, kdo věděl o průběhu zpracování, s kým se ladil harmonogram do vysílání. Teď přešel na Plus, tak nevím, kdo to bude vést teď.

Jak hodnotíte investigativní práci skupiny?

Já ji považuji za dobrou. Nikdo z nás vám neřekne, že je to vynikající, samozřejmě bychom chtěli lepší výsledky, víc výstupů, to chce každý. Tady v rádiu ale já osobně narážím třeba na mantinely zpracování, protože ta forma je jiná, než v psaných médiích, a taky jsou tady

kladeny větší požadavky na výstupy. Kdybych byla v Hospodářských novinách, tak to dávno napíšu, ale tady se to neodvysílalo, nebo se to odvysílalo na rovině analýzy, protože je nebylo možné dozdrojovat, aby se to odvysílalo jako investigativní výstup. Troufám si říct, že v Economii, a to si nemyslím, že bychom to dělali špatně, nároky na kvantum informací a podkladů jsou nižší než tady.

Takže tady s ohledem na to, že je to veřejnoprávní médium, jsou kladeny vyšší nároky na zdrojování?

Nepochybně ano. Já s tím souhlasím, myslím si, že veřejnoprávní médium musí mít velmi přísná kritéria, protože nároky na práci jsou velké a ta práce má být v ideálním případě bezchybná a přesná. I když to znamená, že je náročné ta témata zpracovat, a mnoho z nich se do vysílání nedostane, i když jinde by se dostalo. I když my jsme přesvědčení, že v těch tématech je vše správně, tak prostě někdy neprojdou přes ta kritéria.

Přijdou potom do iRozhlasu?

V rámci analýzy občas ano, ale není to tak, že když něco není dost dobré pro vysílání, tak to může na web. Tam by ty standardy měly být stejné. Většinou to skončí tak, že to napíše jiné médium a my si říkáme: „No tak škoda.“

Je nějaká kauza, která vám v pozitivním slova smyslu utkvěla v paměti?

Určitě, celá řada. Například kauza kolem Miroslava Ransdorfa a podivného dědictví švýcarských bank, kterou zpracovávala Jana Klímová, ale i řada policejních zpráv, které většinou dělá Markéta Chaloupská a Janek Kroupa. Za mě to asi bylo téma o tom, že Starostům a nezávislým radí člověk napojený na Radovana Krejčíře, v případě Stanislava Polčáka, což pro mě byl jeden z výraznějších výstupů, ale nechci na nic zapomínat.

Je naopak nějaká kauza, která se naopak nedotáhla do konce?

Toho taky byla celá řada, ale na to si už vůbec nevzpomenu. Týden co týden jsme si na poradě říkali, že nám něco utíká. Ono je totiž těžké pracovat v rámci nadčasového kalendáře, někdy se vám stává, že vám protíkají mezi prsty věci, kterým by stálo za to se víc věnovat. Například jsme to hodně řešili u kauzy Jindřicha Forejta a kompromitujícího videa, které nakonec zveřejnil Hlídací pes. Tak dlouho jsme o tom debatovali na poradách, až jsme neudělali v podstatě nic, nebo možná ano, ale až později. To byl ale případ, kdy jsme si říkali, že tam chybí operativnost toho rozhodování.

Mluvíte o poradách, jak často probíhají?

Standardně jednou týdně.

Jak taková porada vypadá?

Asi jako každá jiná, kterou jsem zažila. Každý přijde se svým námětem a v kolektivu se o tom diskutuje. Ostatní vám řeknou, co by je na tom tématu zajímalo, nebo z jaké strany by je to zajímalo zpracované. Vlastně kladou otázky, na které máte odpovídat. Většinou tu odpověď nemáte, ale směřuje vás to k tomu, kam se ptát dál. Někdy ta témata neprojdou a vy na nich stejně pracujete a přesvědčíte je příště. Nikdo vám tam nic nezakazuje, stane se ale, že vám přijde téma atraktivní a ostatním ne.

Mají investigativci volnou ruku ve výběru témat?

Ano.

Musí ta skupina pravidelně vydávat nějaké výstupy?

Pevně stanovený termín není. Je neformální domluva, že nejméně jednou za měsíc by každý člen buňky měl vydat výraznější výstup s vlastním tématem, ale zároveň si nepamatuju, že by byl někdy někdo potrestán, když se to nestalo. Spíš to je takové přání. Na druhou stranu si myslím, že většina týmu chtěla mít ty výstupy i častěji než jednou za měsíc.

Co je pro vás výraznější výstup?

Vlastní téma, kterým ideálně nastolíte agendu. Je to téma, které se dál rozvíjí, řeší se v mediálním prostoru.

Kolik takových kauz mají investigativci najednou rozdělaných?

Maximálně dvě až tři. Když jsem byla v investigativním týmu, tak se stalo, že do toho spadla nějaká aktuální věc, pro kterou jste dělala tu analýzu, a pak jste se vrátila k těm dlouhodobým tématům.

Ta aktuální témata jste si zvolila sama?

Někdy se nabídnete sami, když víte, že máte kontext a máte souvislosti. Někdy ale si nás vyžádaly stanice, protože se chtěly těm tématům věnovat do hloubky, a tak nás oslovily.

Má buňka nějaká rozpočet?

Nevím o tom.

Je nějaké zastřešující téma, kterému se věnuje celá skupina?

Myslím si, že ne. Samozřejmě z mého pohledu obecně investigativní žurnalistika se zaměřuje na ty, kteří mají moc, kteří rozhodují, kteří ovládají a rozhodují o veřejných penězích.

Byla témata, kterým jste se věnovala vy?

V drtivé většině témata spojená s politikou. Financování kampaní, sponzorské dary, nebo ti Starostové a jejich rádci, třeba i čínské investice, protože to taky souviselo s napojením na Pražský hrad.

Můžete obecně popsat, jak se vytváří reportáž v investigativním týmu?

Máte informaci, ten tip musíte ověřovat, například se zdroji. Poté sháníte kontext, okolnosti a souvislosti, hledáte motiv událostí nebo informací. Většinou, když si tohle posbíráte, tak jdete konfrontovat aktéry se zjištěními. Těch aktérů je většinou hodně, přímí, nepřímí. Snažíme se, aby každou i backgroundovou informaci potvrzoval nějaký aktér. Například, když jsem v případě Starostů a nezávislých a Radovana Krejčíře vysvětlovala pozadí muže, který pro Starosty pracuje, a popisovala jeho vazby s Radovanem Krejčířem, která byla do velké míry v rozsudcích, tak jsem se stejně snažila sehnat i toho soudce, který ten rozsudek vynesl, aby to byl ten soudce, který vám tu informaci z rozsudku interpretuje, nebo třeba aby to byl alespoň mluvčí soudu. Zkrátka se snažíte jít k aktérům nejen toho zjištění, ale i souvislostí, abyste pokud možno byla u primárního zdroje.

A poté co tohle sesbíráte?

Pak máte někdy desítky minut, někdy hodiny materiálu, se kterým si musíte nějak poradit. Skládáte z něj příběh. Většinou to probíhá tak, že si sednete s Jankem Kroupou a s nadřazeným nebo s kolegy, odvyprávíte jim to a oni vám řeknou, jestli tomu rozumí, jestli mají pocit, že začínáte tím nejdůležitějším, protože vypíchnout z těch příběhů motivy je podstatné. Navíc často člověk, poté co se do toho tématu ponoří, ztrácí nadhled, i proto je důležité, že se o tom můžete bavit s kolegy. Často tu reportáž předěláváte, jednou, třikrát, desetkrát. Když máte scénáře, tak to začnete namlouvat a sestříhávat, i to děláte často víckrát. Narážíte třeba i na technické problémy v nahrávce a často je to nevratná záležitost, protože když toho člověka konfrontujete poprvé a je to špatně nahané, tak to můžete hodit do koše, a nebo ho konfrontujete podruhé, ale to už nikdy není stejné. Potom se posuzuje, jak klíčová je to výpověď, a jestli lze omluvit sníženou technickou kvalitu. V některých případech tady máme právní oddělení, se kterým se můžete poradit, jestli něco není problém, popřípadě jak to

formulovat, aby to problém nebyl. V podstatě každý z nás totiž stál před soudem kvůli různým žalobám, takže jsme na to připraveni a dáváme si pozor na každé slovo. Citlivá témata si přehrává šéfredaktor stanice i vedoucí zpravodajství, aby měli všichni jistotu, že to témata je dobře zpracovaná. Pak to projde velkým schvalovacím kolečkem, patří do něj kolegové, Janek Kroupa, Petr Šabata, řada editorů, hlavních editorů, šéfredaktoři stanic, vedoucí zpravodajství, ty nejzávažnější témata schvaluje klidně deset i dvacet lidí. Ti všichni si to poslechnou, vyjádří se k tomu a nakonec do odsouhlasí.

Platí to i pro iRozhlas?

Tam to kolečko asi bude menší, protože tam nejsou vysílací editoři, ale ta citlivá témata čte několik lidí. Tam je to ale jiné v tom, že když tam máte chybu nebo nepřesnost, tak ji opravíte, ale v tom vysílání si to každý může poslechnout v archivu a vy na tom nic nezměníte.

Mluvila jste o technické kvalitě, co se všechno může stát?

Cokoli, můžete si špatně nastavit citlivost diktafonu, nebo když někomu voláte, což často jinak nejde, tak tam je velké riziko, že kvalita zvuku nebude ideální.

Stříháte si reportáže i sama?

Ano.

Když se to téma pak překlápí na iRozhlas, děláte to také vy, nebo někdo jiný?

V zásadě to asi může dělat někdo jiný. Když někdo odvysílá nějakou reportáž, tak drtivá většina lidí si je nepřepisuje do psaných zpráv, takže web má svoje editory, kteří to překlápí na web. Když je to ale moje téma, tak si to na web zpracuju sama.

Jakým tématům se podle vás věnují ostatní členové skupiny?

Markéta Chaloupská zejména policejním tématům plus občas soudní témata. Jana Klímová justičním tématům a pak jsou její parketa hlavně ekonomická témata. Janek Kroupa policejní věci s přesahy politicko-lobbistickými.

A Jakub Troníček?

S ním jsem se tam střídala, šel na místo, které jsem uvolnila.

Jaké jsou podle vás zdroje investigativního novináře?

Pro mě jsou s ohledem na to, jakým tématům se věnuji, nejdůležitější veřejné zdroje - obchodní rejstřík, zprávy o financování politických stran, přehledy sponzorů politických stran. Když jsem dělala lobbying kolem protikuřáckého zákona v Poslanecké sněmovně, tak jsem doprověřovala informace, které jsou volně dostupné, ale to vycházíte ze stránek Poslanecké sněmovny – z předložených hlasovacích návrhů, z pozměňovacích návrhů ze sjetin. Taky insolvenční rejstřík.

Proč myslíte, že investigativní buňka Českého rozhlasu nemá nějaký pravidelný pořad?

Minimálně protože část buňky ten pořad nechtěla.

Můžete říct kdo?

To bych nechala na kolezích, jestli vám to řeknou. Já jsem byla zastánce toho, že takový pořad má svůj smysl, ale zároveň nemám tolik zkušeností, takže chápu své kolegy, když tvrdí, že je to velký závazek a že je to časově náročné. Tým čtyř lidí není velký na pořad. Ta debata se ale nikdy nepřesunula nad rámec té naší buňky, my jsme se o tom bavili jenom mezi sebou.

Jak se snažíte ty kauzy udržet ve veřejném prostoru?

Hodně nám v tom pomáhá iRozhlas, ale my nejsme lobbisti za svoje témata. Taky pomáhá, že se tomu tématu věnujeme dál.

Ted' už v té buňce nepracujete, proč?

Protože jsem se stala moderátorkou 20 minut Radiožurnálu, což je publicisticko-rozhovorový pořad. Bylo rozhodnuto, že moderátor toho pořadu se má profilovat jako moderátor tohoto pořadu a nevěnovat se k tomu i zpravodajství. Chvíli jsem to moderovala na zkoušku, to jsem ještě dělala v té buňce, ale pak už jsem to moderovala naplno a odešla jsem z investigativní skupiny.

Využíváte schopnosti investigativního reportéra i ve 20 minutách Radiožurnálu?

Nepochybně ano. V přípravě, v rešerši, v kontextu, v trvání na odpovědích.

Spolupracovala jste i s investigativci v rámci iRozhlasu?

Vlastně ne. Občas se nahodile stalo, že jsem s někým z nich spolupracovala na článku na web a pak jsme to téma spolu i dál prošetřovali kvůli souvislostem. Psala jsem tam komentáře, ale to je i podle Kodexu Českého rozhlasu neslučitelné, abych psala komentáře a moderovala.

Využíváte i sociální sítě při své práci?

Twitter a Facebook.

Myslíte si, že jsou sociální sítě dnes pro novináře důležité?

Jako zdroj informací nepochybně, ale používám ho i k propagaci své práce.

Píšete i pro web Neovlivní.cz, proč jste se rozhodla s nimi spolupracovat?

Protože mě baví psát a protože jsem dlouho v novinách psala a tohle je možnost. Zároveň mají prostor na analytické zpracování témat. Dělán pro ně analýzy, které zadává šéfredaktorka webu. Vy je můžete odmítnout nebo přijmout, podle toho jaké informace k tomu tématu máte. Já se tam věnuju hlavně politickým tématům. Striktně se ale držím toho, že píšu zpravodajsko-analytické texty, tedy ne komentáře. Mám to povolené nadřízeným.

Kdo je pro vás investigativní novinář?

Někdo, kdo je schopen najít si vlastní téma a zpracovat ho se všemi souvislostmi a zároveň je schopen si ho i vytvořit. Možná s tím řada mých kolegů nebudete souhlasit, ale já nepovažuji za investigativní žurnalistiku vynášení informací z policejních spisů, tedy kauzy, které jsou postavené na tom, že přepisujete to, co se dozvíte od nějakých policistů. To pro mě není ta pravá investigativní práce.

V čem se tedy liší investigativní žurnalistika od jiných druhů žurnalistiky?

Je mnohem náročnější. Vyžaduje vytrvalost, přehled, znalost zdrojů, velké kontakty a čím dál tím víc schopnost práce s různými databázemi.

Příloha č.2: Rozhovor s Markétou Chaloupskou a Jakubem Troníčkem, reportéry investigativního týmu Radiožurnálu

Rozhovor se uskutečnil 12. března v Praze.

Mohli byste se stručně představit?

MCH: Já jsem začínala na Aktuálně.cz, ještě když jsem studovala žurnalistiku a politologii. Potom jsem přešla do Lidových novin a pak jsem pracovala dva roky v pořadu Na vlastní oči s Jankem Kroupou a s Janou Klímovou, potom, co ho zrušili, jsem přešla do Českého rozhlasu a tady jsem myslím třetím rokem.

JT: Já jsem začal v roce 1998 v Lidových novinách a od roku 2004 jsem byl v deníku Právo. Loni jsem nastoupil do Českého rozhlasu.

Proč jste opustili soukromá média a přešli jste do veřejnoprávního Českého rozhlasu?

MCH: Já jsem to neměla postavené tak, že bych opouštěla soukromá média a šla do veřejnoprávního. I když teď zjišťuju, že rozhlas má pro většinu lidí větší váhu a jakýsi punc serióznosti obzvláště v této době. Momentálně si až na několik výjimek nedokážu představit, že bych dělala v soukromém médiu, například v Mafře, která patří Andreji Babišovi, nebo v nějaké soukromé televizi. Myslím, že tam ta novinařina směřuje jiným směrem, než se profilujeme my.

JT: To je pravda. Žurnalistika, kterou se tady snažíme dělat, skoro ani nikde jinde než ve veřejnoprávním médiu nejde dělat. Je to dané tím, že to veřejnoprávní médium na to naštěstí má prostředky, čas a svobodu. V naprosté většině těch ostatních médií chybí buď jedno, nebo druhé, nebo všechno dohromady a ve veřejnoprávní jsou momentálně jedny z mála, které mají všechny ty tři věci dohromady a všechny ty tři věci dohromady jsou podmínka, aby se tahle práce dala solidně dělat.

Jaké prostředky myslíte?

MCH: Finanční, soukromá média nemají na to zaplatit investigativce, kteří dělají některé věci několik týdnů, Janek Kroupa třeba i několik měsíců a takových věcí má rozdělaných několik, a pak z toho dopadne jenom jedna. Neumím si představit, že soukromá média, kde musíte každý den odevzdat jeden text, vám tohle umožní dělat, tudíž velmi často jdou jenom po povrchu, takovým stylem žurnalistiky, ten říká to a ten ono, a nesnaží se najít jádro toho problému, protože za to ani za jeden den nemohou přijít.

JT: My tady naštěstí máme ten profesní „luxus,“ že můžeme dělat ty věci déle a díky tomu víc do hloubky.

Má ta práce ve veřejnoprávním médiu nějaké nevýhody?

MCH: Zatím jsme na žádné nevýhody nepřišli, jediný problém, na který jsme přišli, byla neoprávněná kritika generálního ředitele, za kterou se později omluvil.

JT: Jenom je tam takový celospolečenský problém, že některá média, a zvláště ta veřejnoprávní, se stávají terčem útoků politiků. To tu práci sice přímo nekomplikuje, ale má to na ní vliv, protože se mění nálada ve společnosti a mění se třeba i vztahy mezi politikem a novinářem.

Kdybyste tedy měli nějak popsat stav investigativní žurnalistiky nyní?

JT: To bychom asi my neměli hodnotit, ale já si myslím, že Český rozhlas je v současné době jedno z mála médií, kde je to možné dělat.

MCH: Občas je ještě pro nás těžší zvolit formu, protože my jsme rádio, a nemáme možnost dát třeba do vysílání tabulku jako v novinách, nebo obrazem jako v televizi, aby to pro toho posluchače bylo srozumitelnější. Ale jinak podle mě jak Český rozhlas, tak Česká televize umožňují jako jediná média v České republice větší investigativní práci.

Zase na druhou stranu ale máte iRozhlas. S nimi spolupracujete?

MCH: Určitě, vždycky máme příspěvek do rádia (vysílání) a taky to zpracováváme pro iRozhlas, ale jak říkám, to jsou dvě rozdílné věci. Posluchači na webu to musí mít srozumitelné, to nejde, aby si to potom dohledávali na webu.

JT: Taky to samozřejmě využíváme. I třeba v rozhlasovém příspěvku řekneme, že více podrobností najdou posluchači na webu, ale hlavní informace musí být ve vysílání. Pro mě bylo nejhorší, že od roku 1998 píšu a nikdy jsem nedělal nic jiného, takže pro mě je to teď nová věc, ta komplikovaná, těžká témata zpracovávat do reportáže se stopáží několika minut, to je takový hlavní limit.

Jak jste se dostali do investigativního týmu?

JT: Já jsem byl oslovený už dřív, jestli se nechci připojit, a několikrát jsem tu nabídku s velkým respektem a díky odmítl, většinou z osobních důvodů. Loni se situace změnila a naopak já jsem přišel s tím, jestli ta nabídka je ještě na stole a byla, takže jsme se domluvili. Já si toho vážím a jsem rád, že tuhle práci můžu dělat. Nastoupil jsem 1. října roku 2017.

MCH: Já jsem nastoupila do Českého rozhlasu, poté co jsem skončila na Nově a asi měsíc nebo dva po mě nastoupil i Janek Kroupa, který přišel jako investigativní novinář, který si bude dělat ve vlastním režimu, to já také. Asi po roce vznikla investigativní buňka, kam přestoupila Jana Klímová, a bylo logickou volbou, že i já tam přeju, když jsem to celou dobu dělala v Lidových novinách i na TV Nova.

Jak ta buňka vznikala?

JT: Já jsem tam ještě nebyl, takže nevím.

MCH: Janek Kroupa i já jsme usilovali hned od začátku, aby ta buňka vznikla a abychom byli vyčlenění z aktuálního zpravodajství, nemuseli jsme každý den něco odevzdávat a abychom si mohli dělat na těch tématech. Potom nám to umožnil, myslím, Jan Pokorný, tedy ředitel Zpravodajství, který se zasadil o to, aby to fungovalo. Logickou volbou potom bylo, aby tam byl jeden člen na ekonomiku, tedy Jana Klímová, jeden na justici a vnitro, to jsem já, a po roce fungování tam přišel i Kuba Troníček. Původně tam byla i Marie Bastlová, ta tam byla na politiku, ale ta se postupně profilovala směrem rozhovorů a analýz.

Kdo ještě kromě těchto lidí patří do investigativní skupiny?

MCH: Takovým naším hlavním editorem je Petr Šabata, ten nám chodil na porady, diskutoval s námi témata, jestli už jsou vhodná ke zveřejnění nebo ne, a potom je schvaloval a poslouchal. Když totiž v rámci investigativní buňky odevzdáváte nějaké složitější téma, tak prochází velmi sofistikovanou kontrolou. Zaprvé to slyší Janek Kroupa, vedoucí investigativní buňky, potom to kontroluje Petr Šabata, tedy bývalý vedoucí programu Radiožurnálu, a Ondřej Suchan, šéfredaktor Radiožurnálu, a když to bylo ještě komplikovanější téma, tak to muselo projít schvalovacím procesem Honzy Pokorného, a když to šlo do vysílání, tak i kolečkem editorů, takže kontrola témat je velmi důsledná.

Jsou nějaké kauzy, které si myslíte, že se vám opravdu povedly, nebo naopak, na kterých by ještě bylo potřeba něco dodělat?

MCH: Teď jsme třeba s kolegou zpracovávali reportáž o tom, že bývalý šéf dotačního úřadu ROP Jihozápad se stal správcem dvou svěřeneckých fondů a do nich převedli svůj majetek podnikatelé, kteří jsou byznysově spjatí s čerpáním těch dotací, což byla taková detailní práce, hledání jehly v kupce sena. Ono se to nezdá, když už je to dané dohromady, ale zabralo to hrozně práce, prohledávali jsme obchodní rejstříky a katastr nemovitostí, takže jsme s tím

v poslední době strávili hodně času, abychom mohli ty dvě hlavní a několik dalších reportáží k tomu vydat.

JT: To je to, o čem jsme mluvili na začátku, to se vysílalo dneska a to byla řekněme druhá část. První část se vysílala asi před měsícem a za těmi dvěma reportážemi jsou desítky až stovky hodin práce, přes den u rejstříků, po nocích v terénu. To jsou přesně ty věci, které nejsou za normálního denního provozu možné. Nejde, aby dva lidi strávili dva měsíce prací na jednom takovém tématu. Tohle je přesně příklad toho, co umožňuje práce tady.

MCH: Abyste si to uměla představit, na začátku byla informace, že zadrželi několik lidí v Hluboké nad Vltavou. Nevěděli jsme koho ani přesně kvůli čemu, jen že je to kvůli hotelu a dotacím. To byla původní informace, kterou jsme měli a všechno ostatní, koho zadrželi a jaké to má souvislosti, to jsme si postupně dohledali v rejstřících. Zjišťovali jsme, za koho byla ta dotace schválena, poté jsme přišli na to, že za Jiřího Trnky, potom jsme se podívali, jaký má Jiří Trnka majetek. Přišli jsme na to, že spravuje dva svěřenecké fondy, podívali jsme se koho a projeli jsme, jaké pozemky tam patří, proto to bylo tak těžké.

JT: To není úplně odpověď na tuhle otázku, ale kdybychom byli v normálním zpravodajství, tak se k nám dostane informace, že obvinili a zadrželi šest podnikatelů kvůli evropským dotacím. Kdybychom byli v normálním provozu, tak napíšeme něco jako: „Podle zjištění deníku XY byli včera zadrženi nějací podnikatelé v souvislosti s evropskými dotacemi.“, ale díky tomu že si můžeme dovolit dělat věci déle, tak se z toho za dva měsíce může vyvinout spletitý a zajímavý příběh, který bychom jinak neobjevili. Markéta to zmínila jako jedno z těch témat.

Když prezentujete jednu reportáž teď a jednu už před měsícem, jak to provázete?

MCH: My to neprovázeme, tam se nepočítá s tím, že by to ti posluchači slyšeli.

JT: Je to v podstatě nová reportáž.

MCH: Musíte to napsat znova, musí tam být nové zjištění a v backgroundu může být, jak už jsme před měsícem zjišťovali, Trnka spravuje pozemky i pro tohoto podnikatele, ale to co vysíláme teď, musí být nová věc.

JT: Musí to prostě obstát samostatně, není možné to brát jako druhý díl.

Kolik takových kauz máte rozdělaných najednou?

MCH: Třeba deset, a z toho třeba devět spadne.

JT: Myšleno spadne pod stůl, ne do vysílání.

MCH: Stane se, že máte tip a ukáže se jako nepravdivý, nebo ho nedokážete ověřit. Já třeba teď pracuju na něčem ohledně vraždy novináře Jána Kuciaka, ale je to tak těžké ověřit, že nevíme, jestli z toho něco bude, nebo nebude.

JT: Často se ukáže, že to pravda není, pak se ukáže také, že to pravda je, ale nejsou důkazy.

MCH: Nebo se ukáže, že to pravda je, ale bohužel v tom obchodním rejstříku to není, takže na to nemáte ten papír, že to tak opravdu je, že tam jsou akcie na majitele a vy mu nikdy nedokážete, že tam ten podíl má a že z toho má profit.

JT: Často ty věci končí tak, že víme, že to tak je a máme dobrý důvod si to myslet, máme k tomu spoustu indicií, ale žádný „tvrdý“ důkaz, takže proto hodně věcí spadne pod stůl.

Můžete odvysílat i něco, u čeho bude nejmenovaný zdroj?

MCH: Můžeme, ale musí to být důvěryhodný zdroj a musí být minimálně dva, navíc ten zdroj většinou, když není utajený, tak ho musí znát náš přímý nadřízený. To je takové pravidlo, aby se pojistilo, že ten zdroj je důvěryhodný. Takových zpráv ale není mnoho, protože my s těmi informacemi od zdrojů dále pracujeme, takže se nám stává, že když s tou původní informací konfrontujeme dotčeného, tak nám ji často sám potvrdí, aniž by chtěl.

JT: Když to hodně zjednoduším, zatím co v běžném, denním provozu, kdy má člověk nějaké téma a má i několik dní se tomu věnovat, tak tu informaci podá tak, že mu ji potvrdili při nejlepším dva informované zdroje. Zatím co my, máme někdy tu výhodu, někdy nevýhodu, že se s tímhle nemůžeme spokojit a jdeme do těch informací dál. To znamená, že nám se buď podaří sehnat opravdu nezvratný důkaz, a potom už nemáme potřebu se odvolávat na nejmenované zdroje, nebo ten důkaz neseženeme a ta reportáž se neodvysílá. Neříkám, že je to tak vždycky, ale zjednodušeně, to tak asi funguje.

Máte volnou ruku ve výběru témat?

MCH: Naprosto. Nikdo nám do témat nemluví, neříkám nám, jakou cestou bychom se měli dát.

JT: Ani pozitivně, ani negativně, to znamená, že za mnou nikdo nechodí, ani že tohle musím dělat, ani že nesmím.

Schvaluje ta témata jen Janek Kroupa, nebo ještě někdo jiný z té skupiny?

MCH: Ne, schvaluje je Janek Kroupa a sám posoudí, jestli má cenu pátrat po tom dál, nebo nemá a zdá se mu to jako nesmysl, a potom o tom vedeme bouřlivé diskuze a na základě toho je nějaký konsensus.

JT: Nutno podotknout, že ale jen v rámci naší skupiny. To posuzování těch témat se nevede jinde, než v rámci naší skupiny.

Může Janek Kroupa, řekněme, vetovat ty návrhy?

MCH: Když si myslí, že je to nesmysl, nebo že nemáme dostatek důkazů, tak to samozřejmě může, ale většinou, než něco takového odevzdáme, tak o těch tématech stále diskutujeme, takže se mi nikdy nestalo, že bych něco zpracovala a on mi pak řekl, že se to neodvysílá.

JT: Když už se dostane do fáze, kdy si řekneme, že na tomhle budeme dělat, tak v naprosté většině případů dojde k nějakému finálnímu produktu, který se odvysílá.

Už jste se zmiňovali o tom, že jednou za měsíc něco odvysíláte, ale je dané, kolik příspěvků nebo článků za měsíc musíte odvysílat?

MCH: Takový bič nemáme od nadřízených, ale máme ho v sobě. Já jsem tedy sama sobě nejhroším šéfem, protože mám v sobě deadline, že musím odevzdat jednu věc týdně, nebo alespoň jednou za čtrnáct dní, i když nemusí být tak velká, ale alespoň jednou za čtrnáct dní musím něco odevzdat.

JT: Já jsem třeba v zimě zpracovával témata, která trvala déle plus jsem pracoval na dalších tématech, která byla z těch, která spadla pod stůl, takže jsem asi měsíc a půl neodevzdal nic.

MCH: To byl trochu tlak od Janka Kroupy.

JT: To ano, ale největší nervy jsem z toho měl já.

MCH: V rozhlase počítají s tím, že jsme soběstační, inteligentní lidé a že víme, že máme odevzdávat práci. Navíc tam nejde, aby se někdo flákal, protože každý týden na poradě musíte říct, na čem pracujete, co budete dělat dál, popřípadě jaká máte nová témata a nejlépe, kdy to odevzdáte, takže tam neexistuje, že byste jen tak nedělali.

JT: Jestli si mohu dovolit nějaké přirovnání, tak bych to přirovnal k tomu, když jde člověk ze střední školy na vysokou. Vysoká škola už předpokládá určitou míru samostatnosti, a že člověk nebude vedený za ruku a nemá rozpis hodin, kde se mu řekne, jaké bude mít předměty. Na vysoké škole už si člověk rozvrh postaví sám, vybere si předměty, do kterých se zapíše, a

všechno okolo si organizuje sám a pak jde ke zkoušce a musí ukázat, co umí. Podobnost v tom vidím, to běžné zpravodajství je to gymnázium, kde mi někdo řekne, běž na tiskovku a něco udělej, a tohle je ta vysoká škola, kde mě nikdo nevedí, ale já vím, že mám něco dělat.

MCH: Ono to nejde, kdybyste dva dny nic nedělala, tak ta témata vám utečou a potom nemáte na té poradě co říct a co odevzdávat, takže se vám to sečte.

Kdy ty porady máte?

MCH: Máme porady každé pondělí dopoledne, potom je ještě větší porada vedení, kam chodí většinou Janek Kroupa. Když nemůže, tak tam jdeme v zastoupení my, ta je v úterý odpoledne. Tam se prezentuje po dnech, kdy co vydáme, na týden dopředu.

Má skupina nějaký rozpočet?

MCH: Nevím, jestli má samostatný rozpočet.

Máte nějaká zastřešující témata, kterým se věnujete jako celá skupina?

MCH: To záleží na tématu, některá témata, například ekonomického rázu zpracováváme dohromady s Janou Klímovou, když jsou policejní, tak se obracím na Jakuba Troníčka, který má výborné kontakty v policii, takže většinou tam probíhá nějaká spolupráce, protože víc hlav víc ví.

JT: Třeba i můžeme spolupracovat s domácím zpravodajstvím, ale tam je to spíš o tom, že oni informují a my se doptáváme proč, anebo se zpravodajským serverem iRozhlas, protože víme, že kolegové na webu se třeba zajímají o nějaké téma, které my shodou okolností řešíme taky, tak dáme hlavy dohromady a můžeme na tom pracovat společně. Některá témata, jako třeba u té vraždy novináře na Slovensku, typově děláme spíš my, ale nikomu z Rozhlasu neříkáme: „Ne, ty na tom nebudeš dělat.“

Přepisujete si reportáže z iRozhlasu sami?

MCH: Většinou se snažíme si udělat sami i vlastní text na web, protože ten způsob, jakým se vyjadřujete do toho rádia, je úplně jiný, než se vyjadřujete na ten papír.

JT: To většinou opravdu nefunguje.

MCH: Reportáž z rádia nedává smysl na papíru.

Dáváte na ten iRozhlas víc informací k té reportáži?

MCH: Ano, to se učte.

JT: Ten psaný text snese složitější a delší věty a i delší texty, než mluvený projev v rádiu. Obecně platí, že základ se odvysílá v rádiu a z toho se vychází pro ten web, ale ten unese daleko víc podrobností a souvislostí a vazeb, které v rádiu člověk neodprezentuje, protože když čtete složitější text, tak se můžete vrátit, ale v rádiu ne, takže tam musíte mít tu reportáž jednodušší.

Na iRozlasu je i Hana Mazancová a Ondřej Golis, tedy částečně také investigativní novináři. Spolupracujete s nimi na některých kauzách?

MCH: Ano, většinou na aktuálních věcech, když například zatkli bývalého předsedu fotbalové asociace Miroslava Peltu, tak na tom jsme pracovali, nebo když bylo velké zatýkání v Beretě, to je taková hodně policejní kauza, tak jsme zkoušeli zjistit společně, kdo je obviněný, kvůli čemu a další souvislosti, a to jsme právě dělali jak s Ondřejem Golisem, tak s Hankou Mazancovou.

JT: Oni mají oproti nám výhodu, že jsou rychlí, což je dané tím médiem. Naše reakční doba je pomalejší, to ani neberu rešerše, ale prostě už výroba reportáže do rádia, kterou musíte sestříhat a namluvit, je delší než psaní textu.

Jak dlouho trvá samotné stříhání a zpracovávání toho materiálu?

MCH: Jak komu.

JT: Do toho spadá i psaní scénáře, to třeba trvá dlouho mě.

MCH: Třeba těch scénářů můžete mít i jedenáct, než je to schválené. Potom to nějakým způsobem namluvíte, sestříháte dohromady, a klidně to zase můžete jedenáctkrát předělávat. Záleží tedy na tom, jak složité téma je, ale samotná výroba trvá od jednoho do tří dnů. Záleží, jak je téma složité, jak jsou s tím spokojeni naši nadřízení. Navíc k tomu píšete zprávy, které čte moderátor, potom kratší verzi na ráno, delší verzi na dopoledne nebo odpoledne, pak k tomu děláte balíček do dvanáctky, který má zase jinou stopáž, než ráno, pak k tomu děláte verzi na Český rozhlas Plus, která je delší než na Radiožurnál, a pak k tomu děláte verzi na web. Nezdá se to, ale těch formátů, které musíte vyrobit do rádia je neuvěřitelné množství, třeba ve srovnání s tím psaným textem, kde to stačí jen napsat. V psaném textu také stačí někam zavolat a zjistit si citaci, ale v rádiu to musíte mít v čistém zvuku, to znamená, že jedete například na druhý konec Prahy, nebo na druhý konec republiky kvůli jedné větě a strávíte tím jeden den.

JT: Já když jsem sem přišel po dvaceti pěti letech v tištěných médiích, tak pro mě tohle byla poměrně velká srážka s realitou. Když mi Markéta poprvé ukazovala, co musím vyrobit k jednomu tématu, tak jsem si myslel, že si dělá srandu, ale pak jsem zjistil, že si srandu nedělá. Těch výstupů je opravdu hodně. Konkrétně dnes, jak jsme zveřejňovali to téma o těch jižních Čechách, jich bylo osm, sedm do vysílání a verze na web, takže to jsme dělali v podstatě celý minulý týden, od pondělí do pátku, a to zabrala jenom ta výroba.

MCH: A navíc jsou ty složitější věci podrobeny daleko většímu dohledu a kritice, než věci do běžného zpravodajství.

JT: Další věc, která souvisí s rádiem jako takovým, ale i pro nás to hraje roli, je, že když člověk píše o Frantovi Vonáskovi, tak si na něj sežene mobil a položí mu otázku a on na ní odpoví a já pak napíšu, co řekl a zabere mi to deset minut. V rádiu bych ale já měl ideálně za Frantou jít a dát mu diktafon před pusou, abychom měli zvuk v dobré kvalitě, což trvá dobu, než to člověk sežene. Na tři respondenty si musím vyhradit den.

MCH: To obnáší ale i ta práce, že se nemůžu spokojit s telefonem a musím za těmi lidmi dojet.

Dnes jste na web dali článek okolo šesté hodin.

MCH: Ano, to je v rádiu takový primetime od 7 do 9. Když se lidi vzbudí, tak si to buď přečtou, nebo poslechnou, to je znak toho, že je to zajímavé téma.

JT: Je to něco jako televize v osm večer. Ráno se ale odvysílá krátká stopáž jenom souhrn tématu a reportáž, ten hlavní výstup, tak jde mezi 10 a 11 hodinou.

Jsou pořady, kde prezentujete svoji práci?

JT: Je to pro nás téma k diskuzi, já jako nováček nejsem těmi předešlými diskuzemi zatížen, nebyl jsem u nich, ale samozřejmě téma to je a těch pohledů je víc. Jak je to nastavené teď, tak žádný pořad nemáme. U nás převážil názor, že ne, což má pro nás spoustu plusů a výhod i nevýhod.

MCH: V současné době prostě není možné ve čtyřech lidech mít každý týden třeba hodinový pořad.

JT: Muselo by to vypadat úplně jinak, tohle nejde dělat ve třech, čtyřech lidech.

MCH: Těch lidí by muselo být alespoň patnáct.

JT: V rozhlase funguje investigativní buňka, což jsou čtyři lidi, ale třeba v České televizi jsou Reportéři ČT poměrně velký institut, který má svůj rozpočet. Je to od základu jiná filozofie. Já bych to trochu rozvedl. Já si pamatuju dvacet let zpátky v Lidových novinách, že se zavedlo, že bude třetí strana tematická, bude určená pokud možno investigativnímu nebo nějakému zásadnímu tématu, třeba ze zahraniční politiky. Nějakou dobu se to drželo, měl ji na starosti Dubák, ale neudrželo se to, protože po nějaký době se zjistilo, že abychom naplnili tu trojku, abychom dostáli toho, že má být zářámovaná nějakým tématem, tak se upřednostní kvantita před kvalitou. Občas se tam tedy dalo něco, jen aby se to zaplnilo, což hrozí v těchto situacích. Podobné to bylo v tom, že to nebylo institucionalizované stejně jako tady na rozdíl od Reportérů.

Občas ale vystupujete v publicistice ve dvanáct nebo v pořadu Zaostřeno na Plusu?

JT: V publicistice ve dvanáct vystupujeme všichni a Jana Klímová tam třeba teď sedí a stříhá pro pořad Zaostřeno, takže ta možnost tam je.

Využíváte pro svoji práci sociální sítě?

MCH: Pro nás je to zdroj. Třeba na Facebooku se dá dohledat spousta vazeb lidí, protože oni si neuvědomují, co tam dávají. Potřebujete třeba dohledat, jestli se nějakí dva lidé znají a oni se mají v přátelích, takže to je jednoduché. Používáme to ale i pro prezentaci naší práce a na to používám hlavně Twitter. Mám to rozdělené, že Twitter je pracovní a Facebook soukromý, i když občas to nedodržuju, například teď k vraždě Jána Kuciaka jsem tam dávala nějaké informace.

JT: V podstatě všechny. Obecně sociální sítě mohou fungovat jako bohatý zdroj informací, je až neuvěřitelné, co na sebe lidé na nich prásknou, takže je to zdroj, i se dají využívat pro prezentaci.

Zmínili jste, že když jsou na Facebooku dva lidé v přátelích, tak mezi nimi je nějaká vazba, ale to tak nemusí být vždycky.

MCH: Jasně, to je spíš vodítko. My z toho nevycházíme, pak si to třeba vyhledáme přes nějaké rejstříky.

JT: Může to být dobré vodítko, nebo se stane, že se zajímáte o Josefa Nováka, kterých je spousta, a díky Facebooku můžete přijít na to, který z nich je ten váš, protože tam třeba má fotografie nebo tam má práci, přátele. Když se budeme zajímat o fotbalovou korupci a o Jana Nováka, tak se podívám na Facebook a vidím u jeho profilu třeba mnoho fotografií s fotbalisty. Teď fabuluju, ale může to být dobrá pomůcka.

Musíte být každý den v redakci?

MCH: Z domu asi ne. My když nejsme v redakci, tak jsme v terénu. Já se snažím být alespoň s někým z redakce v kontaktu. Doma tak maximálně něco doděláváme o víkendu nebo po večerech.

JT: Já mám detašované pracoviště tady v kavárně. Ta práce má tu výhodu, že je jedno, odkud ji děláme. Buď někde sbírám informace od zdrojů, nebo mluvím s aktéry, kde dělám rešerše, analýzy, to je celkem jedno. Redakce má výhodu, že tam sedíme všichni tři a můžeme se poradit, zeptat se kolegů. V podstatě jsem ale většinou v redakci, ale nikdo nás nekontroluje.

Máte tedy v rozhlase nějakou oddělenou pracovnu?

MCH: Janek Kroupa sedí zvlášť vedle naší kanceláře a potom sedíme my tři společně.

Kdo je podle vás investigativní novinář?

MCH: Myslím, že jsme na to částečně už odpověděli. Je to novinář, který se snaží jít do hloubky, hledat souvislosti a ověřovat je. V tématu, které se zdá zprvu banální přinést jiné a zásadnější zjištění.

JT: Já mám obecně trochu problém s tím pojmem investigativní novinář. Podle mě investigativní novinář může být jakýkoli novinář. Jde jenom o to, že my na to máme čas a zdroje, ale ty si člověk vybuduje.

Proč myslíte, že většina médií u nás nemá investigativní skupiny?

JT: Protože na to nemají peníze a motivaci, to je obecný problém a vracím se k tomu, proč veřejnoprávní média. Ty si totiž uvědomují, že tohle je pro společnost podstatné, je to nedílnou součástí demokratického systému, ale bohužel po tom není poptávka. Lidé se chtějí spíš bavit a komerční média je nechají se bavit, protože jim to s minimem nákladů přinese velkou sledovanost. S investigativní žurnalistikou je vždycky problém. Stojí spoustu peněz, čelíte tlakům, žalobám, vždycky jsou s tím problémy. Pak je také otázka, kdo ta média vlastní, a jestli má zájem na tom, aby tady nějaká nezávislá žurnalistika byla. Dneska už tu práci jde podle mě dělat jen ve veřejnoprávních médiích.

MCH: Nemám k tomu, co dodat, je to tak.

Příloha č.3: Rozhovor s Janou Klímovou, redaktorkou investigativní skupiny Radiožurnálu

Rozhovor se uskutečnil 6. března v Praze.

Můžete se představit?

Jmenuji se Jana Klímová a v novinách pracuji 25 let. Pracovala jsem v Zemských novinách, v Hospodářských novinách, v MF DNES, v Respektu a teď pracuji v Českém rozhlasu.

Proč jste opustila soukromá média a přešla jste do veřejnoprávního Českého rozhlasu?

To byla spíše náhoda, nic promyšleného. Roli také hrálo, že když jsem do rozhlasu přišla, tak tady vznikala investigativní tým a právě se rozšiřoval, takže to byla příležitost.

Jaký je z vaší zkušenosti rozdíl mezi soukromými a veřejnoprávními médii?

Ve veřejnoprávním médiu je vícestupňové vedení redakcí a je tu také složitější administrativa v řízení každé redakce. Rozdílný je také samozřejmě počet lidí ve vedení a rozdělení zodpovědnosti. Určitě se tady také více řeší, kdo jsou respondenti, se kterými mluvíte, z jaké jsou politické strany, a zda je to dostatečně vyvážené.

Jaká je situace investigativní žurnalistiky v Českém rozhlasu?

Myslím si, že v mezích možností dobrá.

Původně jste do Českého rozhlasu nastoupila jako analytička, což jste částečně dodnes, ale jak jste se dostala do investigativního týmu Janka Kroupy?

Do rozhlasu jsem nastoupila jako redaktorka a rozhodně ne jako analytička, a to přímo do týmu Janka Kroupy, se kterým se známe léta. Spolupracovali jsme spolu v MF DNES v investigativním týmu.

Pamatujete si, jak investigativní skupina tady v rozhlasu vznikala?

To vám musí říct Janek Kroupa, protože u vzniku jsem ještě nebyla. Do rozhlasu jsem nastupovala, když už skupina byla zřízená, už fungovala, i když měla trochu jiné úkoly. A hlavně to bylo v personálním obsazení, protože kromě Janka Kroupy tady byli ještě dva lidé, kteří ale byli zařazeni v centru zpravodajství, ne přímo v té skupině, a s Jankem spolupracovali vždycky pouze na konkrétních projektech. Ti dva lidé byli Markéta Chaloupská, která je ve skupině stále, a Antonín Viktora, který dnes pracuje jako editor v Českém rozhlasu Plus.

Vy jste tedy nastupovala už do „rozjetého vlaku“.

Ano, skupina už existovala asi rok nebo dva.

Jaká je vaše role v investigativní skupině?

Já se dlouhodobě věnuji hlavně byznysovým kauzám.

Kdo všechno do skupiny kromě vás patří, například mezi editory?

My žádné speciální editory nemáme. Náš editor je vlastně Janek Kroupa a jeho nadřízený, kterým byl do konce února (2018) Petr Šabata, ale ten se stal od března letošního roku šéfem ČR Plus, takže teď by měl přijít někdo jiný. Materiály, které mají jiný a významnější než běžný časový prostor ve vysílání, schvaluje ředitel Zpravodajství Jan Pokorný.

Jak hodnotíte práci vaší investigativní skupiny?

Velmi dobře.

Vzpomenete si na nějakou významnější kauzu, která se povedla?

Ještě než jsem sem přišla, tak se kolegům podařila velmi dobrá kauza s financováním hokeje přes Vladimíra Růžičku. Také považuji za vydařenou kauzu, kterou jsme dělali s kolegou Kroupou, a to byly obchody s palácem Blaník na Václavském náměstí. Známa je i kauza kolem pozemků holdingu Agrofert.

Vzpomenete si na nějakou kauzu, ve které se ne všechno podařilo, nebo která se nedotáhla do konce?

Tohle nechci sama hodnotit, protože z našeho pohledu jsou všechny kauzy dotažené až do konce, ale jsou tu různé věci, které řeší Rada Českého rozhlasu. Z mého pohledu však byly všechny vysílané kauzy dotažené.

Máte jako investigativci ve skupině volnou ruku při výběru témat?

Ano.

Máte dané, kolik článků například týdně nebo měsíčně musíte vydat?

Ve skupině jsme čtyři a jako celá buňka bychom měli týdně vydat alespoň jeden materiál.

Kolik míváte najednou rozdělaných kauz nebo témat?

To opravdu záleží na tom, jak kdy. Já osobně mívám tak asi od jedné do tří.

Máte jako investigativní skupina nějaký vlastní rozpočet?

Na to se musíte zeptat Janka Kroupy.

Máte jako celá skupina nějaká zastřešující témata, kterým se věnujete všichni dohromady?

Ne. Každý má svá témata, která si zjistí nebo u kterých se dohodneme, kdo je bude zpracovávat. Samozřejmě jsou kauzy, na kterých někteří spolupracujeme. Například když dělala Markéta Chaloupská kauzu úplatků ve sportu a Peltu, tak je to přirozené, protože o tom tématu ví nejvíc, má v téhle oblasti kontakty. Takže tímhle způsobem to rozdělené máme, ale obecně to tak není.

Můžete říct, jakým tématům se věnuje každý z vás?

Jak jsem už říkala, já se věnuji kauzám týkajícím se převážně byznysu, protože téhle oblasti se věnuji celou svoji novinářskou kariéru. Pochopitelně spousta byznysu přerůstá do politiky, takže když se věnujete například obchodům ČEZu, tak se musíte věnovat trochu i vládě i jiným

politikům. Když se věnujete čínské skupině CEFC, tak se tím pádem také věnujete politice, takže mám své téma s tímhle přesahem. Markéta Chaloupská se určitě věnuje více policii a justici. Jakub Troníček je tu teprve od konce loňského roku a dělá více například toho, co se týká zbrojního průmyslu nebo justice. Janek Kroupa i historicky se věnuje kauzám klasického zločinu, podsvětí, kmotrů a tak podobně. V současné době se věnuje například i zločinu na Slovensku spojených s Jánem Kuciakem. Není to však oddělené v tom smyslu, že by byla témata striktně rozdělena. Spíš dělá každý na tom, co zjistí a na té kauze potom pracuje.

Vy se zaměřujete na ekonomickou žurnalistiku. Jsou nějaká specifika právě v této oblasti?

Hlavní specifikum je v tom, že je to složitější, protože v ní je spousta čísel a je to hlavně soukromý byznys, kde vám lidé, když nechtějí, nemusí odpovídat. Není to jako při tématech, kde můžete grilovat politiky, aby vám něco řekli. Objevuje se spousta ekonomických výrazů a můžete se dopustit velké škody, kdybyste udělala chybu, protože se potom na vás někdo může hojit, že jste mu zhatila obchod. Jednou se dokonce stalo, že vyhrožovali kvůli tomu, že jim prý klesly akcie na burze a chtěli to vyčíslit. V tomhle je to opravdu složitější.

Může to být složitější i v tom, jak ekonomické kauzy podat čtenářům?

Ano. To je složité hlavně tady v rozhlase s tím, že to jde do vysílání a vy se nemůžete jako posluchač k nějakému odstavci vrátit a přečíst si ho ještě jednou. Když ho posluchač nechytí „na první dobrou“, má smůlu. Takže se klade velký důraz na to, aby ty věci byly jednoduché a srozumitelné.

Jak se dá udělat z ekonomických témat něco jednoduchého?

No, to tedy opravdu nevím. Dneska mám zrovna špatný den. Tři dny jsem pracovala na tématu kolem ČEZu a Bulharska a měla jsem na to pět minut ve vysílání v publicistice, ale protože přede mnou přetáhli rozhovory, tak nezbyl čas. Vypadly mi tři otázky, zvuky lidí, které tam byly nastříhané, což se tady bohužel stává.

A děje se to často, že z reportáže něco důležitého vypadne?

Ona to nebyla reportáž, ale publicistika. A pokud ji nechcete dělat formou reportáže, kdy je potřeba, třeba právě u ekonomických věcí, něco vysvětlit, tak to uděláme formou rozhovorů, kde já se mohu zeptat a respondent to může vysvětlit nebo se moderátorka ptá mě a také se do toho vloží citace nebo něco takového. Problém ale je, že je to potom v živém vysílání, kde má všechno své časové limity, protože v přesný čas musí být vysílány zprávy. Takže když jdete do vysílání jako poslední, tak se vám může stát, že například z původních šesti minut jsou pouze dvě, takže je z toho jiný materiál, a navíc je to rychlé řešení na místě. V tomto případě moderátorka přeskočila dvě otázky a zkrátila tu poslední, takže to na sebe samozřejmě

nenavazovalo, musela jsem improvizovat. Když máte ale domluvenou reportáž jako balíček, která je připravená, tak se to nestane.

Budete mít šanci to téma znovu vysvětlit nebo to je passé?

Máme spolupráci s iRozhlasem, kam je možné to napsat, ale mluvená a psaná žurnalistika je něco docela jiného. Jsou to dva různé texty, takže na to potřebujete určitě dalšího půl dne, který momentálně nemám, protože musím zítra odevzdat další materiál. Ale obecně to samozřejmě jde, napsat z toho text nebo se pokusit dostat to znovu do vysílání, ale vždycky je potřeba mít nějaký motiv, na kterém to téma opět otevřete. Když už si ho ale jednou vystřílíte, i když je to blbě udělané, tak je to složitě.

Jak probíhá vaše spolupráce s iRozhlasem?

Buď na základě domluvy, když děláme nějakou věc, která je ve vysílání kratší, tak ji rozepíšeme a vloží se do iRozhlasu na web, nebo na některých kauzách můžeme i spolupracovat, například na tématech, kterým se věnují obě strany. Když k tomu tématu něco mám a oni také, tak můžeme vzájemně použít citace nebo něco jiného. Když bylo například téma sponzorů Miloše Zemana, tak jsme všichni vzájemně zjišťovali, co je to za firmy, a dávali jsme z toho dohromady jeden článek a já jsem zároveň ve vysílání v publicistice právě formou toho rozhovoru se zvuky měla svůj příspěvek. Takže vzájemná spolupráce je dobrá.

A spolupracujete na nějakých kauzách přímo s jejich investigativci Hanou Mazancovou a Ondřejem Golisem?

To se zase až takhle konkrétně říct nedá. Oni mají svoji redakci, takže spíše se někdy doplňujeme. Jak jsem říkala, psaný text je jiný než mluvené slovo a oni si jedou po své linii. Docela jednoduše je to tak, že když my máme nějakou reportáž, tak jim ji ještě napíšu jako článek nebo přímo jako reportáž v psané podobě na web. Třeba vloni na konci roku jsem dělala kauzu o firmě, která si vymyslela nějakou svoji kryptoměnu, což byl zjevně podvod. Z toho jsem měla šestiminutovou reportáž v rozhlase a k tomu jsem vytvořila psanou reportáž, ve které byl odkaz na moji mluvenou reportáž vysílanou v rozhlase a která byla širší s více informacemi, které se do té mluvené už nevešly. Tímhle způsobem spolupracujeme, ale že bychom měli nějaké společné týmy, to ne.

Jsou ve vaší skupině nějaké porady?

Ano, každé pondělí dopoledne, tam se dohodneme, co ten týden můžeme nabídnout. A zároveň chodí Janek Kroupa na porady vedení, kde za nás vysvětluje, co tento týden budeme dělat.

Kdo na té vaší poradě schvaluje témata?

Musíte vysvětlit, co máte, co potřebujete, proč to chcete dělat, kolik je na to potřeba času, musíte vysvětlit i to samotné. Když má někdo nějaký nápad a nemá na to čas, nebo na tom chceme dělat dva, protože k tomu máme oba zdroje, tak na tom se domlouváme. My se tam domlouváme spíš tak technicky. Janek ale má odpovědnost za ta témata, takže je v podstatě může vetovat.

Jak vypadá natáčení reportáží?

Musíte si domluvit schůzky s lidmi, kteří k tomu mají, co říct, nebo chcete, aby tam promluvili, popřípadě je musíte obvolat. Postupně ověřujete informace, sháníte reakce na vaše zjištění nebo na tvrzení, když máte všechno, tak napíšete scénář. Pokud je v tom nějaká jednoduchá nová informace, tak k tomu napíšete zprávu. Ten scénář potom schvaluje Janek Kroupa, u citlivějších věcí to schvaluje i Jan Pokorný, nebo Ondřej Suchan nebo Petr Šabata. Potom to namluvíte, sestříháte, znovu se to posuzuje, to už spíš z technického hlediska.

Když v tom jsou v technické problémy, jak to řešíte?

Stává se, že některé zvuky jsou nekvalitní, takže pokud to jde, tak se to místní technici snaží zlepšit. Pokud se objeví, že je v tom ještě nějaká chyba, tak to odchyť ještě hlavní denní editor. Mně se to jednou stalo. Měla jsem příspěvek o lithiu a tady se nezdálo vedoucímu vydání, že něco bylo hlasité a něco potichu, takže jsme to s technikem ještě řešili, ale pokud je to schválené, tak do toho obsahově už nikdo nezasahuje, už jenom technicky.

Stříháte ty reportáže sama?

Ano, to byl pro mě oříšek, protože jsem přišla z psaných médií.

Jak dlouho trvá, než reportáž natočíte?

To záleží kus od kusu. Někdy je to za pár dní hotové. Někdy vám ti lidé ruší a přesouvají schůzky a protáhne se to. Ten sběr informací může trvat i několik týdnů, a pak jsou potřeba tak dva a více dní na to, abyste zpracovala ty příspěvky. Někdy jich bývá víc – zpráva, kratší příspěvek, delší příspěvek. Někdy ten kdo to schvaluje, to chce ještě přepsat nebo tak a mezitím vám to můžou napsat z konkurenčních médií.

Jaké jsou obecně vaše zdroje?

Samozřejmě veřejné zdroje, obchodní rejstříky, hlídače smluv, taky musíte číst, co se děje a zjišťovat si informace o tom, a potom jsou to zdroje, které má asi každý novinář, jako lidi z různých firem. V mém případě hlavně z firem.

Proč myslíte, že vaše skupina nemá žádný pravidelný pořad?

Protože to Janek nechce. Z toho důvodu, a to má pravdu, že je nás málo. Tady byla taková teorie, že aby to mělo cenu, tak by to muselo být každý týden, jenomže když jsme čtyři, tak byste musela mít jednou do měsíce něco zpracovaného, což by v momentě, kdyby někdo vypadl nebo by narazil na něco složitějšího, byl problém. Vy byste sice na to měla tři týdny, což vypadá jako dlouhá doba, ale jak jsem říkala, ta výroba trvá několik dní. Může se stát, že vám někdo přeloží schůzku a už jste v časovém presu, asi by to bylo napjaté. Já jsem teda byla pro, abychom něco takového měli. Ze začátku jsme využívali víc pořad Zaostřeno, což je pro mě ideální formát. Jeden díl má dvacet minut, máte tam reportáž a rozhovor k tématu s někým z aktérů nebo s nějakým odborníkem na dané téma. Jenomže my jsme zaměstnanci primárně Radiožurnálu, takže máme dodávat příspěvky hlavně tam, a ten pořad je jenom na Plusu. Ty věci se ale vyrábí ve dvojím provedení, vždycky máte odhlášení pro Radiožurnál a pro Český rozhlas, to je právě kvůli tomu Plusu. Do Radiožurnálu totiž můžete dát třeba dvouminutovou verzi a na Plus třeba i třiminutovou, to je další práce na víc, potom máte třeba pět příspěvků k jedné věci. Když jsem třeba zkoumala tu kryptoměnu, tak jsem dělala nějakých šest minut na Radiožurnál a potom jsem z toho udělala Zaostřeno pro Plus, kde jsem tu reportáž rozšířila a měla jsem k tomu dva krátké rozhovory. Jeden s člověkem z České národní banky a druhý s autorem první knížky o kryptoměnách.

Využíváte i jiné pořady na Českém rozhlase Plus?

Když se dělají RSM, to je rozhovor s moderátorem, tak ty se dělají dvojí. Pro Radiožurnál, kde máte dvě a půl minuty i s úvodem, a totéž si domluvíte na Plus, kde ale máte čtyři minuty, takže tam můžete přidat ještě jednu otázku a odpověď, nebo další citaci, to využívám.

Musíte být každý den v redakci?

Ne, nikdo nekontroluje příchody a odchody.

Proti tomu pravidelnému pořadu byl jenom Janek Kroupa?

Myslím, že Markéta to moc nepodporovala. My jsme tam původně měli ještě Marii Bastlovou a v té době jsme byly spolu pro. Bylo to tak půl napůl. Byla to ale taková naše vnitřní debata, nikdy se to nedostalo mimo naši skupinu. My jsme cítili deficit. Já jsem přišla z Respektu, kde nejkratší článek měl 8000 znaků a tady mi řekli, že mám udělat něco na minutu a půl, to je pár vět, takže jsme hledali nějakou platformu. Proti tomu je ještě argument, který uznávám, že když máte něco důležitého, tak vám prostor ve vysílání dají, ale není to něco, o čem byste věděla, jak

to bude. Dopředu nevíte, jestli seženete ještě tohle nebo tohle vyjádření, takže nevíte, jestli děláte reportáž na tři minuty, nebo na deset. Někdy vidíte i v Reportérech ČT, že nemají jenom samé extra zjištění, třeba včera byla první reportáž taková spíš zpravodajská, my tady na to nemáme tu platformu. Nevíte dopředu, kolik minut na tu reportáž máte, abyste si to mohli v hlavě poskládat. Uvědomuji se ale, že ve čtyřech lidech by to asi bylo riskantní.

Využíváte ke svojí práci i sociální sítě?

Ano, teď když jsme dělali reportáž o CEFC, tak mi jejich mluvčí nebrali telefony a neodpovídali na emaily, takže odpovědi Tvrdíka do analýz, které jsem k tomu dělala, jsem brala z Twitteru. Dají se tam tedy najít stanoviska a druhá věc je, že tam můžete najít nějakou informaci. Já je teda moc nepožívám, i když dnes asi nemůžete být novinář a nebýt na sítích, musíte je alespoň sledovat. Moje záliba to ale úplně není. Snažím se občas něco dát na Twitter.

Spolupracujete i se serverem Neovlivní.cz, co vás k tomu vedlo?

Protože se znám se Sabinou Slonkovou, takže mě oslovila, jestli bych jí tam občas něco nenapsala, ale zatím to není nic hlubokého.

Podle čeho si vybíráte témata na Neovlivní.cz?

To je po dohodě se Sabinou.

Jaké si myslíte, že jsou největší rozdíly mezi investigativní a „běžnou“ zpravodajskou žurnalistikou?

Ve zpravodajství pracujete v denním režimu, máte denně porady, denně se bavíte, co se děje. Víc sledujete denní dění, obzvláště tady v Českém rozhlase, kdy máte povinnost informovat o věcech, které se dějí v politice, ve vládě... Investigativní žurnalistika je postavená na tom, že máte k tomu, co se děje přinášet vlastní zjištění nebo nové souvislosti. Jedna věc je posunout věci, které se dějí, a druhá je přicházet s vlastními zjištění, které nepodléhají aktuálnímu dění.

Myslíte si, že je investigativní žurnalistika dražší?

Určitě, média se jí snaží zlevňovat tím, že na ně vytváří tlak, aby toho odevzdávali víc. To je i důvod, proč jsem tady dostala i přízvisko analytička, protože dělám i publicistiku.

Proč myslíte, že většina médií u nás nemá investigativní novináře?

Právě z toho důvodu, že jsou to lidi navíc. Vy si vystačíte s lidmi, kteří oběhají to zpravodajství, a když narazí na něco zajímavějšího, tak jim na to dáte pár dní. Kvůli investigativně si musíte

ty lidi nabrat, většinou alespoň někdo z nich musí být starší a zkušenější a nebude dělat za málo peněz a nemáte z toho tolik materiálu, navíc některé věci jsou kontroverzní. Je to ale rizikové, ti lidé vám mohou přinést věhlas, ale někdy to může přinést spíš problémy. Není to jen o penězích, ale i o odvaze těch médií.

Příloha č. 4: Rozhovor s Jankem Kroupou, vedoucím investigativního týmu Radiožurnálu

Rozhovor se uskutečnil 23. března v Praze.

Mohl byste se nejdříve stručně představit?

Na začátku devadesátých let jsem pracoval v pořadu Občanské judo, krátce po vzniku Novy. Poté jsem přešel do pořadu Na vlastní oči, poté do MF Dnes. Chvilí jsem vedl pořad na Primě a zároveň jsem pracoval v MF Dnes, poté jsem vedl pořad Na vlastní oči, a pak jsem přestoupil do Českého rozhlasu, kde vedu investigativní oddělení.

Proč jste opustil soukromá média a přešel jste do veřejnoprávního Českého rozhlasu?

Každý z těch odchodů měl jiný důvod, nebyly to obecné důvody. V zásadě můžeme říct, že kromě MF Dnes, kde byla jiná situace. U těch televizí to bylo dvakrát kvůli tomu, že jsme natočili reportáž, která se vedení nelíbila, a dostali jsme se s nimi do sporu. Poprvé jsem z Novy odešel kvůli sporu o reportáže. Měl jsem pořad, který se jmenoval Natvrdo, to byly hodinové investigativní filmy. Bylo to se skvělými podmínkami, například jsem dělal reportáž o tom, že policie kousek od Prahy fingovala dopravní nehody a byla to velká část oddělení, včetně vysoce postaveného důstojníka. Já jsem měl možnost, že jsem nasadil skrytou techniku dovnitř policejního auta a mohl jsem si dovolit šest aut, které ho sledovali ve chvíli, kdy fingovalo ty nehody. Měl jsem to nafocené zvenku a nahrané zevnitř. Když jsme zase točili kauzu Morava, tak jsem si mohl dovolit v takovéto restauraci, jako teď sedíme, aby všichni lidé, kteří tam seděli, byli moji figuranti kromě jednoho stolu, kde seděl jeden člověk, který když vešel člověk, kterého jsem potřeboval odsledovat, tak se zvednul a uvolnil ten jeden stůl. Tam došlo k tomu, že za mnou přišlo vedení a chtěli ode mě příslib, že nebudu dělat věci, které budou mít přesah do politiky. To je něco, co novinář nikdy nemůže slíbit, jednak se to nedělá, a jednak to vlastně nejde slíbit, protože když sledujete nějaký zločin na začátku, tak nevíte, kam vás zavede. Je dost možné, že vás zavede právě do politiky, takže jsem to odmítl, a proto jsme se rozešli. Podobná situace byla na Primě, kde jsme se rozhodli natočit reportáž o kamarádovi majitele té televize a on mi řekl, že ji neodvysíláme. My jsme se proti tomu postavili, odvysílali jsme ji, byl tam kolem toho spor a oni nakonec museli ustoupit, ale řekli nám, že jsme tam skončili a bylo jasné, že rozpočtovými tlaky by mohly způsobit, že to umře. Já jsem nechtěl, aby to skončilo jako neúspěšný pořad, takže jsem si řekl, že lepší bude odejít v situaci, kdy to ještě je úspěšné. Majitel televize má jednoduché způsoby, jak zajistit, aby pořad skončil. Může ho

přesunout v čase nebo na jiný den, zkrátit ho nebo ho prodloužit, nebo mu zkrátit rozpočet. Tohle jsou věci, proti kterým nemůžete nic namítat, protože na ně má právo. Z MF Dnes jsem odcházel, protože jsem šel vést pořad Na vlastní oči, což byla práce, která se nedala dělat s ničím jiným. Tam bylo 25 lidí v redakci a musel jsem se jim věnovat naplno. Tam to skončilo, protože přišla hospodářská krize. Investigativní žurnalistika, je totiž pro soukromá média hodně drahá. První, co tenkrát zrušili, byl pořad Na vlastní oči, který byl nejdražší, a já jsem proti tomu vlastně nic nenamítal, protože to nebylo kvůli nějaké politické věci. Bylo to hospodářské opatření, kterému jsem rozuměl, a přešel jsem do Českého rozhlasu, kde tehdy investigativní žurnalistika neexistovala. Vedení mělo pocit, že by tam být měla, ona je také už dnes zakotvená v Kodexu Českého rozhlasu, takže jsme se dohodli na spolupráci, která pokračuje.

Jaké jsou největší rozdíly mezi prací v soukromém a veřejnoprávním médiu?

Co se týče práce jako takové, tak to je pořád stejné. Děláte práci, kterou buď máte ověřenou, nebo ji ověřenou nemáte, mezitím není mezikrok. Samozřejmě každé médium má jiný přístup k těmhle věcem, některá jsou umírněná, některá ostřejší, ale to neovlivňuje práci jako takovou. Základní rozdíl je v tom, že správně veřejnoprávní médium investigativní žurnalistiku mít musí, a soukromé médium je mít může. Soukromá televize ji má protože... V Británii nebo v Americe byl proveden zajímavý výzkum, ze kterého vyplývá, že když televize odvysílá dobrou publicistiku, tak jí budou lidé víc věřit, což je důležité i proto, aby lidé koukali třeba na seriály. Každý seriál totiž vypráví nějaký životní příběh a k tomu abyste ho sledovala, mu musíte alespoň elementárně věřit. To, že tomu věříte je díky tomu, že televize má publicistiku, která ji dělá reálnou. Druhý rozdíl je, že veřejnoprávní média nesoutěží o rozpočet. To znamená, že tam když vám někdo rozpočet udělá, tak ho máte a to v podstatě i pro příští rok. Soukromá média si na ten rozpočet ale musí vydělat a jsou pod daleko větším tlakem na hospodářský úspěch. Nikdy se neubrání tomu, že si na jednu stranu postaví detektivní seriál, který je skoro nic nestojí, protože filmy, seriály a premiéry a práva k nim se kupují v balících, a tam vás ten seriál přijde na pár tisíc dolarů. Zatímco rozpočty investigativního pořadu, jako byl Na vlastní oči, jsou ve statisících.

Říkáte, že veřejnoprávní médium investigativní žurnalistiku mít musí, ale před vámi byl na ČRo Miroslav Motejlek, který odešel roku 2010, a mezitím tam v podstatě nikdo nebyl, jak je to možné?

Nevím, nebo spíš si něco myslím, ale není to otázka na mě. Kdybych to měl obhajovat, což nechci, tak je důležité říct, co je investigativní žurnalistika a jak se liší. Ona se totiž i denní

žurnalistika dá dělat podobně jako investigativní, například novináři na iRozhlase, jsou to investigativní novináři, nebo nejsou?

Například Ondřej Golis říká, že v podstatě nejsou.

Ano, ale občas dělají investigativní témata, takže ta hranice není úplně ostrá. Přítomnost investigativní žurnalistiky nebo při nejmenším někoho, kdo má nějakou zkušenost, tak může způsobit i v denní žurnalistice, že dochází k posunu v uvažování o tom, jak to téma pochopit. Řeknu vám jeden praktický případ. Mapujete-li českou politickou scénu, tak se často stává, že Kalousek říká, že Babiš lže, a Babiš to popírá. Ve zprávě stojí: „Kalousek řekl, že Babiš lže a ten to popírá.“ Lže ta zpráva, nebo nelže? To už ta zpráva neřeší. Investigativního novináře musí napadnout, co je podstatou toho problému. Buď ho Kalousek křivě obviňuje, a proč to dělá, nebo Babiš lže, v čem a proč to dělá. Jenomže tím se dostanete do situace, kdy všichni ostatní napíšu tuhle věc a vy už nejste první, protože musíte zjišťovat něco dalšího. To je střet denního zpravodajství a investigativní práce. My se snažíme žurnalistiku tlačit k tomu, že není potřeba být první, je lepší být jediní. To je základní rozdíl, který nutím všem svým kolegům. Když jste jediný, kdo to ví, tak s nikým nepotřebujete soutěžit.

Jak vznikala investigativní skupina Českého rozhlasu?

Když jsem nastupoval, tak jsem měl dohodu s vedením rozhlasu, že tohle minioddělení udělám. To byla jedna z podmínek mého nástupu, protože jsem byl přesvědčený o tom, že Český rozhlas něco takového mít má a že je lepší mít oddělení, než být sám. Často totiž pracujete s někým, zároveň jsem dost starý na to, abych věděl, že víc hlav víc ví. Jedinec se dostane do situace, kde se potřebujete s někým o té práci bavit. Nemyslím si, že člověk má patent na rozum. Jenomže Český rozhlas, jako všechny veřejnoprávní média, je médium, které je „strašně“ nepružné. To je vlastnost, která je v některých věcech pekelně otravná, ale zároveň ho do značné míry chrání. Když chcete změnit něco k lepšímu, tak to dlouho trvá, ale když to chcete změnit k horšímu, tak to taky dlouho trvá. Markéta, kterou jsem měl v Na vlastních očích, předtím dělala v denním zpravodajství, kde jsem si ji vytipoval, protože psala dobré věci, tak jsem ji nabídl práci v Na vlastní oči, kde začala dělat investigativní novinařinu a myslím si, že je v tom velmi dobrá, takže ji jsem chtěl do tohoto oddělení. Potom jsem tam chtěl ještě další lidi, ale ta místa se vytvářela v rozhlasu pomalu. Museli jsme si odpovědět na otázky: Kam zařadíme investigativní žurnalistiku? Kdo bude můj šéf? Má to být šéf domácího zpravodajství nebo šéfredaktor? Vlastně se to tak zvláště a dlouho ustanovovalo, protože ve vztahu hlavně k investigativní žurnalistice platí, že je naprosto bezpodmínečně nutné, abyste tomu člověku alespoň základně

věřili. V práci se zdroji například neplatí utajený zdroj, to platí navenek, ale vevnitř redakce ho musí můj šéf znát a já musím věřit tomu, že když mu ten zdroj řeknu, tak on ho neprozradí dál. My máme pravidlo, že zdroj v investigativní kauze mohou znát jen dva lidi, redaktor a jeden z jeho nadřízených. Buď ho tedy znám v případě mých podřízených já a dál už neříkám, kdo to je, jen potvrdím, že je relevantní, a já ho říkám jednomu z nadřízených. Vždycky ho ale musejí znát jen dva lidi, když už ho znají tři, tak se to „rozkecá“.

Komu z nadřízených ho tedy říkáte?

Já mám primárně dva nadřízené, se kterými spolupracuji, i když technicky jich je tam víc. Honza Pokorný a Petr Šabata, který se účastní i porad a jsem s ní v podstatě v denním kontaktu.

Podle čeho se rozhodujete, kterému z nich to řeknete?

Podle toho, který se zeptá. To nemá pravidlo.

Má Český rozhlas pro zdroje nějaká pravidla? Velmi málo se totiž v reportážích objeví nejmenovaný zdroj.

Primárně se snažíte ty věci zdrojovat a musíte je zdrojovat, ale jsou výjimky, kdy můžete říct, že je to ze zdroje blízkého té věci, ale že jeho identitu redakce zná. Právě proto to musí vědět i šéf, protože vahou té redakce vy garantujete, že ten zdroj je relevantní.

Na vzniku skupiny se tedy podíleli Petr Šabata a Jan Pokorný?

Ne, Petr Šabata přišel až později. Na tom se podílel Honza Pokorný a Martin Ondráček. Já jsem musel být trochu otravný kvůli vzniku té skupiny. Musel jsem to připomínat generálnímu řediteli, Honzovi Pokornému. Nejdříve ke mně přeřadili Markéta, pak tam otevřeli další místo, tak jsem přijal Jana Klímovou. Před ní tam byl Tonda Viktora, který potom šel dělat editora. Já jsem ho znal z MF Dnes a ten dělal hodně s Markétou ve dvojici. Potom jsem tam vzal Marii Bastlovou, která byla v rozhlase jako analytik, a teď nakonec Jakuba Troníčka.

Jak dlouho tam byl Antonín Viktora?

Rok, dva. On jezdil z Teplic, dojížděl, a tenkrát dostal nabídku na krátký – dlouhý týden, což já jsem mu nemohl nabídnout. Nemohl jsem mu slíbit pravidelnou pracovní dobu.

Než se ta skupina zformovala, tak jste zřejmě o ní měl nějaké představy. Naplnily se?

Ne.

A jaké to byly představy?

To, že se nenaplnily, neznamena, že se nenaplnují a že se nenaplní v budoucnu. Moje představa je, že budeme ještě více dodávat originální, vlastní věci a budeme se méně věnovat pění dní. Ta je lákavá a jednoduchá, ale můžou ji dělat i jiní lidé. Zároveň mojí touhou je, aby způsob uvažování, který řešíme uvnitř oddělení, měl větší dopad do rozhlasu. Trochu pořád hledáme, jakým způsobem s těmi věcmi pracovat. Těch způsobů je hodně a neexistuje univerzální správný způsob zpracování. Můžete z toho udělat reportáž, glosu, komentář, rozhovor, sérii zpráv a který z těch způsobů je správný? Mohou být všechny, nebo může být nějaký vhodnější, čili my pořád hledáme, jak ty věci přenášet do rozhlasu. V mých věcech takový problém není, u některých mých kolegů ale ano, někteří by potřebovali jasnější představu, jak to tam dostat.

Petr Šabata přišel do rozhlasu až v roce 2016. Kdo tu práci dělal před ním?

Jan Pokorný.

Kdo kromě vás patří do skupiny? Nemyslím tím jenom redaktory.

Je tam řešeršní oddělení, které můžeme používat. Je tam zařazena Markéta Chaloupská, Jana Klímová, Jakub Troníček a formálně je tam pořád zařazená Marie Bastlová, která ale dělá 20 minut Radiožurnálu.

Proč jste si vybral Jakuba Troníčka?

Protože jsem ho znal. Věděl jsem, co píše v Právu, a myslel jsem si, že by se mohl naučit dělat investigativní reportáže.

Takže přišel na místo Marie Bastlové?

Vlastně ano, ale ona mu neuvolnila místo, protože pracovně-právně tam pořád je, ale v podstatě tam není.

Máte volnou ruku ve výběru témat?

Máme.

Máte dané, jak často musíte vydat nějaký článek nebo reportáž do vysílání?

Snažíme se, aby naše skupina, alespoň jednou týdně něco vydala. Když to neuděláme, tak se nic nestane. Zároveň se často stane, že vydáme třeba dvě, ale to je právě něco, co proběhlo vnitřním dialogem, kdy jsme řešili, jestli máme mít nějaký pravidelný čas ve vysílání, jenže to vás nutí, abyste občas vysílala blbosti. To jsem nechtěl, takže jsem prosazoval a prosadil jsem to, že nemáme pravidelný čas a vysíláme, když něco máme.

Co by se muselo stát, aby ten pořad mohl vzniknout?

Muselo by nás být víc.

A zatím neplánujete, že byste přijal další redaktory?

Já bych jich přijal, ale není místo. Kdyby byly místa, tak bych dva lidi určitě ještě přijal.

Má investigativní skupina nějaký rozpočet?

My čerpáme z rozpočtu Radiožurnálu.

Kolik je tedy zhruba roční rozpočet vaší skupiny?

Celá skupina určitě stojí jednotky miliónů. Nejdražší jsou na tom platy, protože platíte člověka, který vám měsíc nic neodevzdá. Výkon toho člověka je na konci malý. V investigativní žurnalistice totiž není neúspěch na něčem pracovat a zjistit, že to bylo jinak, a neodvysílat to. To se děje pořád. Na něčem dva měsíce pracujete a zjistíte, že zatím nic není. Což není problém, ale pro tu firmu jste dělala dva měsíce na něčem, co bylo k ničemu, a ta firma musí akceptovat, že to takhle funguje. Průšvih by byl, kdyby se to odvysílalo, a pak se zjistilo, že to bylo jinak. To je věc, která to prodražuje, vy si totiž platíte lidi a ono to jakoby navenek vypadá, že nic nedělají, a oni zatím někde běhají a něco zjišťují.

Myslíte, že to je ten důvod, proč investigativní skupiny mají už dnes v podstatě jen veřejnoprávní média?

To je jeden z důvodů. Další důvod je, že dřív nebo později každý majitel soukromého média, že ti novináři, které platí, začnou dělat něco o jeho kamarádech a to je situace, které se v podstatě nedá vyhnout. Někdy se to stane dřív, někdy později. Když jsem tady v rozhlasě nastupoval, tak jsem je varoval, že jednou se to stane i ano.

Ve veřejnoprávním médiu by s tím, ale stejně nemohl nikdo nic dělat.

Ano, protože to není jejich. Oni spravují majetek, který není jejich, takže se musí chovat jako správci a na to mají nějaká pravidla a já když je teoreticky neporuším, tak oni s tím nemůžou nic dělat.

Když nemáte pevně daný rozpočet, mohou Vás v něčem omezovat finance?

Mohou. V rozhlasu je problém s tím, že občas k investigativní reportáži potřebujete peníze, který se špatně vykazují v rozpočtu. V soukromém médiu je to jednodušší.

Kolik máte najednou rozdělaných kauz?

Ted' Každý pracuje trochu jinak, já toho mám rozdělaného většinou spousta. Ted' jich mám rozdělaných pět nebo šest.

Jsou nějaká obecná témata, kterým se věnujete?

Takhle o tom asi neuvažuji. Bud' vidím nějakou zprávu, tak ji prověřuju. Tím že to dělám už dlouho, tak existují vzorce uvažování, který mě vedou od jednoho tématu k druhému. Když znáte šéfy české mafie, když vejdete do toho prostředí, tak je to trychtýř. A čím dál jdete, tím větší obzor toho, co vidíte, máte před sebou. Když se zorientujete ve světě kolem a začnete o něm, jako investigativní novinář přemýšlet, tak těch témat vidíte hodně, takže já některá ta témata dávám i kolegům, ale nemám úplně zastřešující téma.

Ostatní členové skupin mají zastřešující témata?

Oni jsou všichni mladší kromě Jany a dělají to všichni kratší dobu, takže oni mají spíš oblasti, ve kterých se lépe orientují. Markéta dělá policii a justici, Kuba dělá to samé s větším přesahem do politiky a Jana dělá primárně věci s přesahem do ekonomiky.

Máte ve skupině porady?

Každé pondělí.

Chodíte také na porady vedení?

Chodím na plánovací porady vedení, kde zastupuji tu investigativní skupinu. My dáme do sdíleného plánu témata, která bychom ten týden chtěli odevzdat, a potom se řeší, která stanice by je chtěla, kdo nám s tím může pomoci, případně když má někdo další téma, o kterém něco víme, tak jak mu jsme schopni pomoci. A pak máme ad hoc porady k jednotlivým reportážím. Já jsem s kolegy v kontaktu každý den. Volají, když mají nějaký posun, nebo když je napadne nové téma. S Petrem Šabatou se bavíme třikrát, čtyřikrát týdně, o tom, kdo co může dělat.

Spolupracujete pravidelně i s nějakými jinými novináři Českého rozhlasu?

Spolupracujeme s datovým oddělením, s webem, s Radkem Kedroněm. Pro mě je primární partner Radek. Markéta ostatní ale dělají témata dohromady i s Ondřejem Golisem.

Co se týče překlápění reportáží na iRozhlas. Přepisujete si je sám nebo to někomu přenecháváte?

Jak kdy. Samozřejmě iRozhlas upřednostňuje, když ty texty napíšeme my, ale občas se dostanu do časového presu, takže se stává, že iRozhlas si vezme RDŽ, tedy Ranní Radiožurnál, což bývá taková delší reportáž. Tahle delší reportáž se většinou dá přepsat do zpravodajského textu, takže se někdy stane, že oni si vezmou tohle RDŽ nebo jiný ze zpravodajských příspěvků a přepíšou ho na web sami, ale většinou se to snažíme dělat my.

Schvalujete ta témata ve skupině jen vy, celá skupina, nebo případně ještě někdo jiný?

Porada je k tomu, že se o tom tématu bavíme. I když jsem vedl Na vlastní oči, tak to tak bylo. Jen jednou v životě jsem vetoval téma, o kterých jsem si myslel, že je to hrozná blbost. To bylo v Na vlastní oči. Od té doby ani předtím ani potom jsem žádné téma nevetoval, a když mě přehlasovali, tak mě přehlasovali. Víte, on nikdo z mých kolegů není hloupý, oni když přijdou s nějakým tématem, tak vědí, proč s ním přišli, a většinou je dobré. Spíš se na té poradě bavíme o tom, jak to téma udělat, než jestli se má udělat. Jediný, kde se občas nepotkáváme, je v mém tlaku na ně, aby nedělali denní zpravodajství. Je to těžké. Například tento týden běžely čtyři soudy OLEO, Čepro, což jsou témata, která Jana dlouhodobě sleduje. A má tam jít, když jsou to témata, která může dělat kdokoli? Já jsem říkal, že ne, ale ona chtěla, tak tam šla.

Jak vypadá natáčení reportáže pro rozhlas?

Nedá se to říct generálně. Máte různá témata, točíte skrytě, nebo otevřeně, točíte rozhovory, pátrání, hledáte lidi. Neexistuje uniformní způsob. Každé natáčení je něčím jině.

Mají ta natáčení nějaké společné prvky?

Společné je, že na konci musíte mít nějaký důkaz, ale ten důkaz musí být v různé podobě. Může to být listina, zvuk, fotka, skrytá nahrávka. To, co potřebujete je důkaz.

Jak to funguje v Českém rozhlasu, když chcete točit skrytě?

Když si pořádně přečtete Kodex, tak tam máte, že novináři mohou používat skrytou techniku a identitu i skryté mikrofony a za jakých okolností. Praxe je ještě trochu složitější. Nikdy se to neděje bez předchozího svolení nadřízeného. Můj nadřízený musí vědět, že já zítra půjdu a budu používat skrytou identitu, například jiné jméno. Když jsme kupovali pro reportáž zahraniční firmy, tak to muselo být předem schválené, nebo když jsme používali figuranta, který nahrával léčitele, kteří předstírali léčení lidí a ti lidé jim tam umírali. To jsme měli nasazaného člověka, který tam chodil, a mapoval to prostředí. O každé té jedné věci moji nadřízení věděli. Samozřejmě velmi často je to tak, že vedení nám důvěřuje.

Kdo musí schvalovat skrytou techniku?

Všechno končí Honzou Pokorným. Někdy stačí, že se to vyřeší s Petrem Šabatou.

Využíváte ji jenom vy, nebo i zbytek týmu?

Já ji využívám nejvíc, ale mohou ji využít i kolegové. Někteří z nich ji občas využívají, ale málo.

Podílíte se i na střihu?

Ano, stříháme si reportáže sami.

Píšete si i scénář reportáže?

Já to moc nedělám, ale kolegy k tomu nutím. Obecně, ať už je to pro Na vlastní oči nebo pro rozhlas, tak si musíte poslechnout „hrubáče“, tedy hrubý materiál. Potom si z něj vyberete synchrony, to jsou pasáže, které o něčem vypovídají, pak z toho seskládáte scénář a napíšete komentáře, které vám ten příběh povypráví. Dokumentaristé se učí papírkovou metodu, že se to celé přepíše, pak se to rozstříhá, a potom se na papíře seskládají ty promluvy za sebe. Z toho vlastně vznikne scénář. Můžete s tím hýbat a přeskupovat jednotlivé situace nebo promluvy, takhle fungují dokumentaristé. Podobný způsob je v našem případě, ale já to dělám jinak. Já si většinou pamatuju, co mi ti lidé říkají, protože já mám velmi dobrou paměť. Já si potom napíšu jenom linku vyprávění, pamatuju si, co mi ti lidé řekli, a sestřihám to.

Projde potom ta reportáž nějakým schvalovacím procesem?

Kolegové to dělají tak, že mi dají scénář, já si ho přečtu. Bavíme se o stavbě toho příběhu. Potom to sestřihají, já si to potom znova poslechnu výsledek, protože to, co funguje na papíře, nemusí fungovat ve zvuku. Potom to schvalují editoři a šéfredaktoři.

V jakých pořadech vystupujete?

Rozhlas má proudové vysílání, tam těch pořadů mnoho není. Občas ale vystupujeme ve 20 minutách Radiožurnálu, v tom proudu máme reportáže, máme vstupy v publicistikách, ráno bývá Ranní Radiožurnál, a potom tzv. RSM, což je rozhovor s moderátorem. Rozhlas je vlastně kontinuální vysílání, kam ty reportáže vkládáme. Ten proud je každý den trochu jiný, i když má pevné momenty, tak je daleko pružnější. Obvykle to funguje tak, že když máme nějaké větší téma, tak tím naplníme celý den. Ráno, každou hodinu, do proudu, do rozhovorů, do 20 minut, takže dáme obsah tomu dni.

Jana Klímová se ale zmínila, že vystupuje v pořadu Zaostřeno. Tam tedy vystupuje jen ona, nebo i ostatní?

Mohou i ostatní, ale v praxi to dělá jenom ona, protože nás ostatní to moc nebaví.

Peter Duhan, bývalý generální ředitel ČRo, se, když vznikal ten tým, zmínil, že ta skupina bude mít vlastní telefonní linku. Máte ji?

Máme každý vlastní telefon, ale on mluvil o něčem jiném. My jsme na začátku vymysleli projekt, který se jmenoval Radio Leaks, a ten byl postavený na tom, že budeme mít vlastní kryptovanou telefonní linku a kryptovaný emailový přístup. To bylo podmínkou toho, abychom vytvořili přístup pro lidi, kteří nás chtějí oslovit, ale bojí se, že z toho budou mít průšvih, to je časté, že potřebujete tyhle lidi chránit. Jakým způsobem nás může někdo oslovit, aby mu to umožňovalo zůstat v anonymitě? Je to těžké. Když mi někdo zavolá na mobil z jiného mobilu, může to někdo odposlouchávat. Datový provoz je taky možné zachytit. Po emailu si to může přecíst kde kdo, takže jsme vytvářeli způsob kryptovaného oslovení. Podmínkou bylo, že se koupí server, to není drahá věc, to stojí asi třicet až padesát tisíc, který bude ukrytý, bude k němu mít přístup jen několik lidí a bude tam speciální postup, který zakrytí oslovení a umožní ochranu zdrojů. Nevzniklo to, protože Český rozhlas je v některých situacích složitý. K tomu aby to bylo skryté, aby to nebyla jenom hra, tak to potřebujete koupit a umístit tak, aby o tom věděli dva lidi, ale nákupy serverů a jejich správa, je v Českém rozhlase něco, co se musí soutěžit ve veřejném výběrovém řízení. Vy ale nemůžete kryptovanou věc koupit ve veřejném výběrovém řízení, protože v tu chvíli je jasné, kdo to dělá, co to je a kde to bude. Na tomhle to zamrzlo, Český rozhlas není schopen tajně koupit věc, kterou by pak ještě tajně spravoval. Takže zatím to nefunguje, ale třeba někdy bude.

Když vás tedy někdo, kdo se bojí, chce oslovit, jak to může udělat?

Obvykle mě ti lidé osloví bez toho, aby mi přesně říkali, o co jde. Někteří lidé mi pošlou dopis, což je pořád ještě forma, která je dobře anonymní. Občas mě někdo osloví na ulici. Většinou si je ale najdu sám. Dělán velmi málo témat z informací, které získám takhle od lidí.

Radek Kedroň se mi zmiňoval, že u něj musí novináři využívat sociální sítě. Vy používáte sociální sítě?

Nemám ani Twitter ani Facebook. Může to někdy mít výhodu, někdy je to ale ke škodě, v případě Facebooku. Já si myslím, že sdílet svoje soukromí, je v přímém rozporu s tím, co investigativní novinář dělá.

Jaká je podle vás momentální situace investigativní žurnalistiky v Českém rozhlasu?

Žije, ale utrpěla velkou ránu. Tím, co se odehrálo mezi námi a generálním ředitelem, to velmi uškodilo oběma stranám. My jsme zařízení na to, čelit tlakům zvenku, neustále někdo nadává, někdo vyhrožuje, zastrašuje nebo podává trestní oznámení, tomu ale jsme schopni čelit a jsme na to připraveni. Velmi obtížně se ale čelí kontinuálnímu tlaku zevnitř, to je místo, kde potřebujeme mít krytá záda, potřebujeme mít možnost využít právní oddělení nejen ke konzultacím, ale i k obraně. Ve chvíli, kdy vám ale zasadí ránu někdo zezadu... Pro mě byl výsledek téhle kauzy ten, že na mě přišlo pět dalších stížností na tři roky staré věci. Lidi, na které jsme přišli, se snaží využít téhle situace, aby tu svoji situaci otočili. My to přestojíme, jenom je to úmorné.

Je ta kauza už u konce?

Nevím, žurnalisticky u konce není, jestli u konce ve sporu s vedením, nevím, Doufám, že ano.

Uvažujete ještě pořád o odchodu z Českého rozhlasu?

Nehledám nové místo.

Příloha č. 5: Rozhovor s Ondřejem Suchanem, šéfredaktorem Českého rozhlasu Radiožurnál

Rozhovor se uskutečnil 16. dubna v Praze.

Víte, jak vznikala investigativní skupina, kterou vede Janek Kroupa?

O tom ví víc ředitel Zpravodajství Jan Pokorný a šéfredaktor Zpravodajství Martin Ondráček. Ti přivedli do rozhlasu Janka Kroupu a stáli tak u zrodu investigativní buňky. V té době jsem byl vedoucím domácí redakce a přivedl sem dva další členy této redakce Markétu Chaloupskou a Antonína Viktora. Nejprve pracovali napůl u nás v domácím a u Janka. Postupem času ale utvořili speciální investigativní redakci. Postupně jsme hledali prostředky na to, abychom jim tady udělali nějaké zázemí.

Když jsem přišel Janek Kroupa, tak patřil pod domácí zpravodajství?

Ne, on byl trochu vyčleněný. Přišel jsem s tím, že dá dohromady speciální tým. Ze začátku oslovoval ty dva, o kterých jsem mluvil. Když se to ustanovilo, tak přišla Jana Klímová, Marie Bastlová a později Jakub Troníček.

S příchodem Marie Bastlové a Jany Klímové tedy odešel Antonín Viktor?

Ne, rozhodně neodcházel kvůli nim. On z počátku dělal v domácím zpravodajství, pak se na chvíli vrátil do MF Dnes, kde předtím pracoval, a poté se sem opět přišel zpátky. Už ale jako editor Českého rozhlasu PLUS.

Účastníte se i interních porad skupiny?

Doteď byl vedoucím programu na Radiožurnálu Petr Šabata a za stanici chodil na jejich porady on. Poté, co se stal šéfredaktorem Českého rozhlasu PLUS hledáme způsob, jak systém porad změnit. Za Radiožurnál bude řešit spolupráci s investigativní buňkou hlavně vedoucí programu Vladimír Křivka.

Novináři z investigativní skupiny se mi zmiňovali, že pokud odevzdávají příspěvky, které se týkají nějakých citlivějších témat, tak je kontrolujete i vy. Co jsou tedy citlivější témata?

Citlivé může být například to, když je v reportáži využitý skrytý mikrofon nebo citujeme anonymní zdroj. Podle vnitřních pravidel Zpravodajství Českého rozhlasu v takových případech musí dát souhlas ředitel Zpravodajství nebo šéfredaktor stanice, kde se materiál

vysílá. To znamená, ve chvíli, kdy se v reportáži objeví dva zdroje, ale jsou utajené, ať už z osobních důvodů nebo kvůli bezpečnosti, tak je musí znát šéfredaktor nebo ředitel Zpravodajství. Ale to platí u příspěvků všech redakcí.

Jak se rozhoduje, kdo z vás to bude znát?

My to máme nastavená tak, že vždycky to musí vědět jeden z nás, to je interní nařízení. Velmi často je ale známe oba.

Jaké jsou podmínky pro využívání skrytých mikrofonů?

Přesně je to napsané v Kodexu, ale je to ve chvíli, kdy redaktor není schopen získat zdroje jinou cestou. Pokud je možné získat informace přímo na mikrofon, tak to musí redaktoři využít.

Janek Kroupa se zmínil o tom, že to využívá. Používají to i jiní investigativní novináři z týmu?

Rozhodně. A nejen z týmu Janka Kroupy. Řeknu Vám příklad z domácí redakce, týkal se sportu. PO nějakých incidentech na stadionech, rozhodlo vedení Fotbalové asociace, že následný zápas budou prodávány vstupenky jen na občanský průkaz. A redaktor domácí redaktor zkusil, jestli to opravdu funguje. Prošel na stadion na cizí lístek, nikdo ho nekontroloval. Kdyby neměl skrytý mikrofon, asi by si kontrola dala větší pozor. Pro ten příběh jiná cesta nebyla. Pravidla Kodexu tudíž platí pro všechny pracovníky Českého rozhlasu.

Když kontrolujete příspěvky, tak na co si dáváte pozor?

Stejně jako u všech ostatních příspěvků sledujeme, aby ta reportáž byla vyvážená, aby dostaly prostor všechny strany. Ta kontrola, ale není jen obsahová, ale i čistě formální. To znamená, jestli jsou dobře využité zvuky a podobně.

U příspěvků investigativců je samozřejmě „problém“, že často popisují složité kauzy s velkým množstvím dat a informací. V rádiu, když použijete přemíru čísel, nebo popisujete vazby mezi mnoha lidmi, tak je to pro posluchače nepřehledné. Především u Radiožurnálu funguje u posluchačů kulisový poslech, což znamená, že oni zpozorní ve chvíli, kdy je něco zajímavé, ale nemohou se vrátit v textu jako u novin. S investigativní buňkou se tedy bavíme převážně o tom, jaký formát zvolíme, jaká bude stopáž toho příspěvku, jak to zařadíme do vysílání, aby to odpovídalo normám. Dokonce jsme udělali několikrát i speciální formát Dvaceti minut Radiožurnálu, protože jsme potřebovali vše pořádně vysvětlit. U rozhlasové novinařiny, je to složitější v tom, že do příspěvku nevložíte tištěný materiál nebo graf, ale všechno musíte to

vysvětlit v tom příspěvku. Co se týče obsahu, tak u nejsložitějších kauz vytvoříme takový „opoziční tým“, abychom si ověřili, že máme všechno pohromadě.

Můžete na příkladech vysvětlit, co těm reportážím vytýkáte?

U nás jsou v investigativní buňce kvalitní novináři. Já si myslím, že máme u nás vůbec jeden z nejsilnějších týmů v Česku. Takže to není o tom, že bychom jim něco tradičně vyčítali. Spíš se stane, že při zpracování takovýchto složitých kauz, se člověk, který to dělá, dostane do určité bubliny a předpokládá, že posluchač má o dané kauze velké informace. Má pocit, že všichni o tom už vědí, a nemusí některé věci vysvětlovat. Jsou příliš ponořeni do toho příběhu a ukáže se, že ačkoli to splňuje veškerá pravidla, tak pro toho posluchače by to mohlo být nesrozumitelné. To je ale naprosto přirozená věc.

Jana Klímová se zmínila, že schvalovací proces tady v rozhlase je složitější než v tištěných médiích. Je to pravda?

Asi ano. Jde o to, že my máme daleko pevněji nastavená vnitřní pravidla. Kodex Českého rozhlasu popisuje, jak se chovat ve vysílání, protože máme samozřejmě velký dosah jako médium. U nás i klasické příspěvky prochází dvojím editorským metrem. Jeden z nich je při samotné výrobě, to znamená, že když bude něco připravovat domácí redakce, tak ten příspěvek schvaluje domácí editor, a potom ještě staniční editor. Máme to tak nastavené, abychom předešli chybám ve vysílání.

Schvalujete i příspěvky na iRozhlas.cz?

Ne. Tady má každá stanice svého šéfredaktora s tím, že i iRozhlas je branný jako samostatná stanice, i když je to web, a tím šéfem je tam Radek Kedroň. Vysílání je ale hodně propojené s iRozhlasem. Když přijdou redaktoři z webu svůj příspěvek „převykládat“ do vysílání, tak naši editoři schvalují podobu RSMka.

Janek Kroupa se v rozhovoru zmiňoval, že dnes je už v Kodexu uvedeno, že má mít Český rozhlas investigativní novináře. Předtím to tam tedy uvedené nebylo?

Já nejsem znalec předešlých verzí Kodexu, jsem v rozhlase teď čtyři a půl roku. Investigativní žurnalistika je ale důležitou součástí vysílání a vždycky byla. Vždycky jsme ale neměli investigativní buňku, mohlo to být tak, že jsme měli v rámci redakce zpravodajství redaktory-seniory, kteří pracovali na takovýchto tématech.

Proč myslíte, že ta skupina nemá žádný pravidelný pořad?

Ta skupina totiž není velká, dnes má čtyři členy. Nechceme, abychom se dostali do situace, kdy musí v daný moment vydat nějaký příspěvek, jen proto, že je to naplánované v nějakém pořadu. To by totiž znamenalo, že se tam mohou dostat i témata, která nejsou tak silná. Navíc v rozhlase na pravidelnost funguje na denní bázi. A to by nešlo. S těmi tématy nakládáme přesně tak, jak nám ukládá Kodex. To znamená, že jakmile je ta věc hotová a ověřená, tak má jít do vysílání. Občas si stěžuje někdo, že jsme mohli téma odložit. Nemohli. Příspěvek odkládáme, pouze v případě, že je potřeba na něm něco dodělat.

Čemu se věnují reportéři investigativní buňky?

Markéta Chaloupská je velmi zkušená redaktorka oblasti justice a policie. Jana Klímová je podle mého názoru nejlepší ekonomická reportérka v zemi, která má navíc dar. Nejenom, že tady dělá investigativní reportérku ale i ekonomickou analytičku. Ona dokáže složitá, ale důležitá ekonomická témata a kauzy vysvětlovat lidem velmi jednoduše a srozumitelně. Jakub Troníček je tady nejkratší dobu, dělá státní správu a kauzy kolem toho, má vazby i na bezpečnostní složky jako Markéta. Janek Kroupa vzhledem ke svým zkušenostem dělá ty největší kauzy, většinou se dotýkají šedé zóny byznysu a politiky. Zároveň spolupracoval na kauzách s mezinárodním přesahem, například na těch zbraních, které se odsud nebo z Polska dostávali na Ukrajinu. Oni ale teď fungují daleko víc dohromady, vzájemně se doplňují.

Vy jste říkal, že je tam na pravidelný pořad málo lidí. Plánujete tedy tu skupinu nějak rozšiřovat v budoucnu?

To záleží na možnostech. Já jsem hlavně rád, že tady ta investigativní buňka je. Já bych byl nejraději, abychom, ta témata dostali i do jiných redakcí, což se děje, ale ne v takové míře. To znamená, aby s menšími kauzami přicházeli i regionální novináři a spolupracovali s Jankovým týmem.

Původně jste začal pracovat v Českém rozhlase v roce 2009 díky redakci reportérů, která se tady utvářela. Proč jste se rozhodl sem přejít?

Já jsem předtím pracoval jako sportovní redaktor, ale věnoval jsem se tématům, abych tak řekl, nad rámec Branek, bodů a vteřin. Věnoval jsem se hlavně financování sportu, loterijního zákona, libereckého šampionátu v klasickém lyžování a sportovním kauzám. Na základě toho si mě tehdejší ředitelka vyhlédla a zeptala se mě, jestli nechci posílit tuto buňku, protože to byl jiný pohled na věc. Nebyl to ale můj šálek kávy, nejsem investigativní reportér. Ale byla to dobrá zkušenost.

Investigativní postupy jste tam ale používali.

Určitě, měli jsme i pravidelný pořad. Do něho jsme přispívali my i redaktoři centrálních a regionálních redakcí. My ale byli spíš reportérský tým. Všechny díly toho pořadu tak nebyly úplně investigativní, v tom pravém slova smyslu, byly to i velké zajímavé příběhy. Tenkrát jsme tam tuším měli dvě různé reportáže, které na věc nahlíželi z různých úhlu, plus rozhovor. Ten pořad se Pod kůží.

Tenkrát jsem dělal především financování Českého sportu a krach loterijní společnosti Sazka, Jan Hrbáček dělal bezpečnostní věci, Lucie Husárová politické, ale fungovalo to jiným způsobem než teď. Myslím si, že ten tým teď je výrazně silnější a daleko víc musíme myslet na to, jak to propojovat s vysíláním, protože, jak jsem říkal na začátku, investigativně to rádio úplně nepřeje, nemáte totiž před očima tištěné materiály a nemůžete se vrátit. Neustále se to snažíme zdokonalovat, aby to bylo pro posluchače co nejpřehlednější.

Kolik tam tenkrát pracovalo lidí.

Myslím si, že i s vedoucím Mirkem Motejlkem pět. Kromě už jmenovaných tam byla Michala Vetešková, která se věnovala kultuře a pak přišel Petr Sehnoutka, současný šéf regionálního vysílání, ten hodně pracoval na kauzách spojených s českým zdravotnictvím. Také přišel z tištěných médií jako Mirek Motejlek a já. Ten tým se ale postupně rozpadl, změnil svoji formu, a pak zmizel i ten pořad.

Jak ta redakce vlastně vznikala?

To znám trochu z doslechu. Vedení si řeklo, že by bylo dobré, kdyby tady byla taková buňka. Dlouhodobě tady fungoval investigativní reportér Jan Hrbáček, který byl v domácí redakci. Následně oslovovali další lidi mimo Český rozhlas. Já s Mirkem Motejlkem jsme se tam dostali každý trochu po jiné ose, ale oba z Týdne. Postupem času přišel Petr Sehnoutka, Lucka Husárová, která dělala parlamentní zpravodajku.

Rozpadlo se to kvůli tomu, že odešel Miroslav Motejlek?

To se nedá takhle jednoduše říct. Tenkrát byl ve zpravodajství Českého rozhlasu jiný systém. Dnes je jeden ředitel Zpravodajství, který má pod sebou tu část zpravodajských a publicistických stanic a redakce. Tenkrát jsme všichni spadali pod Radiožurnál, nebyl tady Český rozhlas Plus ani iRozhlas. Byl tu web zprávy.rozhlas.cz, který nevytvářel původní obsah a neměl takový zásah do vysílání. Nebylo k tomu to „podhoubí“ nastaveno, tak jako dnes, kdy

jsme schopni reagovat daleko rychleji. Spíš bych tedy řekl, že to bylo shodou okolností. Není to ale tak, že by v danou chvíli investigativní žurnalistika úplně vymizela.

Kam jste odcházel z této redakce reportérů?

Já jsem odcházel za jinou výzvou. Nesouviselo to s tím, že bych odsud utíkal. Když jsem sem nastupoval, tak jsem dostal nabídku i z Lidových novin, abych vedl sportovní redakci, a během toho roku jsem se rozhodl, že si to chci vyzkoušet. Chtěl jsem to vést trochu jinak v souvislosti s těmi věcmi, které mě bavily, a Lidovky to nabízely. Chtěl jsem to dělat tak, aby sport zaujal většinou společnost nejen fanoušky sportu, měly tam být přesahy do byznysu, práva a podobných věcí.

Proč jste se v roce 2013 vrátil do Českého rozhlasu?

Protože tenkrát noviny změnil majitele. Koupil je Andrej Babiš. Nešlo ani tak o jeho osobu. S tou skupinou, se kterou jsme odešli, jsme byli toho názoru, že nejde propojit moc mediální, politickou a byznysovou, aby se to neodráželo v médiích. Přitom já jsem dělal magazín, kde by se to asi odrazilo nejméně, ale já vždycky říkám, že ten časopis je do něčeho vložený, nejde to oddělit. Nedokázal jsem si představit, co s těmi novinami bude dál. A k rozhlasu jsem měl vztah, i když jsem tady předtím byl jen jedenáct měsíců. Věděl jsem, že jestli budu někam odcházet, tak do veřejnoprávního média, protože ta mediální scéna tady v tu chvíli byla roztržitá. A zrovna se vypisovalo místo na šéfa domácí redakce, které jsem vyhrál. Přišli sem v tu dobu i další kolegové, například Vladimír Křivka, se kterým jsem dělal v Lidových novinách, který je nyní vedoucím programu, nebo Markéta Chaloupská, taky naše kolegyně z Lidových novin. Později i Jana Klímová, o které jsem si vždycky myslel, že bude jen v tištěných médiích, ale asi viděla, že má smysl dělat pro Český rozhlas.

Jaké jsou největší rozdíly při práci v soukromém médiu a ve veřejnoprávním Českém rozhlase?

Já jsem nikdy nebyl v soukromém rádiu. Největší rozdíl pro mě, že jsem přešel z tištěného média do rozhlasu. Tady totiž nestačí ty informace jenom sepsat, musíte se naučit mluvit, musíte se naučit stříhat reportáže, naučit se pracovat se zvukem. Musíte pořád myslet na to, že děláte ve zvukovém médiu, musíte popisovat, kde jste. To se museli ti lidé naučit a myslím, že plno z nich s tím mělo problém, ale dnes jsou schopni, o tom přemýšlet. V tomhle je ta práce jiná, ale základ je pořád stejný, přinášet ověřené informace. Jsou tady taky daleko silnější

dozorčí orgány než v tištěných médiích, každá chyba je víc vidět. Pokud tady ale k chybě dojde, tak je to normální selhání lidského faktoru. Jinak si ale myslím, že novinářina je všude stejná.

Někteří investigativci se například zmiňovali o tom, že tady jsou daleko lepší finanční podmínky než v soukromých médiích.

To jsem rád, že to říkají. Asi to ale neplatí stoprocentně. Pro mě je jiné, že tady je Honza Pokorný, Martin Ondráček, Petr Šabata a další, kteří si tou prací prošli a vědí, co obnáší, takže vědí, kdy lidem dát například klid na práci a podobně.

Kdo je podle vás investigativní novinář?

To se podle mě hodně změnilo. Ukázalo to i Slovensko, Ján Kuciak byl datový novinář a přitom investigativec. Na internetu je dnes spousta věcí, takže dnes může být investigativním novinářem i člověk, který v první fázi nevyjde z kanceláře ale čerpá z mnoha otevřených zdrojů. Pořád je to ale člověk, který dokáže přinést informace, které nejsou v pění dnů a dokáže otevírat nová témata, tedy témata, po kterých padají vlády a mění se ministři. Dřív jsme s tím měli spojenou MF Dnes, nebo pořad Na vlastní oči, i když tam si myslím, že těch opravdu velkých kauz postupem času ubývalo.

Mohl byste ještě na závěr říct, v jakých médiích jste pracoval?

Začínal jsem v roce 2005 v novinách Nedělní svět, byla to taková nedělní nebulvární noviny, které ale neměly asi takový úspěch, jaký se očekával. Byly v jednom vydavatelství s časopisem Týden. V roce 2007 ty noviny skončily a my jsme pracovali pro Týden a Tyden.cz, kde jsem dělal ve sportovní redakci. V roce 2009 jsem přešel do Českého rozhlasu a dělal jsem v tom investigativním týmu Českého rozhlasu. V roce 2010 jsem odešel vést sportovní redakci Lidových novin. Následně jsem byl šéfredaktorem magazínu Pátek a v roce 2013 jsem přešel do Českého rozhlasu, na začátku jsem dělal šéfa domácího zpravodajství a po dvou letech jsem přešel dělat vedoucího programu Radiožurnálu a za dalšího tři čtvrtě roku jsem se stal šéfredaktorem Radiožurnálu.

Příloha č. 6: Rozhovor s Petrem Šabatou, koordinátorem investigativní skupiny Radiožurnálu a šéfredaktorem Českého rozhlasu Plus

Rozhovor se uskutečnil 23. března v Praze.

Mohl byste se nejdřív stručně představit?

Já jsem pracoval celá devadesátá léta v MF Dnes, sedm let jsem tam dělal šéfredaktora. Potom v Bratislavě jsem šéfoval deníku Pravda. Poté jsem byl necelé dva roky v projektu PPF Naše adresa, pak tři roky šéfredaktorem Hospodářských novin a pak dva roky zástupce šéfredaktor deníku Sme v Bratislavě a nyní jsem něco přes rok v rozhlase.

Proč jste opustil soukromá média a přešel jste do veřejnoprávního Českého rozhlasu?

Vracel jsem se ze Slovenka a z rozhlasu přišla dobrá nabídka na vedoucího programu stanice Radiožurnál.

Jaký je podle Vás největší rozdíl mezi soukromými a veřejnoprávními médii?

Já jsem měl štěstí, že jsem v těch soukromých médiích, pracoval v těch seriózních. To znamená MF Dnes 90. léta, deník Sme na Slovensku a samozřejmě Hospodářské noviny, kde pokud jde o obsah, tak ten rozdíl velký není. Je samozřejmě rozdíl v tom, že v těch komerčních médiích musíte myslet na to, jak vydělávat peníze, což není s ohledem na koncesionářské poplatky a respektive způsob financování veřejnoprávních médií v Česku problém. To je pro mě hlavní rozdíl. Do obsahu to ale nemá bezprostřední vliv, v Hospodářských novinách stejně jako v Českém rozhlase je zásadní pravidlo, že obchodní, politické ani jiné vlivy nemají žádný dopad na obsah, ale jako uvažování o projektech komerčních a to je něco, co v Českém rozhlase samozřejmě není.

A například Jana Klímová se zmiňovala, že schvalovací procesy tady v Českém rozhlase jsou složitější, než v soukromých médiích. Myslíte si to také?

Myslím si, že problém je ve schvalovacích procesech, protože ty jsou tady složitější, protože rozhlas. Tím myslím typ média. Tady je normální dvoustupňový editorský systém, to znamená, že s tím autorem, respektive s tím příspěvkem pracuje editor toho oddělení, například šéf domácího oddělení nebo šéf investigativní skupiny, a potom editor stanice, to znamená ten, který přebírá k vysílání tu věc. To je trochu složitější než v printu, kde pracovala Jana dlouhá léta, kde ten text prostě přečte šéf a pak si ho vezme už editor, který ho dává na stránku, čili myslím si, že ta technologie je jednodušší. Složitější věci, tady v ČRo, například ty, na kterých

pracoval Janek Kroupa, tak bych neřekl, že je složitější schvalovací proces, ale my jsme třeba s Jankem Kroupou, a když říkám my, tak mám na mysli, šéfa Zpravodajství Honzu Pokorného, Martina Ondráčka nebo třeba šéfredaktora stanice Ondřeje Suchana, tak vlastně s autorem probíráme tu věc od záměru. Přejde Janek Kroupa s nějakým námětem, s návrhem, respektive s nějakou konstrukcí té věci a vlastně od začátku o tom debatujeme a až potom je schvalovací proces zase dvoustupňový. Tak možná, že to vypadá jakoby složitě, ale myslím si, že to je správný způsob, jak dělat ty složité, vážné, investigativní věci.

A Janek Kroupa přijde takhle jen se svým námětem, nebo i chodí s tématy ostatních?

Témata celé skupiny zazní na týdenní poradě, kde se oni o tom baví a z toho vznikne nějaký základní rámec věci, do kterých se pouštějí. Je fakt, že Janek je určitě nejzkušenější z těch investigativních novinářů, které tady máme, a často tedy chodí s náměty pro ostatní i on, protože má prostě nejvíce zdrojů.

Jak momentálně hodnotíte investigativní žurnalistiku v Českém rozhlase?

Skvělá. Myslím si, že ten tým je opravdu špičkový, má špičkového šéfa, myslím Janka Kroupu, má všechny podmínky tady ty věci dělat, když se podívám po tom trhu, tak takové podmínky mají asi Seznam zprávy a Česká televize, tedy Reportéři, ale jinde, a to buď z důvodu politického ovlivňování, nebo ekonomické situace, takové podmínky nejsou. A jak říkám, ten náš tým je skvělý, koneckonců Jana Klímová dostala letos Cenu Ferdinanda Peroutky za investigativní žurnalistiku.

Jak jste se k této skupině dostal?

Jako zkušeného člověka mě Honza Pokorný jako koordinátora poslal, abych se zapojil do těch debat.

Takže vy jste se nejdříve stal vedoucím programu, a pak vás teprve oslovil Jan Pokorný?

Ano, ta moje práce s investigativní skupinou totiž nesouvisí s mojí pozicí v Rozhlase, ale spíš souvisí s mojí osobou. To znamená, že Honza se spolehl na moje novinářské zkušenosti. Já jsem totiž například na Slovensku, když jsem poslední dva roky působil v deníku Sme, tak jsem měl na starost rovněž investigativní skupinu, který se skládala ze dvou lidí – asi nejznámějšího slovenského investigativního reportéra Toma Nicholsona a Adama Valčeka, což je ten datařský, datový investigativní typ práce.

Vy jste přišel později, než investigativní skupina Janka Kroupy vznikala, ale víte něco o jejím vzniku?

Nevím, respektive něco vím, ale nevím to tak spolehlivě, abych vám na to mohl odpovědět.

Jaká je nyní Vaše role v investigativní skupině? Od 1. března jste šéfredaktorem ČRo Plus, změnilo se něco?

Pořád stejná. Jak říkám, moje role není navázaná na funkci v rozhlasu, ale na osobu.

Kdo všechno do skupiny patří?

Rešerše si investigativní skupina objednává v našem rešeršním oddělení, což je perfektní služba, kterou náš rozhlas má. Další věc, která podporuje naši investigativní skupinu, je spolupráce s datovým týmem, ve kterém pracuje Petr Kočí, Jan Cibulka, Michal Zlatkovský a Honza Boček, což je, jak se ukázalo, na slavném případě pozemků obhospodařovaných bez právního důvodu, například skupinou Agrofert, velmi podstatná podpora. A pak samozřejmě jsou případy, kdy spolupracuje skupina s novináři Radka Kedroně. V poslední řadě procházejí jejich práce běžným editorským systémem jako každá jiná věc. Jak jsem říkal už dříve, tam je specifická spíš ta příprava – debata o tom, jestli je všechno v pořádku, podle kodexu, jestli je nutné použít nejmenovaný zdroj, jestli je možné použít nahrávání, aniž by to respondent věděl, a další speciální postupy, které se dělají při investigativně.

Kromě debaty se skupinou, je ještě něco Vaším úkolem?

V zásadě ne.

Například schvalování těch reportáží?

Věci, které dělají členové investigativní skupiny, schvaluje jejich nadřízený, Janek Kroupa. To znamená, že je v systému poslechno nebo přečteno a okomentuje. Věci, které dělá Janek Kroupa, tak dělá někdo z vedení zpravodajství, to znamená Pokorný, Ondráček, Suchan nebo já.

Mluvil jste o tom, že ta skupina spolupracuje i s iRozhlasem, jak to funguje?

Vyměňují si typy a ve chvíli, kdy pracují na stejné věci, například Markéta Chaloupská a Ondřej Golis, to se občas stává, protože oni dělají takovou tu hospodářskou a jinou kriminalitu, tak si rozdělí práci, aby nedělali oba všechno.

Markéta Chaloupská tedy dělá hospodářskou kriminalitu. Můžete říct, jakým dalším tématům se věnují ostatní členové skupiny?

Jana Klímová se velmi dobře vyzná v ekonomických věcech, to znamená energetika, ČEZ a další souvislosti. Ona má dar vysvětlovat nebo spíš sdělovat složité, kriminální věci srozumitelně a přitom to zjednodušení nepoškodí to sdělení. Kuba Troníček dělá všechno možné. Janek Kroupa dělá takové ty asi velké věci a jeho záběr je taky široký, protože on má spoustu zdrojů z různých částí společnosti, abych to tak řekl, od galerie až po státní úředníky.

V jakém slova smyslu velké věci?

Velké věci ve smyslu, že jsou závažné, vyžadují spoustu práce – zjišťovací v databázích, tak potom reportážní, to znamená obcházení aktérů a dobývání informací z nich.

Jaké reportáže máte se skupinou spojené?

Například pozemky Agrofertu... Přemýšlím, co jsme nakonec vysílali. Například víza v Ukrajině a tak.

Janek Kroupa se mi dnes zmiňoval, že hlavně on používá i skryté odposlechy a další takové řekněme speciální technické věci a že v Českém rozhlase je těžší to prosadit. Tak mě zajímá proč?

To má jednoduché zdůvodnění. My máme dobrý, ale poměrně přísný kodex, kde je napsáno, v jakém případě můžeme používat skryté nahrávání používat, nebo za jakých okolností může ve vysílání zaznít, že informaci máme od zdroje, který si nepřeje být jmenován, protože to jsou postupy, které v konečném důsledku mohou znevěrohodňovat ten příspěvek, tak jsme opravdu velmi opatrní v jejich používání, tak se snažíme, aby zdroje mluvily na jméno a aby o nahrávání lidé věděli, i když ne vždycky to jde.

Používají tyhle tajné odposlechy i jiní investigativci z tohoto týmu?

Určitě.

Mají investigativci volnou ruku ve výběru témat?

Ano.

Má Janek Kroupa, řekněme, právo veta v té skupině?

Ano a musím říct, že se to často stává, protože on je velmi a správně náročný na výběr toho, do čeho by se skupina měla pouštět a nechce dělat banálnější věci, které pokryje běžné zpravodajství.

Vetuje to téma definitivně, nebo jen v tom smyslu, že ho chce už v záměru víc rozpracované?

Ano, už v záměru musí být jasné, proč se do toho investigativci chtějí pustit, musí to být závažné téma.

Je dané, jak často musí skupina vydat nějakou reportáž nebo článek?

Máme takovou nepsanou domluvu, že jednou za týden, to znamená, že by každý z nich jednou za měsíc měl přinést nějakou věc.

Má skupina interní porady?

Ano. Každé pondělí.

Chodíte s nimi na tyto porady?

Ano.

A jak takové porady vypadají?

Probírají se tipy a probíhá nad tím první debata, jestli má nebo nemá smysl se do toho pouštět, jestli jsou to útržkovité informace, které se dají zpracovat a ověřit. Druhá věc je debata o tom, v jakém stádiu jsou rozpracované věci, kolik práce na nich zbývá dodělat, kdy to může jít do vysílání.

Potom jsou porady vedení, tam chodíte s Jankem Kroupou také?

To jsou týdenní porady, kde se dává dohromady týdenní plán, kam spadají věci domácí, ekonomické a další, i věci investigativní skupiny. Je to spíš informativní porady.

Proč nemá skupina pravidelný investigativní pořad?

Protože pravidelný pořad je past, musíte ho nakrmit, i když nemáte dost kvalitních věcí.

Jinak investigativci vystupují v různých pořadech, které to jsou?

Vlastně všude ve vysílání od zpráv, po normální příspěvky v rámci zpravodajského proudu. Potom je to Zaostřeno na Plusu a nebo 20 minut Radiožurnálu, kde je rozhovor s tím autorem, který do vysvětluje reportáže, které vysíláme ten den. V publicistikách po zprávách ve 12 a v 18 na obou stanicích, v Radiožurnálu a na Plusu. Pochopitelně, že jejich věci mají i písemnou podobu, ta vychází na iRozlase.

Má skupina nějaký rozpočet?

Nemá, je napojená na rozpočet celého zpravodajství. Mají velmi dobré finanční podmínky, na cestování, získávání informací, s čímž by asi Janek Kroupa nesouhlasil. Máme taky striktně zakázané kupovat informace.

Kdo je podle Vás investigativní novinář?

Janek Kroupa. Zkušený novinář, který má dostatečný bohatství zdrojů. Zkušený říkám proto, jelikož ověřování informací z politiky, ekonomiky a z toho kriminálního prostředí je velmi obtížná práce, která chce nějaký background, to znamená znalost lidí, znalost vztahů, znalost triků, které ty zdroje používají. Měl by mít nějaké základní množství znalostí, například Janě Klímové se velmi hodí, že je původem ekonomická novinářka, která se perfektně vyzná v mnoha ekonomických oborech. Musí to být člověk, který se nebojí, je dostatečně rázný a drzý v oslovování lidí, což někdy je nepříjemné, a musí to být člověk neustále pochybující, protože každý zdroj je potřeba ověřit a každé sdělení třikrát obrátit nahoru a dolů. A nakonec to musí být člověk, který dokáže jakoby zjednodušovat. Ty kauzy jsou zpravidla složité a vy je zvláště v rozhlase nemůžete popsat do každého detailu, aby to posluchač pochopil, ale zároveň nesmíte poškodit jádro sdělení.

V čem se investigativa liší od jiných druhů žurnalistika?

Myslím, že investigativa musí přicházet se závažnými tématy – s politickými, také se zabývat korupcí a jejím zneužíváním a závažnými složitými kriminálními činy.

Proč myslíte, že většina médií u nás už nemá investigativní skupiny, s výjimkou Českého rozhlasu a České televize?

A Seznamu. Protože je to drahé a neefektivní, ve smyslu, že vám to dramaticky nezvedne návštěvnost, poslechovost a prodej. Jsou to složité věci, které ale mají pozitivní vliv na chod společnosti a ne na ekonomickou prosperitu média. Je to správně, že je to součástí veřejné služby.

Příloha č. 7: Rozhovor s Ondřejem Golisem, redaktorem webu iRozhlas.cz

Rozhovor se uskutečnil 12. března v Praze.

Mohl byste se na začátek představit?

Já se jmenuji Ondřej Golis. Nejdříve jsem pracoval jako elév v redakci Týdnu, převážně na webu týden.cz. Pokud mám mluvit jen o novinářských zaměstnáních, tak jsem pracoval ještě na serveru lidovky.cz. Teď pracuju v Českém rozhlase, konkrétně na webu iRozhlas.cz.

Proč jste se rozhodl opustit soukromá média a přešel jste do veřejnoprávního Českého rozhlasu?

Protože se přesouval můj nadřizený a jak to v médiích chodí, ti lidé si s sebou ten tým přenáší. To byl první moment a druhý moment byl, že mi nevyhovovala práce tam, kde jsem byl, tedy v Lidovkách. Nebylo to tak, že jsem opouštěl soukromá média a chtěl jsem do veřejnoprávních.

Dá se tedy říct, že jste šel za Radkem Kedroněm?

Ano.

Jaký je podle Vás největší rozdíl mezi soukromými a veřejnoprávními médii?

Určitě v nějakém zázemí, protože v soukromé redakci se hledí na každou korunu a určitě tam není takové zázemí jako v Českém rozhlase. Když dám příklad, tak v rozhlase zjistím, že potřebuju jet na reportáž, tak v podstatě hned seberu auto a můžu jet. To v Mafře nešlo, tam jednoduše takové možnosti nebyli. Ne, že bych si nemohl půjčit auto, ale byl to trochu problém, protože v době kdy jsem tam byl, tak Lidovky neměli vlastní auto. Všechny auta spadala pod MF Dnes a pod iDnes.cz, takže půjčit si auto znamenalo, diskutovat s nimi o tom, jestli je to možné.

Je to i v něčem jiném než v zázemí?

Samozřejmě, v Českém rozhlase je velmi striktně dané, jak výstupní materiály mají vypadat. Hodně se hledí na takovéto zaklínadlo veřejnoprávních médií, že musí být obsah vyvážený. Ano, pravda, to je asi výraznější než nějaké materiální zabezpečení.

V čem je to pevně dané, jak má článek na webu vypadat?

Je například mnohem těžší napsat článek, který se odvolává na nejmenované zdroje. To v Lidovkách stačilo říct, že mám článek, který se odvolává na dva nejmenované zdroje a už se

to neřešilo. Tady se to velmi řeší. Když mám článek postavený na nejmenovaných zdrojích, tak já musím za svým šéfem, musím mu říct, jaké to jsou, a případně rozhodne on, jestli to lze publikovat nebo nelze, a nebo se to ještě řeší na vyšší úrovni. Takže ten obsah je v tomhle daleko víc kontrolovaný. Z mého pohledu je to někdy až absurdní, že se musí dovolávat i reakce, které nejsou do těch článků potřeba, ale prostě v Českém rozhlasu jsou taková pravidla a všichni jsou tam, když to řeknu eufemisticky, velmi opatrní. Opravdu se hledí na to, aby každý dostal svůj prostor a aby články byly v tomhle ohledu v pořádku.

Jaká je podle Vás současná situace investigativní žurnalistiky v Českém rozhlasu?

To já nevím. Jak to mám vědět? Já se se sám nepovažuji za investigativního novináře, já jsem redaktor serveru iRozhlas.cz a tady o tom vám asi víc řeknou kolegové.

Hodnotíte nějak práci investigativní skupiny Radiožurnálu?

Jak to myslíte?

Jestli je například nějaká kauza, která Vám utkvěla v paměti?

Ano, kauza ohledně pozemků skupiny Agrofert.

A nějaká, na které by se podle vás dalo něco vylepšit?

To bych si nedovolil hodnotit.

Jak byste několika větami popsal server iRozhlas.cz?

Je to poměrně nový server na mediálním trhu, který podle mě měl velmi dobrý start a velmi dobře se zavedl a který má velkou podporu vedení Českého rozhlasu, alespoň doufám, protože si ho ve svém kandidátském projevu vysnil současný ředitel. Byl to jeden z jeho bodů jeho kandidátského projevu, že chce udělat plnohodnotný web, což se podle mě podařilo. Myslím si, že je to server, který do jisté míry nastavuje agendu, který přináší mnoho původních materiálů, a zcela neskromně si myslím, že nad servery, které tady jsou už léta, dost vyčnívá.

Myslíte si, že to jsou ty rozdíly mezi ostatními servery a iRozhlasem?

Ostatní servery také samozřejmě přináší původní materiály. Já si ale myslím, že iRozhlas má strašnou výhodu, že za ním stojí Český rozhlas, protože tenhle barák vyrobí strašnou spoustu obsahu, které se pak, ne všechny ale některé, mohou překlopit na ten web. Na tom serveru je velké množství materiálu, který je převzatý z toho vysílání a na které bychom my jako redakce nestačili. To je největší rozdíl mezi námi a ostatními servery. Je speciální i tím, že děláme i

věci, které nejsou typické pro webové zpravodajství, někdy přinášíme obrovský materiál, který by třeba mohl vyjít i v Respektu.

Věděl byste, co je na webu nejčtenější?

Politika, to je téma, které hodně polarizuje. Pak kauzy, i když záleží jaké. Hodně se čtou i rozhovory z různých oblastí.

Jak se připravujete na zvláštní události, jako jsou například volby?

Já osobně? Nijak.

A redakce?

To dělá především šéf a náš projektový manažer, který připravuje vehikly, které fungují tady při těch událostech. Když jsme u těch voleb, tak to byla sčítací aplikace, který byla velmi dobře připravena, kterou si od nás dokonce půjčovala konkurence.

Částečně v redakci fungujete jako investigativec, je to tak?

Já mám trochu jiný pohled na to, kdo je investigativec, ale možná že by se to tak dalo nazvat, vzhledem k tomu, jak je ubohá úroveň investigativní žurnalistiky v Česku.

Kdo je podle Vás tedy obecně investigativní novinář?

Někdo, kdo kauzy objevuje, kdo je objeví ještě před tím, než se jimi začne zabývat například policie. Občas se mi něco takového podaří, ale my spíš pracujeme ve většině případů tak, že naskakujeme na věci, které už jsou rozjeté, pak jsem schopen k tomu najít informace, které nikdo jiný nemá, ale že bych objevoval nějakou kauzu, ve které na základě mých poznatků začne zpracovávat policie, to je velmi vzácné.

Liší se tedy nějak vaše práce od práce běžných redaktorů na iRozlase?

My tam máme takové dvě skupiny. Jedni jsou, oni by se asi naštváli, že je tak nazývám, ale nazvěme je elévvové, ti neprodukují vlastní obsah. Ti hodně překlápí ČeTKu nebo věci z vysílání, dělají takovou tu pěnu dní a občas něco dovolají, dotelefonují. Spíš ale zajišťují denní provoz. A pak je tam druhá skupina, to jsou lidi, kteří mají za úkol přinášet vlastní témata, přinášet původní obsah.

Jakým tématům se tedy věnujete?

Dlouhodobě justiční témata. Občas tohle téma spadne i do politiky, ale převážně je to justice a v poslední době mě bavily aktuální věci jako dezinformace během voleb a takové trošku společenské věci. Například můj loňský nejvýraznější článek byl o tom případu těch prvňáčků z Teplic, o kterých lidé psali na sociální sítě rasistické komentáře, tak já jsem našel dva ty lidi, kteří ty komentáře psali, a udělal jsem s nimi rozhovor. To jsou taková aktuální společenská témata.

Vy ale máte v medailonku na webu napsané, že se specializujete na krimi?

Jo? To neberte vážně.

Jak jste se tedy dostal k justičním tématům?

To je dané tím, kde dělám. Převážnou část své kariéry jsem dělal pod Radkem Kedroněm a hodně jsem se učil od něj a on je novinář, který se téhle oblasti věnuje, to mě hodně formovalo. V tomhle mě ovlivňovalo prostředí, kde jsem dělal, a lidi, se kterými jsem dělal.

Dokázal byste říct, jakým tématům se věnuje Hana Mazancová?

Převážně politická témata a taky justiční, protože i ona byla hodně formovaná Radkem Kedroněm. Ona, jestli to jde tak nazvat, tak takovým úřednickým věcem, což teď nemyslím nijak pejorativně. Například věci, které neumím nebo nechci umět, hodně se hrabe v různých dokumentech, hodně hlídá různé zakázky a nechává si vyjíždět odměny z ministerstev. Taková systematická práce, kterou já dělám nerad, protože na to nemám trpělivost, tak v tom je ona dobrá.

Takže taková trochu analytická práce?

Ano.

Dělá investigativu na iRozhlase ještě někdo kromě vás, Hany Mazancové a Radka Kedroně?

Ne, vlastně možná čas od času tam má přesahy datařský tým.

Kolik máte najednou rozdělaných kauz?

To se nedá říct, ale je to v jednotkách.

Máte nějaké porady?

Každý den.

Musíte být každý den přímo v redakci?

Ano.

Dostanete zadaná témata, která máte zpracovat, nebo si je vymýšlíte?

Z většiny si je vymýšlím.

Každý den musíte něco dát na web?

Záleží na tom, co mám rozdělaného, například když dělám nějaký větší materiál, konkrétně teď když jsem dělal ty dezinformace, tak tam jsem na to měl třeba týden. Bylo totiž potřeba někam jet, zjistit něco venku, takže záleží a rozsahu toho materiálu připravovaného. Někdy se ale stane, že nemám vůbec nic.

Schvaluje Vaše témata vždycky Radek Kedroň?

Ne, tam jsou ještě editoři. S každým tématem za ním nemusím jít.

Jak probíhá obecně zpracovávání kauzy? Můžete to uvést na nějakém příkladu.

Většinou získáte nějakou informaci, tu pak musíte ověřit, jestli je pravdivá. Potom je potřeba mluvit s aktéry, kteří jsou součástí toho příběhu, o kterém chcete psát, a pak to zpracujete.

Kde získáte tu prvotní informaci?

Je to různé. Někdy úplně náhodou, když zpracováváte jiné téma. Já už to taky chvíli dělám, takže mám i svoje zdroje, kteří mi tu informaci dají, což je asi nejčastější. Scházíte se s lidmi, kteří vám něco řeknou, to je nejčastější.

K reportážím máte i přiložené zvuky. Nahráváte si je sám?

Ano. Není to ale pravidlo, někdy mám u článků zvuky, ale většinou ne. Občas to ale chtějí do vysílání, takže preventivně si zvuky nahrávám, ale zvuky na web primárně nezpracovávám.

Vystupujete tedy i ve vysílání?

Občas tam jdu představit nějakou reportáž.

Kdo tu reportáž kontroluje, než je publikovaná na webu?

Vždycky editoři, a když je to nějaký větší materiál, tak samozřejmě i šéf.

Jana Klímová se zmiňovala o tom, že když je to citlivější kauza, tak jí kontrolují i šéfredaktoři stanic nebo Jan Pokorný. To u vás taky funguje?

Ano, úplně stejně.

Prezentujete svoji práci taky na sociálních sítích?

Samozřejmě, to je dneska součástí novinářské práce. Mám ve smlouvě, že musím být na Twitteru a na FB.

Pracujete nějak s investigativní skupinou Radiožurnálu?

Občas. Zřídka, ale stane se.

Spolupracujete na nějaké kauze, nebo překlápíte jejich kauzy na web?

To se dělá taky, že když mají něco do vysílání, tak se to překlápí k nám na web, ale to nedělám já. Někdy, když přinesou materiál, tak se už stalo, že jsme ho dělali společně, že oni si dělali audio a já jsem to psal na web, ale to je spíš výjimečné.

Když už se to stane, tak jaký je k tomu důvod?

Například je to nějaká kauza, která se děje v reálném čase a je potřeba ji zpracovat rychle, tak aby se ušetřil čas. Když přinesou ten materiál, tak já zpracovávám textovou verzi a oni to dělají do vysílání. To se stalo ale třeba dvakrát.

Jinak spolu tedy moc nespolupracujete?

Když potřebuju s něčím poradit nebo oni potřebují číslo, tak si pomůžeme.

A na výrobě té kauzy?

To moc ne.

V čem si myslíte, že se liší investigativní žurnalistika od běžného zpravodajství?

To jsem už říkal, že investigativní žurnalistika odkrývá případy, kdežto klasické zpravodajství už naskakuje na něco, co je odkryté, maximálně k tomu přináší nějaké nové informace.

Proč si myslíte, že většina médií u nás nemá investigativní skupiny?

Protože je to drahé.

Z jakého důvodu?

Protože vydržovat redaktory, kteří mají vysoké platy, protože ti lidé většinou už musí mít něco za sebou, mají nějaké zdroje, takže vám to nebudou dělat za pár tisíc a vzhledem k tomu, že v online době musíte pořád na weby sypat nějaké zprávy, tak nikdo nemá moc chut' platit lidi,

kteří možná jednou za měsíc nebo jednou za půl roku přinesou nějakou bombu, ale možná taky ne.

Příloha č. 8: Rozhovor s Radkem Kedroněm, šéfredaktorem zpravodajského webu iRozhlas.cz

Rozhovor se uskutečnil 23. února v Praze.

Jak byste několika větami popsal iRozhlas?

Je to zpravodajský server, který funguje od dubna 2017. Naším krédem jsou spolehlivé a nezávislé zprávy, navíc se značkou Český rozhlas, což je, myslím si, velmi dobrá přidaná hodnota. Zvláště v dnešní pohnuté době, kdy je mediální trh svírán různými vlastnickými a politickými tlaky. My se snažíme o inovativní žurnalistiku, ale samozřejmě se snažíme nabídnout všeobecný zpravodajský přehled. To znamená, abychom měli všechno a něco navíc – a to je ta inovativní žurnalistika, která stojí především na naší datařské buňce, a vedle toho se pokoušíme také o jakousi pátrací žurnalistiku. Nechci ani říkat investigativní žurnalistiku, protože si myslím, že žurnalistika už ze své podstaty by měla být kritická, měla by jít k jádru a o to se pokoušíme. Neříkám, že ve všech oborech, které tady pokrýváme, ale v některých chceme být nejlepší.

Myslíte si, že je rozdíl mezi běžnou žurnalistikou a investigativní?

Samozřejmě ano. To byl spíše jen takový povzdech, že z mého pohledu je velká část produkce velmi povrchní a o to více je poté oslavovaná investigativní novinařina. A podle mého reportér, který běžně pokrývá dejme tomu vládní agendu, tak by měl jít více do hloubky, pátrat po všech věcech. Být kritický k tomu, co mu předkládají na tiskových konferencích, a to se moc často neděje.

Proč jste se rozhodli pro minimalistickou grafiku webu?

Protože tímhle způsobem více vynikne samotné zpravodajství. To, na čem my stavíme, je řemeslo, dobrá žurnalistika. A to je řemeslo ať chcete nebo nechcete. Informace vyniknou lépe, když nejsou tlačeny nějakým divokým grafickým vizuálem. Nám se to podařilo i díky tomu, že za prvé máme nějaké zkušenosti, vrazili jsme do toho nějakou invenci, ale současně jsme nemuseli řešit reklamní prostory, protože na našem webu není jediná reklama. O to snáze se potom dělá čistá grafika, čistá a moderní a také minimalistická.

Když nemáte na webu žádnou reklamu, není problém s financemi? Z jakých peněz se režim webu pokrývá?

Z koncesionářských poplatků.

Výhradně tedy z rozpočtu Českého rozhlasu?

Ano, přesně tak. Legislativa v tomhle není jednoznačná. My jsme teoreticky reklamu na webu

mohli mít, ale myslím si, že Český rozhlas se k tomu neodhodlá. Je to ale na rozhodnutí ve vyšších patrech, ne na mém. S tou současnou návštěvností, kdy jsme v lednu 2018 dosáhli na 1 200 000 reálných uživatelů, tak si dokážu představit, že ten web by se dnes již zaplatil, kdybychom v něm mohli mít reklamy, ale nijak se do toho netlačíme. A navíc konkurence, tedy privátní vydavatelské domy, by nás za to asi neměla ráda. Už teď nás kritizují a v okamžiku, kdy bychom jim ukusovali z reklamního koláče, tak by kritika zcela jistě ještě zesílila.

Kolik na webu pracuje denně lidí?

Denně? To se nedá přesně spočítat. Vlastně dá. Celý tým má sedmnáct lidí a jejich počet se nezměnil od doby původní redakce. Před iRozhlasem existoval takzvaný zpravodajský web Českého rozhlasu, měl doménu „zpravy.rozhlas.cz“, a to tady pracovalo devatenáct lidí, takže jsme vlastně dvě tabulková místa ušetřili. Teď pracujeme na dvě směny - ranní a odpolední. Ranní přichází v šest hodin a odpolední ve 14.30. V každé směně je jeden editor a většinou tři směnaři. Vedle toho ještě čtyři volní reportéři, kteří dělají původní zpravodajství. Směnaři překlápějí věci z vysílání Českého rozhlasu Radiožurnál a Plus, tedy hlavních zpravodajských stanic a samozřejmě sledují i agenturu ČTK a vše, co se děje na sociálních sítích a u konkurence. Tohle všechno zpracovávají směnaři. Vedle toho volní reportéři přinášejí vlastní témata. Případně naskakujeme i do věcí, které se dějí, a snažíme se k nim dodat nějaký vlastní pohled, zjistit a přinést nějaké další nové informace.

Kolik zpráv vydáte denně?

Šedesát a víc.

Jaká je cesta od nápadu na článek k jeho zveřejnění? Vymýšlí si téma každý z redaktorů sám?

Ne. Je to tak, že do nedělního večera má každý redaktor povinnost poslat plán přes sdílenou tabulku v Googlu. Já jim to označím zelenou, červenou nebo oranžovou barvou podle toho, jak se mi ten nápad líbí nebo nelíbí. Poté každý den řídím poradou, která začíná po poradě vysílání, které je tady v 8.45, a my začínáme poradou vždy v 9.30, kdy vlastně znovu jedeme to kolečko. Ti redaktoři, ti „polní reportéři“, jak jim říkám, nabízejí původní věci a o nich se tady dohadujeme. Samozřejmě další otázky typu: „Co máte, co se děje ve vaší sociální bublině, nějaké zajímavé postřehy, co bychom mohli udělat, v čem budeme pokračovat,“ míří i na směnaře. Tenhle rituál se děje vlastně každý den. V 9.30 se rozhodujeme, co budeme dělat, a už se trochu rýsuje také následující den, protože je to tak, že pokud ty věci nejsou akutní – ty dáváme samozřejmě okamžitě na web - ale nadčasové, které snesou nějaké prodlení, tak ty chystáme na ráno, jako to dělají běžné noviny, abychom ráno měli asi pět původních věcí, které bychom mohli nabídnout čtenářům.

Dalo by se říct, které zprávy jsou na webu nejčtenější?

No, je to pelmel. Máme zatím tu výhodu, že, myslím si, máme chytré čtenáře a čtenáře, kteří se zajímají o politické dění v Česku. To znamená, že mezi nejčtenějšími články najdete kauzy, které jsme otevřeli, do kterých se občas promísí nějaký sport. Myslím si, že například v této době je jedním z nejčtenějších článků o Ester Ledecké. Musím ale říct, že to není bulvár. Mezi ty čtenější patří i články našich datařů nebo datové analýzy, které děláme. Mohu to srovnat například s Lidovkami.cz, kde tím nejčtenějším je bulvár, hodně to jsou texty z lifestylu. Tady u nás to moc není, protože my to ani neděláme. Výhodou iRozhlasu jako takového je, že děláme především zpravodajství. My návštěvnost nenaufukujeme přes nejrůznější klikací facebookové farmy, neděláme bulvár, neděláme ty tak zvané „klikačky“. Vždycky se snažíme odůvodnit si, proč to děláme, a jestli to, co děláme, má nějakou novinářskou hodnotu.

Jsou nějaké rozdíly mezi tím, když jste vedl Lidové noviny a když dnes vedete iRozhlas?

V podstatě jsme na to už narazili. V Lidovkách se šlo více po výkonu, to znamená, že jsme museli neustále pracovat na zvyšující se návštěvnosti a museli jsme také více propracovávat ten mechanismus, abychom docílili, že lidé budou více klikat na reklamy. To znamená, že jsme články vždy ladili tak, aby lidi klikali do reklam, což tady v rozhlase samozřejmě není. Už když jsme kreslili iRozhlas, tak to byl veliký luxus, protože když děláte „redesign“ v komerčním serveru, tak to děláte v podstatě tak, že první si do něho umístíte reklamní plochy, které chce inzertní oddělení, a teprve potom tam doskládáte obsah jako takový. Tady jsme měli volnost, bylo to přesně naopak a vše jsme podřídili obsahu. Ten obsah je nejdůležitější.

Využíváte pro propagaci článků i sociální sítě?

Ano. Dokonce všichni redaktoři mají v popisu pracovní činnosti, že musí propagovat své články na sociálních sítích. Dal jsem jim vybrat, ale musí fungovat minimálně na jedné z nich. Ten výběr byl hlavně z toho důvodu, že jsou lidé, kteří mají oddělený soukromý profil od toho profesního, což vlastně mám i já. Já funguji na Twitteru i na Facebooku, Instagram mě ještě zcela nepohltil, ale máme ho také. V tuhle chvíli na těchhle třech hlavních sociálních sítích jsme.

Přemýšlíte ještě o nějakých dalších?

Ani ne. My nestíháme, protože na rozdíl od jiných serverů nebo stanic nemáme editora sociálních sítí, editoři a redaktoři si to dělají sami.

Jak se v redakci připravujete na nějaké zvláštní události, jako jsou například volby?

Uděláme poradku. Tohle je vždycky kombinace několika věcí, jako je obsah a technologie. Pro volby musíte vždy připravit sčítací aplikaci, což je docela dřina. Já tady mám šikovného kolegu Jiřího Špačka, což je projektový manažer, s kterým si na to vždycky sedneme a nahodíme si

představu, co bychom chtěli ve volebním speciálu ukázat a on připraví ten „dráták“ a už komunikuje s programátorem a kodéry a připravuje tuhle část. Dále jsou brainstormingové porady, na které si sepíšu pár nápadů, které mám, a pár témat, které vím, že fungovala v minulých volbách a svolám redakci. Dopředu je požádám, aby se nad tím také zamysleli a připravili si pár typů. Máme výhodu, ale i nevýhodu zároveň, protože máme za zády rozhlasové vysílání. Tohle je opravdu veliká fabrika a Radiožurnál i Plus vyrobí spoustu materiálů, ze kterého můžeme čerpat, a já se snažím dohlížet na to, abychom síly zbytečně nerozměňovali. Když víme, že téma o volebních preferencích zpracovávají v nějakém seriálu redaktoři Radiožurnálu, tak to neděláme a jenom to od nich převezmeme. To znamená ze zvuků to přepsat do písmen. Spíš tedy své lidi tlačím k tomu, abychom přemýšleli trochu „za roh“ a nabízeli netradiční pohledy. Hlavní agendu musí udělat to vysílání, my ho máme zpracovat a zbytek volných sil vrhnout na něco, čím se můžeme odlišit ať již od jiných serverů nebo od vysílání, kterému to ale poté zase nabídneme, a buď sami chodíme do vysílání, kde jsme jako respondenti nebo jim dodáváme hrubé materiály, ze kterých si zpracovávají svoje příspěvky.

Takže zjednodušeně to funguje tak, že takové to normální zpravodajství překlopíte na web z Radiožurnálu?

Jak kdy. My jsme si řekli, že aby web měl smysl, musíme být časově srovnatelní s konkurencí. Musíme hlavní události nabízet ve stejném čase. Někdy toho ale nejde dosáhnout, kdybychom čekali pouze na Radiožurnál, protože ten k tomu potřebuje zvukovou stopu, musí to někde nabrat, sestříhat, musí to vidět editor, a pak to jde teprve do vysílání a až v ten moment k tomu přicházíme my, a to je někdy až příliš dlouhá časová prodleva. To znamená, že si to děláme sami, pracujeme s agenturou ČTK, což znamená, že si základní informaci zpracujeme sami, ať už s pomocí agentury nebo i z České televize, pokud v ní jde náhodou živě klíčová tisková konference, a pak teprve využijeme Radiožurnál, který už v newsroomu nabírá další hlasy i zvuky a takhle postupně text bobtná až ke konečné verzi. Jsou ale i situace, kdy čekáme až něco zpracuje Radiožurnál, ale pak jsou breaking news, kde čekat nemůžeme a musíme od prvního okamžiku na tom pracovat sami, samozřejmě s jejich pomocí.

Kolik procent článků na webu je vlastních?

To nedokážu přesně odhadnout. Když vezmeme i zahraničí, tak to jsou překlopené, ale přepracované příspěvky, a potom je tam samozřejmě část z nějaké agentury, a pak je to naše původní produkce. Čistě našich zcela původních článků a produkce z iRozhlasu je minimálně čtvrtina. Je to dáno i tím, že naše hlavní mise tady je prodat produkci Českého rozhlasu jiným uživatelům než jsou posluchači. To se nám daří, protože například v lednu jsme přitáhli milion reálných uživatelů k obsahu Českého rozhlasu. Samozřejmě úplně přesně nevíme, jaký je

překryv, ale ze zkušeností a různých experimentů, které jsme tady provedli, víme, že konverze posluchačů na čtenáře webu je minimální. Když jedete autem a řídíte, tak můžete několikrát říct, že více se dočtete na iRozhlasu, ale ti lidé nezastaví, nevytáhnou telefon nebo notebook a nezačnou to okamžitě hledat. To je logické.

A to je jeden z těch pokusů?

Ano, pak jsou ale i situace, kdy propojení dává smysl, a tam vidíme, že to má úspěch. To jsou ty datové analýzy, kdy v éteru do mluveného slova ta fakta prostě nedostanete. Když je to pro lidi hodně zajímavá informace, například kde strážníci dávají nejvíce pokut za parkování, tak lidé si to zapamatují, možná to auto hned nezastaví, ale večer si na to vzpomenou a jdou se na web podívat. Tam vidíme, že to opravdu funguje. Další varianta je, když doplňujeme zprávu z rozhlasu něčím hodně obrazovým, hlavně nějaká videa.

Je nějaký rozdíl mezi prací běžného redaktora na iRozhlasu a například Hany Mazancové nebo Ondřeje Golise, tedy investigativců?

Určitě. Mají to těžší v tom, že po nich chci každý den nějaké vlastní téma. Buď ho přinesou sami, nebo jim ho nadiktuji já. Ondřeje Golise jsem objevil už v časopise Týden, kde jsem vedl zpravodajství, potom byl v Lidovkách, které jsem vedl. Hana Mazancová se k nám přidala ještě v Lidovkách, a potom přešli sem do iRozhlasu, takže se s oběma znám dlouho. Zpočátku jsem jim musel hodně diktovat, co mají dělat, ale tím, že tu práci už dělají déle, tak rozšiřují síť svých zdrojů, vědí, jaká témata mě zajímají, co mají dělat. Agendu jim ale stále nastavuji já ve smyslu: „Tohle je důležitá kauza, té se budeme věnovat,“ a oni vyběhnou do terénu a shánějí informace a odpracují to. Oba ale už přinášejí vlastní témata a jsou čím dál lepší. Za chvíli mě nebudou vůbec potřebovat.

Oni tedy za vámi přišli do iRozhlasu z Lidovek?

Přešli za mnou, když jsem odcházel z Lidovek. Tehdy jsem celému týmu nabídl tuhle možnost, protože většina byla nespokojená, že pracují pro Andreje Babiše a mně přišlo, že bychom to tady mohli pozvednout, což si myslím, že se nakonec podařilo. Onlinové zpravodajství tady předtím bylo hodně bídné. Nikdo ho nečetl, bylo naprosto neznámé i graficky nestálo za moc, prostě všechno špatně.

Proč jste z těch Lidovek utíkal?

Nechtěl jsem pracovat pro Andreje Babiše.

Proč jste si vybral Český rozhlas?

I když jsem tady občas zažil už pár ústrků, tak si myslím, že ten „barák“ za to stojí. Je to veřejnoprávní médium, kde je spousta profesionálů, výborných novinářů. Mám za to, že to, co se produkuje na Radiožurnálu nebo na Plusu, ale i na jiných stanicích, tak je špičkové

zpravodajství v rozhlasovém segmentu. Je vlastně zcela bezkonkurenční. Když za mnou přišel Jan Pokorný, ředitel zpravodajství, jestli bych nechtěl udělat něco s jejich webem, a navíc mi v některých věcech dal volnou ruku, tak mě ta nabídka hodně oslovila. V personálních otázkách mi umožnil sestavit si vlastní tým, protože když jsem nabídl původním zaměstnancům, aby do toho šli se mnou, většina tu nabídku nepřijala a odešla. Důležitá byla ale práce, která se týkala webu jako takového. Nejdříve jsme mu našli nové jméno, protože to byl vlastně jediný zpravodajský web na světě, který neměl své vlastní jméno. Jmenoval se pouze Zpravodajský web Českého rozhlasu a měl doménu „zpravy.rozhlas.cz“. iRozhlas byla doména, kterou Český rozhlas vlastnil, ale nevyužíval ji. Když jsme viděli název iRozhlas, tak bylo jasné, že to je přesně ono, a to z mnoha důvodů. Poté jsme udělali redesign, celé jsme to nakreslili znova, ale o tom jsme už mluvili. Za třetí jsme museli postavit zcela nový redakční systém, protože ten starý byl smrtelně pomalý a v podstatě neumožňoval aktualizace, ty se projevily po deseti nebo patnácti minutách, což je v dnešní době naprosto nemyslitelné, například když byste udělala chybu v titulku, tak by to tam patnáct minut viselo. Postavili jsme tedy zcela nový redakční systém na půdorysu drupalu a celé jsme to udělali nové. K tomu mi Jan Pokorný společně s vedením Českého rozhlasu dali prostor, a tak to byla velice zábavná práce včetně toho, že když jsme dodělali web, tak jsme také udělali nový newsroom, z asi šesti malých kanceláří a kójí, které jsme celé vybouraly a zmodernizovaly. Za sklem dnes sedí dataři a získal jsem kancelář i pro sebe, původně jsem ji totiž měl v jiné budově. To je vlastně ten důvod, proč jsem si vybral Český rozhlas, protože tady šlo dělat online zpravodajství jenom lépe.

Překrývají se lidé, kteří zde pracují na iRozhlasu a přestím pracovali na webu zpravy.rozhlas.cz?

V podstatě zůstali z původní posádky pouze tři lidé, editor Igor Maňol, Anna Kottová a sportovní redaktor Vojtěch Man. Z Lidovek se mnou kromě Hany Mazancové a Ondřeje Golise přišli ještě Magdalena Slezáková, která je tu na zahraničí, a výborný editor Martin Samek. Odjinud přišli Kristýna Novotná, která začínala v Echu24, další editor Michal Žák přišel z Aktuálně.cz. Jádro ale tvoří lidé, kteří se mnou přišli z Lidovek.

Jsou nějaká témata, o která se speciálně zajímá Ondřej Golis?

Některá jeho témata začala už v Lidovkách. Když jsem tam nastupoval, tak se právě rozjížděla kauza Rath, do které jsem přinesl nějaké vstupní informace, a potom jsme si řekli, že tohle bude naše vlajková loď. Byla to kauza, která byla ve své době z mnoha důvodů unikátní, ať již z hlediska důkazů nebo proto, že byl vůbec poprvé zatčen poslanec z imunitou. Proto jsme si řekli jsme si, že téhle kauze se budeme věnovat do detailů. Následovala kauza Vladimíra Dbalého a nemocnice Na Homolce. To bylo také ještě v Lidovkách, ale ony tyhle kauzy zdaleka nekončí

a obávám se, že ještě dlouho neskončí. Pokud bych to měl nějak charakterizovat, tak mě zajímají především kauzy, které se dotýkají veřejného majetku, kde je podezření na korupci, na hospodářské zločiny. Neděláme naopak prvoplánovou černou kroniku, to znamená násilné zločiny, pokud si nevyargumentujeme, že mají nějaký přesah, že jsou něčím unikátní a že víme, co jimi chceme říct. Vzpomínám si například na kauzu, kterou sice nedělal Ondřej Golis, ale já s Hankou Mazancovou, a to bylo zmizení Michaely Muzikářové, kde se mi podařilo dostat až k detailům policejního pátrání, což bylo na jaře loňského roku (2017). Ostatní média se tomu příběhu už přestala věnovat a my jsme najednou věděli, co policie zjistila a že pracuje s poslední a jedinou verzí, ke které má nějaké argumenty. Tohle bylo takové naše long story, opravdu propracovaný případ, při kterém jsme nejenže vycházeli z policejních poznatků, ale opravdu jsme je v terénu ověřovali, byli jsme na místech spojených s tím zločinem a s pátráním policistů. Její tělo se dodnes nenašlo a je prý někde na trase Teplice – Plzeň a v přilehlých vojenských prostorech. I tam jsme se byli podívat, mluvili jsme se sousedy a s lidmi, kteří měli k tomuhle zločinu blízko. Potom jsme ještě z „krvavých zločinů“ dělali rekonstrukci masové vraždy v Uherském Brodě, kdy ten bláznivý pán vystřílel hospodu a opět se nám podařilo dostat k dokumentům, které celou kauzu shrnovaly. Udělali jsme rekonstrukci, jak se to odehrálo včetně toho, že jsme přišli na několik nových informací, které v žádných médiích nezazněly. Mělo se za to, že ten pán byl pod tlakem své manželky a ono to nakonec vypadalo trochu jinak. Vraťme se ale zpátky k Ondřeji Golisovi. Ten dělá hlavně korupční věci a teď jsme se dohodli, že se budeme věnovat i dezinformacím. Loni byl jedním z jeho nejvýraznějších článků například příběh z teplické školy plynárenské, kde několik mužů vyhrožovalo dětem. Ondřej našel ty facebookové hrdiny, vyzpovídal je a myslím si, že tohle je opravdu velice dobrá veřejná služba, kdy se odhaluje, co jsou vlastně taková lidé zač a jaké mají motivace a z jakých sociálních vrstev pocházejí. Také jsme popsali fenomén prezidentských voleb, tedy dezinformační e-maily, které se šířily mezi seniory. Ondřej opět vyrazil, našel původce těch e-mailů, mluvil s nimi a snažil se z nich dostat, proč to dělají, proč si to myslí a jaký mají projev. Zase si myslím, že to byla velice cenná sonda do uvažování těch lidí, zjišťovali jsme totiž i nakolik svá slova a své výhrůžky myslí vážně.

Vy sám ještě občas vyrazíte do terénu?

Už ne. Tam posílám ty dva. Já na to bohužel nemám čas. Do terénu už chodím pouze na schůzky, nepátrám po lidech, kteří by mohli něco říct. To dělají Ondřej s Hankou.

A Hana Mazancová má také nějaké svoje téma?

Ta třeba teď pracuje na kauzách pánů Nečesaných. Hlavně se jí ale snažím v poslední době tlačit do politických věcí, protože nám se politické zpravodajství hodně a až překvapivě čte a i

když dříve dělala kriminální kauzy, dnes inklinuje spíš k transparentnosti veřejné správy, k majetkovým poměrům politiků a podobně. V poslední době se jí podařil kousek, kdy Františka Čubu v podstatě přinutila rezignovat, protože připravila sérii článků a ta systematická a soustavný tlak slavily úspěch. Teď například jsme se dohodli, že se bude věnovat Čapímu hnízdu. Mě zajímaly ty dva posudky, o kterých se mluvilo, že nedoporučovaly udělení dotace a Hance se podařilo z úřadů ty posudky vytáhnout a zveřejnili jsme je v kompletní podobě, aby si každý čtenář mohl udělat vlastní názor. Mimochodem dohodli jsme se, že zdrojové dokumenty budeme zveřejňovat kompletně. Myslím si, že je to dobrá služba pro čtenáře, kteří se o takové věci zajímají. Nedostanou totiž pouze přežvýkanou kaši a mohou se přesvědčit, co je v nich černé na bílém napsáno, ale hlavně si myslím, že to ty zprávy a jejich obsah zdůvěryhodňuje. Také jsme ohledně Čapího hnízda uveřejňovali seznam čtyřiceti čtyř podezřelých projektů, které chce Brusel vyjmout z dotací a které jsou podobné jako Čapí hnízdo. Nejsou to čistě kriminální kauzy, ale ukazují, jak se v Česku hospodaří z veřejnými prostředky. Tohle je tedy Hančina parketa.

Mají investigativci jinak volnou ruku ve výběru témat?

Ano, pokud je téma zajímavé, tak samozřejmě.

Říkal jste, že musí dodat jeden článek denně, ale mají i přesný termín, kdy musí vyjít článek, který se týká větších kauz?

Ideální je dodat článek jednou denně, ale problém je v tom, že děláme zpravodajský server, a to je věčně hladová saň, do které musíte stále něco dávat. Online žurnalistika ale zase umožňuje i to, že tu kauzu můžete kouskovat, a postupně za ní jít krok za krokem. Rozumíte, vydáte článek, ke kterému se někdo ozve, a máte další jeho posun. Vydáte článek a dokumenty, které potřebujete, přijdou až po sedmi dnech, takže máte jakoby pěkné pokračování. Články můžete postupně radit i přímo za sebe. Online tohle umožňuje a pomáhá tak i novinářům, protože když sháníte někoho, kdo o kauze hodně ví a on se přesvědčí, že Golis a Mazancová se tomu věnují dlouhodobě a nenechají to vyšumět, tak si zvětšují důvěru, a lidé se pak na nás i sami obracejí a jsou ochotni mluvit, spolupracovat a přinést informace.

Dá se říct, kolik mají novináři najednou rozdělaných kauz?

To je různé, může to být někdy až deset kauz. Máme takovou tabulku, kam se zapisují kauzy, které sledujeme. Už jenom proto, aby se jednou za čas vyhodnotili a řekli jsme si, co je v nich nového. Je to asi tak vždy do desítky kauz, které si hlídáme.

Podle čeho se rozhodujete, s čím půjdete do vysílání?

To nezáleží pouze na nás. O vlastním zařazení rozhodujeme na plánovací poradě, která má jasnou strukturu, kde jsou šéfredaktoři a šéfredaktoři stanic, kteří si řeknou, co všechno chtějí.

Snažíme se ale mít v iRozhlase i původní obsah, pokud možno takový, aby ho citovala konkurence, neboť to je podle mého názoru nejlevnější marketing a hlavně to vypovídá něco o povaze materiálu. Pokud tedy máme citovanou věc, tak to ukazuje na to, že to zazní i ve vysílání a navíc jsme za to oceňováni.

Chtěl byste v budoucnu do iRozhlasu přijmout dalšího investigativce?

Já bohužel nemohu.

A kdybyste mohl?

Pak samozřejmě ano, protože dobrých lidí není nikdy dost. O začátku ale byla dohoda, že redakce se nebude rozrůstat a budeme dělat s počtem lidí, který dříve připravoval starý zpravodajský web.

Jsou v rozpočtu rozhlasu vyčleněny prostředky na vaše dva investigativní novináře?

Ne, tak to není. Máme prostě budget na počet lidí a je na mě, jakou strukturu si tady po předchozí domluvě nastavím.

Myslíte si, že je investigativní žurnalistika dražší než ostatní?

To rozhodně ano.

A proč?

Aby nedošlo k mýlce. Já si nemyslím, že my tady děláme jenom investigativní novinářinu. Těch článků, které bych označil za investigativní, bych mohl spočítat na prstech obou rukou. To znamená, že většina textů, a to i těch původních, které cituje i konkurence, nepovažují za investigativní. Ty skutečně investigativní věci, kdy rozkryjete problém a přinesete důkazy, ty vyžadují týdny práce, a na to my tady prostě nemáme čas. V ten moment je to prostě dražší. Potřebujete zkušeného reportéra, kterého musíte adekvátně zaplatit, protože nějaký „zelenáč“ se nevyhne nutným chybám ve zdrojování i v jiných věcech. Potřebujete aby clou kauzu táhl, i když k sobě může mít elévy, kteří mu mohou pomáhat, nahrávat a dělat špinavou práci. To je ten důvod, proč je to drahé. Co se týká peněz, je nutná i podpora vedení, které bude mít o takové materiály zájem.

Jaké jsou podle vás nejdůležitější zdroje investigativního novináře?

To má každý jinak. Když bych mluvil za sebe o době, kdy jsem se také snažil dělat kritickou analytickou novinářinu, tak jsem si zakládal na tom, že některé kauzy jsem udělal pouze z otevřených zdrojů. To byla například kauza, která se týkala bývalého Socialistického svazu mládeže, který měl obrovský majetek, který začal rozprodávat, ale prodával ho hodně pod cenou. Bylo to velké množství nemovitostí a celé se mi to podařilo rozkrýt jen s tím, že jsem pracoval s otevřenými zdroji – s katastrem nemovitostí a obchodním rejstříkem, kdy se ukázalo, že nemovitosti skupuje podnikatelská skupina, která je úzce propojená a je napojená i na ten

svaz a z katastru bylo patrné, že se jejich nemovitosti prodávají pod cenou za podezřelých okolností. Z centrální adresy bylo jasné, že už samotná výběrová řízení jsou „cinklá“. Můžete tedy pracovat pouze s otevřenými zdroji, ale musíte si říct, co chcete dělat. Jestli vám jde o politicko-kriminální kauzy, kam by měl investigativce mířit, tak se nevyhnete tomu, abyste měla nějaké zdroje v politických kruzích, nějaké zdroje ve státní správě, čímž myslím úředníky, a pak také zdroje v bezpečnostních složkách, protože ať chcete nebo ne, v jisté chvíli se dopátráte k tomu, že by to měl někdo začít vyšetřovat, případně navrhnout obvinění a tresty, protože jedna věc je kauzu objevit, popsat ji, zveřejnit, ale pokud je to potřebné, mělo by se případně odstartovat nějaké trestní řízení a kauza by měla skončit trestem nebo záchranou peněz nebo prostě něčím. Jako investigativní novinář se nevyhnete tomu, že musíte komunikovat i s bezpečnostními složkami.

Jaký je podle vašeho názoru současný stav investigativní žurnalistiky?

Je u nás pár investigativních novinářů, kteří tu práci dělají dobře a dělají ji stále, ale je jich hodně málo. Navíc ubývá redakcí, kde se dá svobodně dělat, kde ji redakce chtějí a jsou ochotné do toho investovat peníze. Když půjdeme do historie, svého času fungoval pořad Na vlastní oči na TV Nova, který byl bez náhrady zrušený. Dnes jsou na České televizi Reportéři ČT, ale tím u televizní investigativní žurnalistiky končíme. Svého času se hlavní klíčové kauzy odehrávaly v Mladé frontě DNES, která odvolávala svými kauzami i ministry a premiéry a dnes je to tak, že politici tvrdí, že je to stranický tisk, takže z tohoto úhlu pohledu si myslím, že jakýkoliv optimismus rozhodně není na místě.

Proč většina médií nemá investigativce?

Jsou to zřejmě hlavně finanční důvody. Napadá mě ale spousta výborných novinářů, kteří dělají denní agendu a jednou za čas se nadechnou a udělají něco, co má parametry investigativní žurnalistiky. Je otázka, jestli to právě takhle není lepší. Ono hýčkat si vlastní buňku investigativců, která vyprodukuje něco jednou za půl roku, na to už téměř nikdo nemá peníze. Nemluvě o tom, že já trochu razím teorii, že pokud máte takhle volný režim, tak postupně, pokud nemáte hodně dobrého vedoucího nebo silnou vnitřní motivaci, tak zkorodujete. Tím, že jste dennodenně v kontaktu s lidmi a řešíte si svůj obor a denně mluvíte s úředníky z resortu, který sledujete, tak vám to přináší další zdroje, ale navíc i nechtěně narážíte na příběhy, z nichž mohou vyjít i investigativní kauzy.

Jaká je situace investigativní žurnalistiky v Českém rozhlase?

Teď se o tom špatně mluví. Není třeba si zastírat, že Janek Kroupa jako vedoucí investigativní buňky je ve sporu s generálním ředitelem René Zavoralem a i my zaměstnanci Českého rozhlasu čekáme, jak to vlastně dopadne, protože ten spor stále není ukončen. Investigativní

buňka tady byla vybudována, ale není vůbec jasné, jak to s ní bude dál.

Jak hodnotíte práci investigativní buňky?

Měli pár opravdu skvěle udělaných věcí, skvělých zářezů.

Která vám nejvíce utkvěly v paměti?

Určitě ta poslední kauza, kvůli které se vede ten spor, kdy zjistili, že Agrofert hospodaří na pozemcích, na něž nemá povolení a pobírá za ně dotace. To byla kombinace nějakého prvotního poznatku, a poté spolupráce s dataři i od nás z iRozhlasu, kteří dohledali ty pozemky.

Je něco, co se jim z vašeho pohledu nepovedlo?

Přímo nepovedlo asi ne, ale rád bych se třeba dozvěděl, jak to bylo s těmi nahrávkami Marka Přibila s Andrejem Babišem. Janek Kroupa to zkoumal, dostal se docela daleko, ale celé to nakonec nezřejmil. To mu ale samozřejmě nevyčítám, protože jsou kauzy, které prostě nerozkryjete. Není to tedy tak, že by se mu to nepovedlo, ale je velká škoda, že se v ní nepodařilo posunout ještě dál.

Má investigativní buňka volnou ruku ve výběru témat a samostatný rozpočet?

Nevím. Jejich přímý nadřízený je Petr Šabata a to jsou otázky na něho. Já se poté domlouvám s Jankem Kroupou už jen tehdy, když má hotovou reportáž. Na poradě šéfredaktorů se tyhle klíčové kauzy rozebírají a s Jankem Kroupou se tam domluvíme, jaký to bude mít otisk na webu. On ji připraví do vysílání rozhlasu a my se bavíme, jak ji dáme na web, jak ji převezmeme nebo jestli mu něco zbylo, co se do vysílání nevešlo, protože i to je naše role. Do vysílání nenacpete všechno, ale internet je v tomhle smyslu neomezený. Jsou tady větší možnosti časové i prostorové. Je to také dáno tím, že rozhlas pracuje jenom se zvukem, ale my můžeme pracovat se vším a taky se o to v našich speciálech snažíme. Máme fotografickou výbavu, což je standard, ale snažíme se dělat i videa, audia, dokumenty, otisky ze sociálních sítí. To znamená dělat zpravodajství co nejvíce komplexní. Zatímco třeba v televizi se musíte vejít do nějakého časového úseku stejně jako v rozhlase, v iRozhlase právě rozhlasové vysílání velmi vhodně doplňujeme.

Janek Kroupa vám říká, co dát na web za celou skupinu nebo se domlouváte i s ostatními novináři?

Záleží na kauze. Pokud je to kauza klíčová, tak to řešíme společně s Jankem, poté tady u nás editor a redaktoři společně s Janou Klímovou, Markétou Chaloupskou a s Jakubem Troníčkem.

Příloha č. 9: Emailová komunikace s Janem Cibulkou, členem datového týmu Českého rozhlasu (za účelem doplnění informací do bakalářské práce)

Email mi Jan Cibulka poslal 12. dubna.

Jak začala spolupráce s investigativním týmem?

Přesně nevím, ale pravděpodobně šlo o nějakou technickou výpomoc ve smyslu stáhnout do tabulky nějakou veřejnou databázi nebo dohledat předchozí verzi smazané webové stránky nebo identifikovat nějaké vztahy v katastru nemovitostí nebo něco podobného.

Jak Vaše spolupráce vypadá?

Spolupráce je oboustranná. Investigativní tým si obvykle říká o technickou výpomoc, my zase o znalosti prostředí nebo výpomoc se zdroji v některých tématech. Pochopitelně se v průběhu práce radíme.

Dá se obecně říct, jaké informace pro ně zpracováváte?

Hlavně věci technického charakteru, to znamená, že například hledáme podle zadaných kritérií ve větších datových souborech, sháníme čísla pro doplnění kontextu.

Na jakých výrazných reportážích/článcích/kauzách jste spolu pracovali?

Asi největší pozornosti se dostalo projektu o hospodaření na pozemcích s nedostatečně identifikovanými vlastníky (odkaz níže), ale potkali jsme se i nad dalšími věci, například ve vztahu k pražským smart cities, nebo dopravnímu podniku.

https://www.irozhlas.cz/komentare/agrofert-dotace-zemedelska-puda-podvod_1711280700_cib